

Hoc idem deinde integrum edidit R. P. Labbeus. S. J. tomo primo Bibliothecæ novæ Manuscriptorum. Hujus editionem ut ampliorem cæteris nos hic secuti sumus : non omissis tamen aliarum editionum differentiis, ubi opus visum est.

Denique observatum legimus a viro rerum ecclesiasticarum peritissimo, S: Prosperum ter Chronicum suum ad incudem, ut aiunt, revocasse, terque, si sic loqui fas sit, illud in lucem edidisse : scilicet anno 433, iterum anno 445, demum anno 455. Et illud ex ea conjicitur, quod in pluribus libris legitur quoddam totius chronologie compendium ad annum 433. Scaligeriana tamen editione id exhibente ad annum 445, quo finem ponit toti Chronico, cum omnibus aliis qui Duchesnii editionem antecesserunt. Immo Victor Tunnunensis, qui supplevit illud Prosperi Chronicum, illud anno 414 desuisse observat. At vero in his mss. quorum ope uti sunt tum Duchesnius, tum Labbeus, opus protenditur usque ad Romanum excidium per Gensericum, consulibus Valentiniano VIII et Anthemio, ad annum scilicet 455. Revera enim Victorius biennio post Gennadium scribens, Cassiodorus quoque huc usque extendi illud affirmarunt. Immo et Marius Abricensis sive Lausannensis episcopus, cum Prosperi opus supplere aggrederetur, idem et ipse testatus est. Unde conjicias anno demum 455 assignandos Chronici Prosperiani limites.

S. PROSPERI AQUITANI^a CHRONICUM INTEGRUM^b

IN DUAS PARTES DISTRIBUTUM.

PRIMA PARS.

AB ORTU RERUM AD MORTEM VALENTIS.

Cum annotatione consulum a morte Christi.

685 Adam, cum esset annorum ^c ccxxx, genuit A Seth.

Seth, cum esset annorum ccv, genuit Enos.

Enos, cum esset annorum cxc, genuit Cainan.

Cainan vero, cum esset annorum clxv, genuit

^d Malaleel.

Malaleel, habens annos lxxv, genuit Jared.

Jared autem, cum esset annorum ^e clxii, genuit Enoch.

At Enoch, cum esset annorum ^f clx, genuit Mathusalem.

Mathusalem vero, cum esset annorum ccxcvii, genuit Lamech.

Lamech quoque, cum esset annorum ^g ccxcii, genuit Noe.

686 Noe autem erat annorum d, cum genuit tres filios Sem, Cham et Japheth.

^a Apud Labbeum tom. I Biblioth. novæ mss., *Viri clarissimi Tironis Prosperi*, etc. Hoc nomine designatur etiam in ms. Colb. uno et aliquot aliis.

^b In annum Christi 455 desinens.

^c Semel monuisse sufficet, quod observavit Arnaldus Pontacus Vasatensis olim episcopus, in notis ad Eusebii Chronicon, et observatum antea in aliquot mss. Colbertinis, Eusebium in ratione supputandi annos ab orbe, secutum præcipue editionem Bibliorum juxta LXX Interpretes, ut ipso docet circa annum 547. Quod facit etiam ipse Josephus, licet Judæus. Unde videmus antiquos Patres tam Græcos, quam Latinos, et ipsam Ecclesiam catholicam tam in conciliis Tracentinis, quam in Martyrologiis, secutos calculum Eusebii, relicta Hebraica illa supputatione. Quo observato cessabit scrupulus omnis qui oriri posset legendo Adamum anno 230 genuisse Seth, cum textus Hebræus Vulgataque versio id contigisse narrent anno ipsius 130; idemque esto iudicium de numeris generationum subsequentium.

^d In Chronico Labbei legitur hic Jared, pro Malaleel, omittiturque sequens generatio, quam resti-

Post annos vero centum, quando genuit Sem, factum est diluvium, cum esset annorum bc.

Ad probandam fidem temporum, hæ generationes ab initio retexuntur, quibus annorum ascriptus est numerus. Nam Cain fratricidæ posteritas non fuit digna cum Dei populo computari. Sed cum latius serpente peccato, maxima pars bonorum connubiis se alienigenarum mulierum miscuisset, crimen illicitæ societatis diluvio meruit expiari, solo Noe justo, cum uxore et tribus filiis, ac totidem nuribus, ad reparationem humani generis reservato.

Fuerunt igitur ab Adam usque ad diluvium **687** generationes decem, anni ^h mccccxlii.

Post diluvium succedunt hæ generationes.

Sem filius Noe cum esset annorum ⁱ centum, genuit Arphaxad, anno post diluvium secundo.

Arphaxad autem, cum esset annorum ^j cxxxv, genuit Cainan.

tuimus auctoritate ms. Colb. et editionis Chronici Eusebiani a Pontaco procuratæ et illustratæ: cum non omnittatur in textu Hebræo, nec in versione Latina.

^e Illic 162 annorum numero favet, præter Hebræum et Vulgatam, ms. Colb. unus, et editio Chronici Eusebiani a Pontaco data. In Chronico Labbei erant 212.

^f Ms. Colb. et Chron. Pontaci, cum Hebræo et Vulg. 65.

^g Ita ms. Colbert., Chronic. Pontaci, cum Vulg. et Hebræo textu. Labbeus, 188.

^h Secundum Hebræorum numerum mdcxvi Chron. Eusebii.

ⁱ Ms. Colbertinus unus, centum duorum annorum. Ms. Colb. alter, annorum centum.

^j Deinceps ms. Colb. unus convenit cum Vulg. et Hebræo. Chronicon vero Eusebii Pontac. cum superioribus præter pauca: scilicet, *Seruch cum esset annorum 79, pro 130; Nachor cum esset annorum 89, pro 79.* Ms. autem Colb. alius in omnibus consentit cum his quæ habentur in textu.

Et Cainan, cum esset annorum cxxx, genuit Salem. A
Deinde Salem, cum esset annorum cxxx, genuit
Heber.

Heber quoque, cum esset annorum cxxxiv, genuit
Phalec.

Hoc tempore, ad perturbandam superbæ turris
exstructionem, divisæ sunt linguæ, et per orbem
terræ facta est gentium dispersio.

Phalec autem, cum esset annorum cxxx, genuit
Ragau.

Ragau quoque, cum esset annorum cxxxii, genuit
Seruch.

Seruch vero, cum esset annorum cxxx, genuit
Nachor.

Porro Nachor, cum esset annorum lxxix, genuit
Thare.

Thare autem, annorum lxx, genuit Abraham, qui,
cum esset annorum lxxv, divino monetur alloquio,
ut exeat de terra sua et de domo patris sui, ut tran-
seat in terram Chanaan. Quo tempore promissio ad
Abraham facta est, quod futurus esset gentium pater.

Et inveniuntur ab anno lxxv Abraham, in quo est
repromissionis exordium, usque ad Moysen et egres-
sum Hebrææ gentis ex Ægypto anni ccccxxx.

Fiunt itaque a diluvio usque ad primum annum
promissionis^a mclxxvi, ab Adam vero anni mmmcccxcviii.

Abraham nonagenarius ex ancilla Agar genuerat
Ismael, a quo Ismaelitæ, qui postea Agareni, ad po-
stremum Saraceni dicti.

In hoc tempore Abraham fide justificatus, qua cre-
didit in semine suo omnes gentes benedicendas, C
mandatum circumcisionis accepit: quæ usque ad
nativitatem D. N. Jesu Christi, promissionis corpo-
reum fuit signum, quod in spiritale sacramentum
veræ cordis circumcisionis transivit.

Abraham anno ætatis suæ contesimo, repromissio-
nis autem vicesimo quinto, genuit Isaac ex libera.

688 Isaac autem, cum esset annorum lx, genuit
geminos, quorum prior Esau, qui et Edom, a quo
Idumæi.

Hoc tempore apud Argos regnabat Inachus, cujus
filia Io, quam Ægyptii Isidem vocitatum divino ho-
nore coluerunt.

Sequens Jacob, qui postea Israel, a quo Israhelitæ,
qui nunc Judæi.

^a Ex enumeratis supra patriarcharum annis, quo
singulis nati sunt liberi, exsurgit summa annorum
1145 a diluvio ad factam Abrahamæ promissionem: ad
summum 1147 ex notis ad Chron. Eusebii, ab Adam
vero constatur numerus 3412.

^b Mss. Colb. duo cum editione Pontaci ponunt
annos 90.

^c Supplendum videtur, anni fuerunt. Pro 164 Euse-
bii, tam in edit. Pont., quam in mss. quinque
Colbertinis, notat tantum 144; sic: cx anno Joseph
moritur. Post cujus interitum Hebræi Ægyptiis servie-
runt annis cxxlv. Fuerunt autem omnes anni quos He-
bræi in Ægypto fuerunt cxxv, qui ab eo tempore com-
putantur, quo Jacob cum filiis suis descendit in Ægy-
ptum. Ergo anno 71 post ingressum illorum: mortuus
est Joseph. De quo Pontacus in notis: Sunt qui res-
ponant tot annos, dum incredibile iudicant tam diuturno

Erat autem annus repromissionis^b xxcvj.

A primo vero anno Jacob, usque ad principatum
Joseph in Ægypto, sunt anni cxxi.

Cujus temporis anno xv, qui est promissionis c,
moritur Abraham annorum clxxv.

In hæc tempora Niobe, ut Græci perhibent, mistus
est Jupiter, exque illo concubitu natus est Apis,
quem Serapin vocant.

Igitur, Abraham, Isaac et Jacob antiquiores Se-
rapide.

Hoc tempore Messana, quæ et Mamertina, con-
dita est.

Jacob autem, agens annum lxxviii, descendit in
Mesopotamiam, et servivit apud Laban annis vii.

Jacob, cum esset annorum xcii, genuerat Joseph;
B qui, cum esset annorum xvii, venditus est a fratri-
bus, anno patris sui Jacob cix.

Isaac vero moritur anno ætatis suæ cxxx, relin-
quens filium Jacob habentem annos cix.

Hoc tempore Memphis ab Api in Ægypto condita.

Joseph dux Ægypti annis xxc; quorum cum age-
retur annus vigesimus sextus, Jacob obiit, anno æta-
tis suæ cxlvii, prophetans de Christo et vocatione
gentium.

Anno principatus Joseph ix, qui erat famis annus
secundus, ingressus est Jacob in Ægyptum, cum
filiis suis.

Ipse autem Joseph moritur anno ætatis suæ cx.
Hebræorum in Ægypto servitutis^c clxiv.

Hujus servitutis anno xx, Atlas astrologus insignis
habebatur frater Promethei.

Hujus servitutis anno lxxv, qui est repromissionis
annus cccl, Aram genuit Moysen, cum esset anno-
rum lxx.

Hoc tempore Epidaurus condita, et templum
Apollinis Delphici ab Erisichione conditum.

Anno servitutis Hebræorum lxxvii, primus in
Thessalia regnavit Hæmon.

Anno vero xxc, Phorbax Rhodum obtinuit.

689 Anno vero xxcii, Hercules Antæum luctæ
certamine superat.

Anno xxcvii, primus Trochilus quadrigam junxisse
perhibetur.

Anno xc, Xanthus Triopus Lesbos condidit.

Anno c, Cecrops regnavit in Attica; sub quo^d in

*spatio populum illum serviisse, et tam dura servitute
pressum ita potuisse propagari, ut sexcenta armatorum
millia, absque mulieribus et pueris, ex Ægypto eduze-
rit. Nihilominus quoniam Augustinus lib. ii QQ. in
Exod. q. 47, ubi multa hæc de re agitasset, tandem
concludit, Proinde illa nimirum computatio, quam se-
cutus est Eusebius in Historia sua Chronica, perspicua
veritate subnixæ est; non est quod rejecta tanti viri au-
toritate, ab Eusebii opinione despectamus.*

^d Illustrissimus Pontacus in notis: Coniiciebam
(ait) legendum, seu primum in Acta, seu primum in
Acte, pro in arce; cum constet ex Plinio, Herodoto,
Hygino, et aliis primum ortam olivam in Attide, seu in
regions Actica; et cum sequentia loquantur de Athenis:
tamen cum nullius codicis præsidio juvarer, reliqui in-
tegrum. Utraque enim lectio tolerari potest. Arx enim
illa erat in Acte.

Arce oliva nata est, et ex Minervæ nomine, quæ a Græcæ Athena dicitur, Attici Athenæ vocati.

Anno cxiij, Curetes et Corybantes Cnosson condiderant, qui modulatam et inter se convenientem in armis saltationem reperiunt.

Moyses octogesimum agens ætatis suæ annum, impletis ab initio promissionis ccccxix, dux itineris ab Ægypto Hebræorum gentis efficitur, legem eis in eremo tradens per annos xl.

Hoc tempore Corinthus conditur, quæ prius Ephyre dicta est.

Cujus temporis anno quinto, primus apud Hebræos pontifex constitutus frater Moysis Aaron.

Hoc tempore Apollinis Delphici templum ab Eri-sichthone fabricatum.

Hucusque quinque libri Moysis continent gesta B annorum * mmmccc secundum LXX Interpretes.

Mortuo Moysæ, dux constituitur Josue, qui principatum tenuit annis xxvii, et terram Palæstinorum Judæis sorte distribuit.

Hoc tempore apud Hebræos pontificatum suscepit Eleazar.

Post mortem Josue Hebræos alienigenæ octo annis subjectos habent, qui junguntur temporibus Gothoni-el, secundum Judæorum traditionem.

Hac ætate apud Hebræos pontifex erat Phinees.

Supputantur itaque omnes anni Gothoni-el xl. Fuit autem ipse ex tribu Juda.

Post Gothoni-el Hebræi alienigenis subjecti fuere annis xviii, qui copulantur temporibus Aod, secundum Judæorum traditionem.

Supputantur itaque omnes anni Aod Judæis ex tribu Ephrem octoginta.

In fine hujus ætatis Amphion Thebis regnabat.

Debbora cum Barach annis xl, ex quibus sun-^b anni xxx quibus post obitum Aod Hebræos 690 alienigenæ habuere subjectos. Fuit autem Debbora ex tribu Ephrem, Barach vero ex tribu Ne-phht-olim Hujus ætatis anno xvii, Ilium ab Ilo conditum.

Gedeon ex tribu Manasse annis xl, in quibus sunt anni vii quibus Hebræos alienigenæ habuere sub-jectos, juxta Hebræorum traditionem.

Hoc tempore Tyrus condita. Argonautæ his tem-poribus fuere. Cyzicus hoc tempore condita. Orpheus Thrax clarus habebatur.

Abimelech filius Gedeonis annis tribus.

Hæc et Herculis tempora.

^a Chronicon Eusebii edit. Pont., cum quinque ejus-dem mss. Colbertinis 3730.

^b In mss. quinque Colb. Eusebiani Chron. et edit. Pont., anni 20.

^c Apud Eusebium, annis 22, vel 23 secundum He-bræos. Hæc autem postrema vel 23, etc., non habentur in mss. Colb. quatuor, sed in uno alio et edit. Pont.

^d In Chron. Eusebii, Post Jair Hebræos in ditionem suam redigunt Ammanitæ annis 18, edit. Pont. 8, qui cum temporibus posteriorum copulantur secundum He-bræorum traditiones.

^e In col. Chron. Eusebii additur Jephthe in libro Judicum ab ætate Mosi usque ad semetipsum ait sup-putari annos 300.

Tholam annis * xxvi [Vel xxii, ex alio codice].

Hinc ætati ascribitur bellum Lapitharum et Cen-taurorum. Priamus post Laomedontem regnat. Medea Colchis, mors Androgei, et Minotauri fabula hoc tempus habuerunt.

Jair ex tribu Manasse annis xxii.

Hac ætate regnabant Agamemno Mycenis, Men-claus Lacedæmone.

Horum annorum sexto Carthaginem Tyrii cond-derunt.

Hæc ætas habuit Atreum Argis regnantem, eadem Phædrum et Hippolytum.

^d Jephthe * annis vi, ^f Esbon annis vii.

Hoc tempus fuit raptus Helenæ. Bellum Trojanum.

^e Labdon xviii [Alias viii]. Cujus principatus anno tertio Troja capta. Ejusdemque Labdon anno octavo, Latinis regnat Æneas annis tribus.

^h Samson annis xx.

Cujus anno tertio Ascanius, Æneæ filius Albam condidit.

Ascanius regnat Latinis annis xxxvii, seu xxxviii.

Post quem Sylvius Æneæ posthumus filius annis xxvii [Alias xxix]. A quo Albanorum reges Sylvii ap-pellati.

Heli sacerdos annis xl ^l.

Mortuo Heli sacerdote, arca Testamenti ab alieni-genis possidetur.

Samuel et Saul annis xl.

Primus rex Hebræorum Saul ex tribu Benjamin, cujus regni anno nono, Latinis regnat Æneas Syl-vius annis xxxi.

Post quem regnat Latinus Sylvius annis quinquaginta.

691 Ab initio principatus Moysis, usque ad or-tyni regni David anni ccccxix.

David ex tribu Juda primus regnavit annis xl. Quo tempore Abiathar pontifex clarus habebatur: prophetabant autem Gad, Nathan, et Asaph.

Salomon filius David, annis xl, qui templum Jero-solymis ædificare cepit, consummavitque annis octo. Quo tempore Sadoc Hebræorum sacerdos cla-rus habebatur.

Anno regni Salomonis xl, Latinis regnare incipit Sextus Albanus Sylvius, annis xxxviii.

Roboam annis xvii.

Post mortem Salomonis regnum Hebræorum sedi-tione divisum est, vocabanturque qui in Samaria

^f In aliis codicibus Esebon: in aliis, Abesan.

^g Chron. Euseb. tam in mss. Colb. quatuor quam in edit. Pont.: Post Esebon in libro Judæorum (s. Judicum, alii Hebræorum) fertur judex Aelon vel Ahia-lon rexisse populum annis 40 qui non habetur apud LXX Interpretes; quem tamen ibi haberi contendit Pontacus, in notis p. 308.

^h Apud Eusebii Chron., Post Labdon Hebræos in ditionem redigunt alienigenæ annos 40, qui coplan-tur temporibus judicum posteriorum, secundum Judæo-rum traditionem.

ⁱ Observant codices mss. et edit. Chron. Eusebii quod, In libro Hebræorum 40 anni inveniuntur, sed LXX autem interpretatione 20.

erant, Israel, quibus primus regnavit Jeroboam.

Roboam filius Salomonis regnavit in Jerusalem, daabus tribubus sibi subjectis, quæ vocabantur Juda, ab rege Judæorum ex stirpe Judæ.

Hoc tempore apud Latinos Ægyptus Sylvius septimus regnat annis xxii.

Septimo autem regni Jeroboæ, Susachin rex Ægypti contra Judæos dimicans templum exspoliavit.

Abia annis tribus, Hebræorum pontifex Abimelech illustris habebatur: prophetabant autem Achias, Sameas, Jemoded, Azarias; qui et Addo, et Anani.

Asa justus annis xli.

Josaphat justus annis xxv. Prophetabant apud Hebræos Abdias, ^a Jenozius, et Micheas.

Hujus regni anno xii, apud Latinos Capys Sylvius regnat annis septem. Deinde ^b Compertus Sylvius B annis quinque,

Joram annis octo: quo tempore prophetabant Elias et Eliseus.

^c Osias anno uno. Jonadab filius Rechab clarus habebatur.

^d Gotholia mater annis septem.

Hoc tempore in Græcia Homerus poeta clarus fuit.

Joas annis xl. His temporibus apud Hebræos Jotada insignis pontifex erat, qui solus post Moysen vixit annis cxxx. Hoc tempore Azarias propheta occiditur: Zacharias **692** quoque propheta a rege Joas interficitur.

Latinis xii, Aremulus Sylvius annis xix. Post quem Aventinus Sylvius regnavit annis xxxvii, a quo mons Aventinus. Post quem, xiv, Procas Sylvius, C annis xxvi. Post quem, xv, Amulius Sylvius annis xliii.

Amasias annis xxix.

Azarias, qui et Osias, annis lii.

Hujus regni sextus agebatur annus, cum reges Assyriorum defecerunt, imperio in Medos translato.

Apud Hebræos autem prophetabant Osee, Amos, Isaias, Jonas, cum esset annus Osie vicesimus primus.

Quadragesimo vero et nono ejusdem anno consti-

^a Apud Euseb. Chron. *Jehu, Ozias.*

^b In Euseb. Chron. *Carpentus Sylvius.*

^c Eusebii Chronicon. cum vulg. et Hebr., *Ochozias.* Sic quoque *LXX tam Romæ quam Antuerpiæ editi, et Eusebius lib. x de Præparat. cap. 3, et Theophil. Antiochen. lib. iii, Pontacus pag. 332.*

^d In vulg., *Athalia* vocatur, IV Reg. xi. Sequitur S. Prosper Eusebii lectionem, quem (ait Pontacus) *novum non est in plurimis a nostris Bibliis tam Hebraicis quam vulgatis, immo etiam aliquando a Græcis discedere: quod et diserte docet lib. x de Præpar. cap. 3, ubi enumerans omnes reges post Ochoziam, recenset Gotholiam: Gotholia an. 7. Theophil., lib. iii post Ochoziam, nominat Gothoniæ, nulla facta mentione Athaliæ.* In Chron. Eus., *Oded.*

^e Pontacus, p. 346, in notis monet hæc verba *qui et Salmanasar abess:* a codicibus non paucis, saltem in textu. Codices Colbertini variant; in uno solus Sennacherib, in altero Salmanasar solus nominatur, in aliis tribus uterque. Cum autem utroque retento, *Sennacherib et Salmanasar,* videantur confundi dux personæ, cum hæc illius pater fuisse legatur, Tobia 1,

A titor Olympias prima: Eliis ægentibus quinquennale certamen, quatuor mediis annis vacantibus. Et hoc certaminis tempus Olympiadem vocaverunt auctore Iphito.

Joathan annis xvi. Prophetabant Osee, Amos, Isaias et Joel, qui et Jobeth.

Achaz annis xvi.

Hujus regni anno quinto Romulus, Roma condita, regnare orsus est.

Ejusdem autem regni Achaz anno xi decem tribus gentis Hebrææ, quæ vocabantur Israel, et erant in parte Samaritæ, victæ a Sennacherim, qui et Salmanasar, rege ^e Chaldæorum, translataeque sunt in montes Medorum, cum regnatum esset in Samaria annis ccc. Sennacherim autem ad custodiendam regionem Judææ accolæ misit Assyrios, qui æmulatores Judæorum legis facti, Samaritæ nuncupati sunt, quod Latina lingua exprimitur, custodes.

Ezechias annis xxix. sub quo apud Hebræos prophetabant Isaias et Osee.

Romulus primos milites sumpsit ex populo, et nobiles centum senes, quos ob ætatem senatores, ob curam patres appellavit.

Eodem tempore Syracuse et Catana in Sicilia conditæ.

Manasses annis lv.

Cujus regni initio apud Romanos regnabat Numa Pompilius, annis xli, cum post Romulum regnasset senatus annum unum.

Ammon, ^f annis xii.

Hujus regni initio Tullus Hostilius Romæ **693** septimum decimum imperii sui gerebat annum, regnavitque annis xxxii.

Josias ^g annis xxxii, quo regnante Hebræorum pontifex maximus Chelcias insignis habebatur: et prophetabant eadem tempestate, Jeremias, et Sophonias, et Oida mulier.

Apud Romanos autem regnabat Ancus, qui Ostiam condidit civitatem, regnavitque annis xliii. Post quem regnat Tarquinius Priscus annis xxxvii.

et IV Regum xvii decem tribus legantur translata a Salmanasar, tribu Juda incolumi, Sennacherib vero ascendisse super omnes civitates Juda munitas et eas cepisse et obsidione Jerosolyman cinxisse, Isaiæ xxxvi, Ezech. xiv et IV Reg. xviii, inter quæ ingens laud dubio intervallum. Respondet ab Eusebio nullam fieri mentionem obsidionis Jerosolymitanæ, sed tantum dici Salmanasar dictum etiam Sennacherib, abegisse Israel in exilium. Unde satius fore contendit dicere cum S. Thoma in Isaiæ xx Salmanasar habuisse sex nomina, et eundem dictum fuisse Sennacherib. Nam etiam ante jam pridem observavit Hieronymus in cap. xxxvi nonnullos existimasse Salmanasar multis nominibus appellatum; quod neque alienum a lingua sancta, ubi frequenter eadem nomina patri et filio sunt communia.

^f Eusebii Chron. *Ammon secundum LXX senum interpretationem 12 annis, secundum Hebræos annis 2.*

^g Huic 32 annorum numero favent mss. quatuor Colb. Vulg. 31 numerat; editio Pontaci eum ms. Colb. unico 22.

Josias rex Judæorum, cum Nechaone Ægyptiorum A rege congressus occiditur.

Thales Milesius primus physicus philosophus agnoscitur.

Anno XXI regni Tarquinii Prisci, Massilia condita. Joachaz mensibus tribus.

Joachim, qui Eliachim, annis XI. Anno III Joachim Nabuchodonosor rex Babylonie Judæam capit, et in ditionem suam redactis plurimis Judæorum, cum jam partem vasorum templi invasisset, et Joachim tributarium fecisset, victor ad patriam rediit.

Joatham seu Joachim, qui et Jechonias, menses tres. In Babylone Ananias, Daniel, Azarias, Misael clari habebantur.

Hunc ^a rex Babylonius captum secum pertrahit secundo veniens ad Judæam.

Sedecias annis XI.

Nabuchodonosor rex Chaldæorum, Jerosolymis captis, templum incendit, quod ab initio ædificationis suæ permanserat annos ^b CCCXLII [*Alias CCCXII*].

Captivitatis Judæorum anni LXX, qui supputantur usque in secundum annum Darii.

Apud Romanos post Tarquinium Priscum, regnat Servius annis XXXIV. Cui successit Tarquinius Superbus, qui regnavit annis XXXV. Hujus regni anno XXV, prophetabant apud Hebræos Aggæus, et Zacharias, et Malachias, Pontifice Jesu filio Josedech.

Hoc tempore Pythagoras philosophus clarus habebatur.

A David usque ad LXX annos captivitatis Judæorum, supputantur anni DLV.

A septuagesimo anno captivitatis Judæorum, supputantur Darii regis Persarum anni XXXIII.

Cujus regni anno decimo apud Romanos regii dominatus finis est factus : quæ potestas apud eos mansit annis CCXL. Hinc apud Romanos a Bruto consules esse cœperunt, dein Tribuni plebis ac dictatores, et rursus consules rempublicam obtinuerunt, per annos CCCCLXIV, seu CCCCLXIV, usque ad Julium Cæsarem.

Xerxes regnat annis XX, filius Darii, quo tempore Sophocles et Euripides clari habebantur. 694 Herodotum quoque historiarum scriptorem eadem ætas habuit.

Post Xervem Artabanus regnavit mensibus septem. Artaxerxes annis XL.

Hoc regnante Esdras sacerdos apud Hebræos insignis habebatur, cujus ætate pontifex maximus fuit Eliachim, alias Eliasib, filius Joachin, filii Jesu, filii Josedech.

Empedocles et Parmenides, Zeno, et Heraclitus philosophi claruerunt. Tunc etiam Porcides historicus, Cratinus comicus, Aristarchus tragicus exstiterunt.

Vicesimo regni Artaxerxis; Nehemias Hebræus

^a Scilicet Jechoniam ex mss. Colb., Chron. Eusebiani et edit. Pontaci; ubi hæc, *In Babylone Daniel*, etc., post narratam captivitatem Judæorum collocantur.

minister regis, concedente domino suo, de Babylone venit in Judæam, et XXXII anno muros urbemque restituit. Si quis autem LXX hebdomadas a Daniele scriptas ab hoc tempore numerat, quæ faciunt annos CCCXC, reperiet eas in regno Neronis expletas, sub quo obsideri Jerusalem cœpta, secundo postea Vespasiani anno capitur.

His temporibus Hippocrates medicus et Socrates philosophus illustres fuerunt.

Xerxes menses duos. Plato nascitur.

Socdianus menses VII, in his supputatur annus unus.

Darius cognomento Nothus annis XIX, alias XVIII.

Dionysius in Sicilia tyrannidem exercet.

Romani per legatos jura ab Atheniensibus petierunt, ex quibus XII Tabulæ conscriptæ.

B Artaxerxes Mnemon, Darii et Parysaudis filius, annis XI.

Hujus regni anno XV Galli Senones Romam, excepto Capitolio, occupaverunt.

Aristoteles XVIII ætatis suæ anno Platonis auditor est.

Artaxerxes, qui et Ochus, annis XXVI.

Cujus regni initio Camillus Gallos, qui Romanis bellum intulerant, superavit.

Eodem tempore Alexander Philippi filius nascitur.

Demosthenem quoque oratorem eadem ætas clarum habuit.

Arses Ochi filius annis quatuor.

Hoc tempore descriptione facta Romæ, inventa sunt civium CLX millia.

C Apud Judæos Jaddus pontifex maximus clarus habebatur.

Darius Arsami filius annis sex.

Quo tempore apud Romanos consul Manlius Torquatus filium suum, quod contra imperium in hostes pugnaverat, virgis cæsum securi percussit.

Hac tempestate Alexander Philippi filius regnare orsus, sexto imperii sui anno regnum Persarum subvertit, et in Ægypto urbem Alexandriam condidit.

695 Appius Claudius cæcus apud Romanos clarus habetur, qui Claudiam aquam duxit, et viam Appiam stravit.

Romani Samnitas subjugant.

ALEXANDER, post finem regni Persarum, regnavit annis septem, qui XXXII ætatis suæ anno apud Babylonem moritur.

Regnum Alexandrinorum nascitur, quo potitus est Ptolemæus Lagi filius annis XL. Hic regni sui anno quarto, Jerosolymis et Judæa in ditionem suam redactis, plurimos captivorum in Ægyptum transtulit. Tunc Judæorum pontifex Onias Jaddi filius clarus habebatur.

Machabæorum autem Hebræa historia hinc Græcorum supputat regnum. Verum ^c hi libri ab Hebræis inter divinas Scripturas non recipiuntur.

^b In Chron. Euseb., mss. Colb. quatuor, et edit. Pontaci, 442; in unico ms., 342.

^c Ad similia Eusebii verba Pontacus in notis, pag. 446. *Cum in Ecclesia ante concilium Carthaginense tu*

Romani Marsos, et Hemicos, et Peligaos superant. A

His annis Seleucus Antiochiam, Laodiciam, Apamiam, Edessam, Beroeam, et Pellam urbes condidit, in quibus Judæis, quos transtulerat, jus civium dedit. Seleucus Babylonem obtinuit.

xxv anno regni Ptolemæi, Judæorum pontifex maximus Simon Oniæ filius insignis erat.

Romæ vero censu agitato, inventa sunt civium millia cclxx.

Pontificatum apud Judæos suscepit Eleazar frater Simonis, cujus filius Onias, ob ætatem pueritiæ, non potuerat patri succedere.

Eo tempore a Romanis Beneventum et Ariminus conditæ.

Ptolemæus, qui et Philadelphus, annis xxxviii. Hic Judæos qui in Ægypto erant liberos esse permisit, et vasa Eleazaro pontifici Jerosolymorum votiva transmittens, divinas Scripturas in Græcum sermonem ex Hebræa lingua per LXX Interpretes transferri curavit, quas in Alexandrina Bibliotheca habuit, quam sibi ex omni genere litterarum comparaverat.

Argentæus nummus primum in Urbe figuratus, regni hujus anno xiii. Hujus regni autem xxiv, Romani Carthaginenses navali certamine superant, et centum Libyæ urbes capiunt.

Judæorum pontificatum post Eleazarum avunculus ejus Manasses accepit : post quem Onias pontifex Simonis justii filius clarus habebatur, qui consueta Ptolemæo tributa non reddens, ad iram eum commovit. Verum Josephus vir inter suos nobilis, legatus a Judæis ad 696 Ptolemæum missus, cum familiaritatem regis ob plurima in eum meruisset obsequia, dux Judææ et finitimarum regionum constituitur.

Parthis ab imperio Macedonum recedentibus, primo regnavit Arsaces, unde Arsacidæ dicti.

Ptolemæus Evergetes annis xxvi.

Hujus temporis Judæorum pontifex Simon Oniæ filius clarus habebatur : sub quo Jesus filius Sirach Sapientiæ librum composuit, quem Panareton vocant.

Ennius poeta Tarenti nascitur.

Rhodo terræ motu concussa, Colossus ruit.

A Romanis xl fere millia Gallorum cæsa.

Ptolemæus Philopator annis xvii. Judæi victi et xl millia armatorum ex numero eorum cæsa.

Romani vero Capuam et Siciliam subjugant.

Antiochus rex Syriæ, victo Philopatore, per Ptolemæum, Judæam sibi sumit.

Ptolemæus Epiphanes annis xxiv. Illic Scopa princeps militiæ destinato, Judæam capit, et plurimas Syriæ civitates. Secundus liber Machabæorum hujus temporis gesta continet.

Hac tempestate, cum ab Antiocho per legatos Hannibalem Romani reposcerent, cui se victus a Scipione sociaverat, idem Hannibal ad Prusiam regem Bithyniæ transfugit : et cum etiam ab eo per Flaminium reposceretur, tradendusque esset, venenum bibit, et apud Libyssam Bithyniæ sepultus est.

Cæcilius poeta comicus.

Ptolemæus Philometor annis xxv, seu xxxv. Hujus anno quarto Hyrcanus Josephi ducis Judææ filius, cum ad Ptolemæum perrexisset, honorifice ab eo susceptus est. Verum fratres ejus seditione contra eum mota, magnarum calamitatum Judææ genti causa extiterunt.

Aristobolus, natione Judæus, Peripateticus philosophus claruit, qui ad Philometorem Ptolemæum explanationum in Moysen Commentarios scripsit.

Eodem tempore Antiochus Epiphanes, cum de regione Ptolemæorum, quam subito invaserat, terribus senatus Romani imperio recessisset, Judæam venit, ibique Jesu et Jasoni fratri Oniæ pontificatum tradidit. Quo deinde expulso, Oniam coguomente Menelaum successorem ei dedit. Itaque ob sacerdotii dignitatem orta seditione inter principes, ingentium miseriarum semina pullulaverunt.

697 Samaritæ et Judæi Alexandria, Ptolemæo judicante, contendunt de honoribus ex utraque parte templo suo deferendis, et superant Judæi.

Vicesimo autem ejusdem regni anno, Judæa Machabæo, post Alcimi inimici ejus interitum, sacerdotium et principatus, omnium Judæorum favore discernitur. Qui dignitate suscepta, legatos Romam misit, et obtinuit decreto senatus, ut Judæi amici et auxiliares Romanorum haberentur. Idem Judas duces Antiochi, qui legem Judæorum multa profanitate impugnaverat, de Judæa expulsi, et templum ab idolorum imaginibus emundans, patrias religiones post triennium civibus suis reddidit.

Ennius poeta moritur, sepeliturque in monumento D Scipionum, via Appia.

Judas Machabæus triennio pontificatu gesto dimicans adversus Demetrii duces occiditur.

omnes libri tam veteris. quam novi Testamenti canonici, non uno et eodem tempore et eadem fide recepti sint apud omnes Ecclesias.... Hinc tempore Eusebii non constabat apud omnes, maxime apud Græcos, de libris duobus Machabæorum. Nec sunt propterea rejiciendi ex Catalogo, non magis quam liber Esaiæ, quem perinde Eusebius non recipit inter divinas Scripturas; quem sequuntur Athanasius in Synopsi, Gregorius Nazianz. de Genui. Script. Amphiloehus merito, apud Eusebium lib. iv Hist. cap. 26, et alii Græci, nec etiam magis quam Apocalypsis aut Epistola Pauli ad Hebræos, quarum posteriorem sicut Latinorum consuetudo non

recipiebat inter canonicas Scripturas, sic nec Græcorum Ecclesia Apocalypsim, ut ait Hieron. epist. ad Dardanum. Sed postquam Ecclesia in concilio illo in Carthaginensi (cui Augustinus interfuit), cap. 47, constituit indicem seu canonem librorum sacrorum seu canonicorum, deinceps duo libri Machabæorum, sicut etiam cæteri, pro divinis et canonicis sunt apud omnes habiti. Unde August., lib. viii de Civitate cap. 56: Libros Machabæorum non Judæi, sed Ecclesia pro canonicis habet, etc. Quibus addi poterit auctoritas concilii Tridentini sessione 4, in decreto de canonicis Scripturis.

Terentius Carthagenensis comœdiarum scriptor A moritur.

Pacuvius Tragicus clarus habetur, Ennii poetæ ex filia nepos, vixitque Romæ quoad picturam exercuit, ac fabulas, venditavit : deinde Tarentum transgressus, prope nonagenarius diem obiit.

Romæ descriptione facta, inventa sunt civium ^a cccxxxiii millia, quo tempore Carthago in ditionem Romanam per Scipionem redigitur.

Ptolemæus Evergetes annis xxix.

Jonathas pontifex Judæorum a Triphone occiditur, et in sacerdotium Simon Jonathæ frater assumitur : cui interfecto succedit filius ejus Joannes, qui contra Hyrcanos bellum gerens, Hyrcani nomen accepit, et a Romanis decreto senatus inter amicos relatus est. Idem Samariam obsidione captam solo æquavit, quam postea Herodes instaurans, Sebasten in honorem Augusti vocari voluit.

Attalus moriens ^b populum Romanum reliquit hæredem.

Ptolemæus Physcon, qui et Soter, annis xvii [Alias xvii].

Hujus regni anno octavo Cicero Arpini nascitur, matre Helvia, patre equestris ordinis, ex regio Volscorum genere.

Triennio post, Cn. Pompeius Magnus oritur.

Septimo decimo autem hujus regni anno, C. Marius v consul juxta Rhodanum Cimbros superat, quorum ducentis millibus cæsis, lxxx capit, et de his cum Catulo triumphat.

Jugurtha contra Romanos dimicans capitur. In Sicilia rursus bellum servile consurgit. Thracæ a Romanis victi.

Aristobulus filius Jonathæ (Joannis) rex pariter et pontifex, primus apud Judæos **698** diadematis sumpsit insigne. Post quem regnavit Jannæus, cognomento Alexander, qui pontificatum quoque administrans crudelissimè civibus præfuit.

Ptolemæus, qui et Alexander, annis viii.

Syriæ regnabat Philippus, quem dux Romanus Gabinius cepit, cum jam ante eum Antiochus in Parthos fugiens Pompeio se deinceps tradidisset. Ita Syria in Romanam ditionem transivit.

J. Pomponius Bononiensis Attellanarum scriptor clarus habebatur.

T. Lucretius poeta hoc tempore exstitit, qui amatorio poculo in furorem versus, propria manu se interfecit.

Plotius Gallus primus Romæ Latinam rhetoricam docuit.

Ptolemæus Cleopatæ filius annis viii.

Sallustius Historiarum scriptor in Sabinis Aminterni nascitur.

Descriptione Romæ facta, inventa sunt hominum ^a cccclxxiii millia.

^a In hoc calculo variant mss. Eusebii. In uno habes 322,000; in alio et in edit. Pontici 322,000; in aliis duobus 334,000. In alio 335,000, in edit. Pont.

^b Codices Eusebii addunt hic, regni sui.

P. Terentius Varro, vico Atace in Provincia Narbonensi nascitur, qui xxv annum agens Græcæ litteras didicit.

Ptolemæus Dionysius annis xxx.

Ab hujus regni anno sexto Alexandra, quæ et Selina, uxor Alexandri, Jerosolymis per novem regnavit annos : ex cujus ætate Judæos rerum confusio et variæ clades oppressere. Ac mox per Cr. Pompeium Jerosolymis captis, temploque usque ad sanctorum sancta reserato, Judæi vectigales Romanorum facti, Hyrcano apud eos pontifice constituto, et Antipatro Herodis Ascalonitæ filio procuratore Palæstinæ facto.

M. Porcius Cato stoicus philosophus agnoscitur.

Quæ de Catilina Sallustius scribit hoc gesta sunt B tempore.

Decimo autem Ptolemæi regnantis anno, Virgilius Maro in pago, qui Andes dicitur, juxta Mantuam nascitur, Pompeio et Crasso consulibus.

Et post septem annos Horatius Flaccus poeta satiricus et lyricus Libertino patre Venusii nascitur.

Crassus consul cum filio apud Carras capitur.

Pompeius imperator appellatus, Lusitaniam et quasdam insulas in Oceano capit.

Cleopatra annis xxii, ex quibus duo tantum supputandi, quia Romanis continua nascuntur imperia : quorum deinceps tempora numeranda sunt a C. Julio Cæsare, qui primus apud Romanos singulare obtinuit imperium, a quo Romanorum principes appellati Cæsares.

Cæsar Rhenum transiens, Germanos vastat, Gallos subigit.

699 Principium belli civilis inter Cæsarem et Pompeium.

Ex hoc loco continua Romanorum annotantur imperia, et regnat apud eos primus omnium C. Julius Cæsar.

C. JULIUS CÆSAR primus annos iv, ^d menses sex. Pompeius victus et fugiens, a spadonibus Alexandrini regis occiditur.

Decretum senatus et Atheniensium ad Judæos mittitur, qui per legatos amicitiam postularant.

Cleopatra regio comitatu Urbem ingressa.

Antonius decernit Quintilem mensem Julium debere dici, quia in eo natus fuisset Julius.

Cassius, Judæa capta, templum spoliat.

Idibus Martii C. Julius Cæsar in curia occiditur.

CÆSAR AUGUSTUS, qui et Octavianus, annis lvi^e a quo reges Romanorum Augusti appellati.

Ovidius Naso in Pelignis nascitur.

Cicero in Formiano suo ab Herennio et Popilio occiditur.

Antonius adversus Augustum bellum movet.

E Taberna meritoria trans Tiberim oleum terra

^a Mss. Colb. tres. 464,000; unus, 414,000.

^d In Chronici Eusebiani mss. et edit. Pont., menses septem.

^e In Eusebii Chronico adduntur menses sex.

erupit, fluxitque toto die sine intermissione, significans Christi gratiam ex gentibus.

Antiochus superatus ab Augusto, in amicitiam ejus, interveniente senatu, redit.

Herodes Antipatri Ascalonitæ et matris Cypridis Arabicæ filius a Romanis Judæorum accipit principatum. Cujus tempore Christi nativitate vicina, regnum et sacerdotium Judææ, quod prius per successiones minorum tenebatur, destructum est, completa propheta, quæ per Moysen ita loquitur: *Non deficiet princeps ex Juda, neque rex de senioribus ejus, donec veniat semen, cui repositum est, et ipse erit expectatio gentium* (Gen. XLIX, 10). In hoc etiam loco Christus, quem Daniel scribit, accepit finem. Nam usque ad Herodem christi, id est, sacerdotes erant reges Judæorum, qui imperare cœperunt a LXV olympiade, et ab instauratione templi sub Dario usque ad Hyrcanum, et ad CLXXXVI olympiadem, annis CCCCLXXXIV in medio transactis, quos Daniel quoque significavit dicens: *Et scies et intelliges, ab initio sermonis respondendi et ædificandi Jerusalem, usque ad Christi principatum hebdomades septem, et hebdomades LXII* (Dan. ix, 25). Quæ hebdomades LXII in quibus christi, id est, sacerdotes per unctionem consecrati, regnaverunt, faciunt annos CCCCLXXXIII, usque ad Hyrcanum. Quo extremo omnium a Parthis capto, Herodes Antipatri filius nihil ad se pertinentem Judæam ab Augusto et senatu 700 accepit, filiique ejus post eum regnaverunt, usque ad novissimam Jerosolymorum captivitatem, nequaquam ex successione sacerdotalis generis pontificibus constitutis, neque perpetuitate vitæ, secundum legem Moysis, servientibus Deo. Ignobiles vero quidam, et alio tempore alii, et nonnulli unius anni, sive modico amplius, a Romanis imperatoribus sacerdotium emebant. Quæ omnia etiam propheta Daniel vaticinatur ita dicens: *Et post hebdomadas septem et sexaginta duas, interibit christus, et iudicium non erit in eo, et templum et sanctum corrumpet populus duce veniente; et cædentur in calachyso belli* (Ibid., 26). Et in consequentibus: *Super templum, inquit, abominatio desolationum, et usque ad consummationem temporis consummatio dabitur super desolationem* (Ibid., 27).

Sallustius diem obiit quadriennio ante bellum Actiacum.

Vinium Maximum quæstorem designatum agnovit dominus suus, et abduxit.

Lunæ secundum Romanos cursus invenitur.

Cleopatra et Antonius semet interficiunt, et Ægyptus fit Romana provincia.

Cæsar Augustus appellatur, a quo Sextilis mensis Augusti nomen accepit.

Augustus cum monarchia offerretur recusavit.

^a Codices Chronici Eusebiani, *neque dux*, ut in Vulgata nostra et Hebræo.

^b In Eusebio omittitur hæc vox, *semen*.

^c Libri Chronici Eusebii, *et eos qui Thraciarum confines erant*.

Augustus Calabriam (Cantabriam) et Gallos (Galæcos) vectigales facit.

Tiberius ab Augusto missus occupavit Armeniam. Cantabri res novas molientes opprimuntur.

Augustus Caium Agrippam adoptat in filium.

Tiberius Vindelicos ^e et confines Rætiarum Romanas provincias facit.

XVII anno imperii Augusti censu Romæ agitato, inventa sunt civium Romanorum ^d XLII centena et septuaginta quatuor millia.

XXIV Augusti imperii anno, Tiberius de captis Pannoniis triumphavit.

Ejusdem imperii anno XXV, Virgilius Brundisii moritur, et Neapoli secundo a civitate milliario sepelitur.

Herodes Samariam, olim jam in cineribus sedentem, a fundamentis suscitans, in honorem Augusti, Augustam, id est, Sebasten, appellavit, et in Paneade, id quod Panion vocatur exstruxit. Idem Cæsaream in nomine Cæsaris condidit, quæ prius Turris Stratonis vocabatur. Idem Hyrcanum, qui olim sacerdos Judæorum fuerat, de captivitate Parthica regressum, et filium ejus, qui sacerdotio patris successerat, interfecit: sororemque ejus uxorem suam, cum duobus filiis propriis jam adolescentulis, et matrem uxoris occisæ socrum suam crudelissime necat.

701 Virum etiam sororis suæ Salomæ interfecit: et cum eam alii tradidisset uxorem, etiam ipsum perimit: scribas quoque et interpretes divinæ legis simili scelere occidit.

Augustus Juliam filiam suam in adulterio deprehensam damnat exsilio: Tiberium et Agrippam in filios adoptavit.

Judas Galilæus ad rebellandam Judæos cohortatur.

XLIV imperii Augusti anno, Quirinus ex consilio senatus ad Judæam missus, census hominum possessioneque describit.

Eodem anno JESUS CHRISTUS Filius Dei in Bethleem Judæ nascitur.

Colliguntur autem omnes anni ab Abraham exordio, usque ad nativitatem Christi ex Maria, ^e duo millia XVIII seu XV.

Herodes cum Christi nativitatem Magorum indicio cognovisset, universos in Bethleem parvulos jussit interfici: ipse autem biennio post morbo intercutis aquæ, et scatentibus toto corpore veribus, misere, sed digne moritur.

In Herodis locum Archelaus ab Augusto constituitur (et tetrarchæ fiunt fratres ejus Herodes, Antipater, Lysias et Philippus) annis IX.

Tiberius Cæsar Dalmatas Sarmatasque redigit in Romanam potestatem.

Athenienses res novas contra Romanos molientes opprimuntur.

^d In duobus mss. Colb. numerantur 4,514,000.

^e Mss. tres Colb. 2014. Melioris notæ duo ex eadem bibliotheca habent 2015. et editio Chronici Eusebiani a Pontaco procurata.

Augustus cum Tiberio filio suo LIII imperii sui anno censum Romæ agitando, invenit hominum novagies et ter centena et ^a LXX millia.

Messala Corvinus Orator ante biennium quam moreretur, ita memoriam perdidit, ut vix pauca verba conjungeret.

Archelaus in Viennam urbem Galliæ relegatur, anno regni sui IX. Post quem Herodes tetrarches fuit annis XXIV.

Tiberius Drusum consortem regni facit.

TIBIARIUS, III, ANNIS XXIII. Cujus imperii anno v tredecim urbes terræ motu corruerunt.

Ejusdem imperii anno XIV Pilatus procurator Judææ mittitur.

Herodes Tiberiadem et Liviadem condidit.

Tiberius multos reges ad se per blanditias evocatos, numquam remisit, regnaque eorum in provincias vertit.

Joannes filius Zachariæ in deserto juxta Jordanem fluvium prædicans Judæis, Christum Filium Dei in medio eorum adesse testatur.

Ipsæ quoque Dominus JESUS CHRISTUS **702** hinc in populos salutarem vim annuntiat, signis atque virtutibus vera comprobans esse quæ diceret.

Drusus Cæsar veneno periit.

^b Josephus circa hæc tempora die Pentecostes sacerdotes Judæorum primum commotiones locorum templi, et quosdam sonitus sensisse testatur: deinde ex adyto erupisse vocem dicentium: Transmigremus ex his sedibus.

Scribit idem Josephus, quod eodem anno Pilatus præses secreto noctis imagines Cæsaris in templo statuerit.

Computantur itaque in annum XV Tiberii Cæsaris, ab instauratione templi, quæ facta est sub altero anno Darii regis Persarum, anni DCLVIII; a Salomone autem et prima ædificatione templi, anni computati sunt MLX; a Moyse et egressu Israelis ex Ægypto, anni ^c MDXVI [Alias XXXVIII]; ab anno reprobationis primo, anni MDLXXII; ab anno quo natus est Abraham, anni ^d MMXLVII; a diluvio autem usque ad primum annum Abraham, anni nongenti XLII Eusebius vir disertissimus annumeravit. Ab Adam vero usque ad diluvium, anni duo millia CCLII. Sunt ergo omnes anni ab Adam, usque in annum XV Tiberii Cæsaris, anni MMMMCCCLX aut CCXXVIII. ^D Anni vero secundum Genesios scripturam et Africani historici supputationem amplius inveniuntur CXXIX.

^e Quidam putant Dominum nostrum Jesum Christum XV anno regni Tiberii Cæsaris, id est, duobus

^a Ms. Colb. unicus, et 60 millia. Hæc descriptio in aliis codicibus assignatur anno 55 Augusti, in aliis anno 54.

^b Articulus hic cum sequenti in Chronico Eusebii rejicitur in annum 18 Tiberii, post passionem Christi.

^c In Eusebii Chronico 1539.

^d Apud Eusebium, 2044.

^e Aliam hujus loci lectionem in quibusdam codicibus haberi docet Ph. Labbeus in Auctuario tom. I Biblioth. novæ mss. pag. 22 scilicet: *Quidam ferunt*

A Geminis consulibus crucifixum, quo anno, secundum indubitabilem Lucæ Evangelistæ auctoritatem, baptizatum eum esse manifestum est, et Evangelium regni cælorum prædicare cœpisse. Secundum vero Joannis Evangelium, festivitati Paschæ Judæorum ter Dominum interfuisse cognoscimus: ut appareat tertium fuisse illud Pascha, quod verus Agnus suo sanguine consecravit.

Proinde consules quidem a Manifestatione Domini, id est, a RUFINO GEMINO et RUBELLIO GEMINO consulibus inchoamus: sed tertios ab iis consules Dominicæ Passionis ascribimus, sequentes quod auctoritas tradidit et ratio.

INCIPIT ANNOTATIO CONSULUM, ' CUM HISTORIA.

B RUFINO GEMINO, ET RUBELLIO GEMINO COSS.

VINICIO ET LONGINO.

SULPICIO ET SULLA.

703 Ecce'siæ Jerosolymorum primus episcopus ordinatus est Jacobus, qui habitus est frater Domini.

PRISCO ET VITELLIO.

GALLO ET NONIANO.

GALLIENO ET PLAUTIANO.

Pilatus sacrum thesaurum, quem Corban Judæi vocant, in aquæductum Jerosolymorum expendens, secundæ seditionis præbuit semina. Ab hoc tempore innumeræ calamitates Judæorum gentem oppreserunt.

C PROCULO ET NIGRINO.

JULIANO ET ASPRENATE.

PUBLICOLA ET NERVA.

Pilato de Christianorum dogmate ad Tiberium referente, Tiberius retulit ad senatum, ut inter cætera sacra reciperetur. Verum cum ex consulto Patrum, Christianos eliminari Urbe placuisset, Tiberius per edictum accusatoribus comminatus est mortem.

CÆSARE ET JULIANO.

Tiberius in Campania moritur.

CAIUS CÆSAR CALIGULA, IV, regnavit annis tribus, mensibus decem.

CÆSARE II ET SATURNINO.

SATURNINO II ET VENUSTO.

TIBERIO ET GALLO.

Hoc tempore Pontius Pilatus in multas incidens calamitates, propria se manu interfecit.

Caligula cum se in deos retulisset, Petronio præfecto Syriæ præcepit, ut Jerosolymis statuam suam,

anno 18 Tiberii Jesum Christum passum. Et argumentum huic rei ex Evangelio assumunt Joannis: in quo post 15 annum Tiberii Cæsaris triennio Dominum prædicasse intelligitur. Sed quia usitatio traditio habet Dominum nostrum 15 anno Tiberii Cæsaris duobus Geminis consulibus crucifixum, nos sine præjudicio alterius opinionis, successiones sequentium consulum a suis consulatibus ordiemur: manente annotatione temporum quæ cujusque imperium habuit.

^f Auctuarium tom. I Biblioth. novæ mss. addit a passione D. N. J. C.

sub nomine Jovis Optimi Maximi poneret : sed etiam per totum orbem Romani imperii, in Judæorum Synagogis statuæ, et imagines, et aræ C. Cæsaris consecrabantur.

CRISPINO ET TAURO.

Plurimi nobilium a Caio interfecti.

Caius a protectoribus suis in palatio occiditur.

CLAUDIUS, V, regnavit annis XIII, mensibus VIII, diebus XXVIII. Ipse est Claudius patruus Drusi, qui apud Moguntiacum monumentum habet.

VINICIO ET CORNELIO.

ASIATICO ET SILANO.

Petrus apostolus, cum primum Antiochenam Ecclesiam fundasset, Romam proficiscitur, ubi Evangelium prædicans XXV annis ejusdem urbis episcopus perseverat.

TIBÉRIO II ET VITELLIO.

Marcus evangelista interpres Petri Ægypto et Alexandria Christum annuntiat.

Initium cycli primi.

VITELLIO II ET PUBLICOLA.

Primus Antiochiæ ordinatus episcopus Evodius.

VERINO ET GALLO.

VETERE ET NERVILIANO.

Censu Romæ acto, inventa sunt civium LXVIII centena et ^a LXIV seu XLIV millia.

704 Paschalis cycli ratio ab his consulibus incæpit, per annos XXIV, et ad eandem legem revertens.

CLAUDIO ET ORPHITO.

Sub procuratore Judææ Cumano in diebus Azymorum, tanta est Jerosolymis orta seditio, ut in portarum exitu populo corrueunte, ^b XXXIV millia Judæorum perierint.

Prophetia Agabi, qui in Actis Apostolorum famem in toto orbe futuram dixerat, sub Claudio expletur.

Thracia huc usque regnata, in provinciam redigitur.

SILANO ET SILIO.

TIBERIO III ET ANTONINO.

SILANO ET OTHONE.

Paulus apostolus apud Felicem procuratorem Judææ in defensionem sui perorat.

SILANO II ET ANTONINO.

MARCELLINO ET AVIOLA.

Sub Felice procuratore Judææ exstiterunt multi qui populum sua persuasione deciperent. Inter quos et Ægyptius quidam pseudopropheta fuit, qui plu-

rimos sibi associans, in ipso magnarum rerum conatu per exercitum Felicis opprimitur, secundum quod in Actibus Apostolorum Paulo dicitur: *Nonne tu es Ægyptius, qui ante hos dies concitasti et eduxisti in desertum quatuor millia virorum?*

NERONE ET VETERE.

NERONE II ET PISONE.

Claudius moritur in Palatio, anno ætatis suæ LXIV.

NERO, VI, regnat annis XIII, mensibus VII, et diebus XXVIII aut XXX. Hujus avunculus fuit C. Caligula.

NERONE III ET MESSALA.

NERONE IV ET CORNELIO.

Festus succedit Felici, apud quem, præsentibus Agrippa rege, Paulus apostolus religionis suæ rationem redditurus, vinculus Romam mittitur.

Nero tantæ luxuriæ fuit, ut frigidis et calidis lavaret unguentis, retibusque aureis piscaretur, quæ purpureis funibus extrahebantur.

PIO ET TURPILIANO.

MARBINO ET GALLO.

CRASSO ET BASSO.

SILVANO ET PAULINO.

Nero Agrippinam matrem suam et sororem patris interfecit.

Jacobus frater Domini, quem omnes Justum appellabant, a Judæis lapidibus opprimitur: in cuius thronum Simeon secundus assumitur.

Nero omnes cithara contendens superat.

CELSINO ET APULEIO.

Ante mensam Neronis fulmen cecidit.

Post Marcum evangelistam, primus Alexandria Ecclesiæ ordinatur episcopus Anianus.

705 CAPITONE ET RUFO.

SILIO ITALICO ET TURPILIANO.

SILVANO ET OTHONE.

VESPASIANO ET TITO.

VESPASIANO II ET TITO II.

VESPASIANO III ET NERVA.

Nero in Olympiaco agone coronatur, cerycas, citharistas, tragædos, aurigas, vario certamine superans.

Nero, ut similitudinem Troje ardentis videret, plurimam partem Romanæ urbis incendit.

Masonius et Plutarchus philosophi insignes habentur.

PRIMA PERSECUTIO. ^c Primus Nero, super omnia

^a In Chronico Eusebii sunt post 68 centena, et 44 millia.

^b Apud Eusebium numerantur tantum 30000.

^c Duo animæadversione digna hic notat illust. Pontacus ad hunc locum: Primum quod auctor hanc persecutionem in Christianos nominet primam, vel dicat Neronem primum illam excitasse. Nam intelligit non solum de prima universali, seu gentium (quæ enim narratur Act. XVIII fuit particularis in Judæa et Samaria, et a Judæis), sed etiam de prima cruenta. Unde eleganter Tertullianus in Scorpiaco cap. 14: Orientem fidem Nero primus Romæ cruentavit. Si quidem non

solum auctore Suctonio, sed etiam ipso Luca Act. XV et XVIII: Claudius Christianos antea cum Judæis Urbe expulerat. Alterum, eum forsitan loqui de persecutione hoc anno facta, non tam ut ejus initium seu motum prodat et indicet, quam ut ejus occasione exprimat martyrium Petri et Pauli. Nam certum est ex Tacito, lib. XV, persecutionem Neronis cæptam anno 10 imperii ejus, occasione incendii urbis Romæ, et ut tormentis et suppliciis Christianorum aboleret rumorem illius incendii, et exstingeret odium quod propterea omnes in eum conceperant.

scelera sua, etiam persecutionem in Christianos faciit, in qua Petrus et Paulus apostoli gloriose Romæ occubuerunt.

Post Petrum primus Romanam Ecclesiam tenuit LINUS a annis XII sive XIII.

Vespasianus magister militiæ ad debellandos Judæos a Nerone mittitur.

VESPASIANO IV ET TITO III.

Vespasianus duobus præliis superatos Judæos ad muros compellit.

Antiochiæ secundus episcopus ordinatur Ignatius.

Nero cum a Senatu quæreretur ad pœnam, de Palatio fugiens, ad quartum Urbis miliarium semet interfecit.

VESPASIANUS, VII, regnavit annis IX, mensibus IX, et diebus XXII seu XXIX.

VESPASIANO V ET TITO IV.

Post Neronem, Galba in Iberia, Vitellius in Germania, Otho Romæ imperium arripuerunt. Sed Galba septimo mense Romæ capite truncatur; Otho apud b Bepriacum propria manu occubuit; Vitellius a Vespasiani ducibus occisus, in Tiberim projicitur.

Vespasianus apud Judæam ab exercitu imperator appellatur: bellum Tito filio commendans, Romam per Alexandriam proficiscitur.

VESPASIANO VI ET TITO V.

Titus, Judæa capta et Jerosolymis subversis, sexcentena millia virorum interfecit. Josephus scribit, undecies centena millia fame et gladio periisse, et alia centum millia captivorum publice venundata. Ut autem tanta multitudo Jerosolymis reperiretur, causam Azymorum festum fuisse: ob quod ex omni 706 gente Judæi ad templum confluentes, urbe quasi carcere sunt reclusi. Oportuit enim in his diebus eos interfici in quibus Salvatorem crucifixerant.

Colligitur itaque omne tempus in secundum annum Vespasiani et novissimam Jerosolymorum eversionem. A quinto decimo anno Tiberii Cæsaris, et ab exordio evangelicæ prædicationis, anni XLII. A captivitate autem quam ab Antiocho perpassi sunt, anni c cccxix. Porro a Darii secundo anno, sub quo rursus templum ædificatum est, anni d DLXXX aut XC. A prima autem ædificatione templi sub Salomone, usque ad novissimam ejus ruinam, quæ sub Vespasiano facta est, anni c mcliii.

VESPASIANO VII ET TITO VI.

COMMODO ET RUFO.

^a Eusebiani chronici mss. tres, annis 12. Alii duo cum edit. Pont., annis 11.

^b Mss. Colb. duo, *Vetriacum*. Alii tres, *Metriacum*.
^c In Chronico Eusebii edit. Pont., 239; et mss. quinque Colb. 239, quorum unus supra pro 42 habet 43.

^d In Eusebii Chronico edit. Pont., 591. Idem in ms. Colb. uno. Quatuor alii habent 590.

^e Mss. Colb. tres, 4102.

^f In ms. Colb. unico, 64.

^g Codices chronici Eusebiani assignant Tito annos duos, menses duos. Pont. menses octo.

^h Hunc pontificem Romanum *Anacleum* vocant mss. quatuor Colbertini. *Cletum* unicus omnium

Achaia, Lycia, Rhodus, Byzantium, Samos, Ciliacia, Comagene, quæ ante liberæ sub regibus et amicis erant, in provincias redactæ.

VESPASIANO VIII ET TITO VII.

VESPASIANO IX ET TITO VIII.

SILVANO ET VERO.

DOMITIANO ET MESSALINO.

DOMITIANO II ET RUFO II.

Vespasianus circa Sabinos in villa propria moritur, anno ætatis l LXIX.

Titus, VIII, regnavit 8 annis tribus, mensibus duobus.

Titus Vespasiani filius in utraque lingua disertissimus fuit, et tantæ bonitatis, ut cum quadam die recordatus fuisset in cœna, se nihil in illa die cuiquam præstitisse, dixerit, Amici, hodie diem perdidit.

DOMITIANO III ET SABINO.

DOMITIANO IV ET RUFO III.

Titus Amphitheatrum Romæ ædificavit, et in dedicatione ejus quinque millia ferarum occidit.

DOMITIANO V ET DOLABELIA.

Romanæ Ecclesiæ II constituitur episcopus h CLETUS annis XII.

Titus morbo periit in ea villa in qua pater, anno ætatis XLII.

DOMITIANUS, IX, frater Titi junior, regnavit annis XV, mensibus V.

DOMITIANO VI ET RUFO IV.

Domitiani uxor Augusta appellata.

Domitianus eunuchos fieri prohibet: Mathematicos philosophos Romana urbe pellit.

707 FLAVIO ET TRAJANO.

Domitianus plurimos senatorum in exilium mittit, de Dacis et Germanis triumphavit.

DOMITIANO VII ET NERVA.

Duo menses aliter appellati: September, Germanicus; et October, Domitianus.

Primus Domitianus Dominum se et Deum appellari jussit.

Secundus Alexandriae ordinatur episcopus Abilius.

TRAJANO II ET GLABRIONE.

Quintilianus rhetor Calaguritanus Romæ clarus habetur.

DOMITIANO VIII ET SATURNINO.

SILVANO ET PRISCO.

Domitianus prohibuit i vites in urbis seri.

ASPRENATE ET CLEMENTE.

antiquissimus. De quo vide notam Pontaci pag. 584 et 585. Lege etiam alios qui contra unicum sub utroque nomine designari probant: Vales. not. ad Euseb. p. 49 col. 1, Coteler. not. ad const. Apost. p. 300, Nat. Alexand. to. I p. 515, et alios.

ⁱ Suetonius rationem reddit hujus edicti per Italiam et provincias, *Eo quod nimio vinearum studio negligi arva existimaret*: unde conjicit Pontacus in notis p. 594 pro *in urbibus*, legendum forsitan, *in orbe*; nisi intelligas dictum pro, *in arvis vicinis urbibus*. *Vineta enim nonnisi urbibus et locis habitatis plerumque adjacent. Philostratus in Vita Apollonii reddit aliam rationem, quod rixæ, pugnæ, cædes ex ebrietate orientur.*

Apollonius Thyanens, et Eufates philosophi insi- Agnes habentur.

Multa opera Romæ facta : in quibus Capitolium, Forum Transitorium, Divorum Porticus, Isium, Sescapium, Stadium, Horrea ^a Piperata, Vespasiani templum, ^b Minerva Chalcedonica, Odium, Forum Trajani, Thermæ Trajanæ et Titianæ, Senatus, Ludus matutinus, Mica Aurca, Meta sudans, et Pantheon.

Domitianus tantæ superbiam fuit, ut aureas et argenteas statuas sibi in Capitolio poni jussert.

DOMITIANO IX ET CLEMENTE.

Multi nobilium necati, plures in exilium acti.

FULVIO ET VETERE.

NERVA II ET RUFO.

SABINO ET ANTONINO.

NERVA III ET TRAJANO III.

Romæ III Ecclesiæ præfuit episcopus CLEMENS annis IX.

SENECIONE ET PALMA.

TRAJANO IV ET FRONTONE.

SECUNDA PERSECUTIO. Secundus post Neronem Domitianus Christianos persequitur : et sub eo apostolus Joannes in Pathmum insulam relegatus, Apocalypsim vidit, quam Irenæus interpretatur.

Domitianus eos qui de genere David erant interfici præcepit, ut nullus Judæorum regni reliquus foret.

TRAJANO V ET ORPHITO.

Scribit Brutius, plurimos Christianorum sub Domitiano fecisse martyrium, inter quos et Flaviam Domitillam Flavii Clementis consulis ex sorore neptem in insulam Pontiam relegatam, quia se Christianam esse testata sit.

SENECIONE II ET SURA

Domitianus occisus in palatio, anno ætatis suæ xxxv.

708 NERVA, X, regnavit annum unum et menses quatuor.

TRAJANO VI ET MAXIMO.

Justus a Tiberiade Judæorum scriptor agnoscitur. Alexandrinæ Ecclesiæ episcopus ordinatur tertius Cerdo.

Alii apostolum Joannem hoc tempore exilio solutum, Ephesum recessisse : cum senatus decrevisset, ut omnia quæ Domitianus statuerat, in irritum deducerentur.

Nerva morbo periit in hortis Sallustianis, anno ætatis suæ LXXIII [*Alias XCVII*], cum jam Trajanum adoptasset in filium.

TRAJANUS, XI, regnavit ^c annis XVIII et mensibus septem. Trajanus Agrippinæ in Galliis imperator factus, natus Italicæ in Hispania.

SENECIONE III ET SURA II.

Terræmotu Asiæ quatuor, et duæ Græciæ urbes subversæ.

^a In Chron. Eusebii *piperataria*.

^b In Eusebii Chron., *Chalcedica*. Edit. Pont., *Templum Minervæ Chalcedicæ*.

^c Apud Eusebium annis 49, mensibus 7, in qui-

Trajanus de Dacis et Scythis triumphavit.

URBANO ET MARCELLO.

CANDIDO ET QUADRATO.

COMMODO ET CEREALE.

Decreto senatus, Nerva in deos relatus.

Romanæ Ecclesiæ IV episcopus præest EVARISTUS annis IX.

Joannem apostolum usque ad Trajani tempora Irenæus episcopus permansi-se scribit. Post quem Papias Hierapolitanus episcopus, Polycarpus Smyrnæus, et Ignatius Antiochenus.

SENECIONE IV ET SURA III.

GALLO ET BRADUA.

AFRICANO ET CRISPINO.

CRISPINO II ET BOLENO.

B PISONE ET RUSTICO.

Alexandrinæ Ecclesiæ IV episcopus ordinatur nomine Primus.

TRAJANO VII ET AFRICANO.

TERTIA PERSECUTIO. Trajano adversus Christianos persecutionem movente, Simon filius Cleophræ, qui in Jerosolymis episcopatum tenebat, crucifigitur : cui succedit Justus.

Ignatius quoque Antiochenæ Ecclesiæ episcopus Romam perductus, bestiis traditur. Post quem tertius constituitur episcopus Eron.

CELSE ET CRISPINO.

ASTA ET PISONE.

Plinius secundus, cum quamdam provinciam regeret, et in magistratu suo plurimos Christianorum interfecisset ; multitudine eorum perterritus, quæsi- vit de Trajano, quid facto opus esset : nuntians ei, præter obstinationem non sacrificandi, et antelucanos coetus, ad canendum cuidam Christo ut Deo, **709** nihil apud eos reperiri. Præterea ^d ad consequendam disciplinam, vetari ab his homicidia, furta, adulteria, latrocinia, et his similia. Ad quæ commotus Trajanus rescripsit, hoc genus quidem hominum inquirendos non esse, oblatos vero puniri oportere.

MESSALA ET PEDONE.

Quintus Romanæ Ecclesiæ præest ALEXANDER annis X.

EMILIANO ET VETERE.

NIGRINO ET APRONIANO.

D Plinius secundus Novocomensis insignis orator, dum invisit apud Vesuvium, periit : et tres Galatiæ civitates terræmotu excisæ.

Post Justum, IV Jerosolymitanæ Ecclesiæ episcopatum suscipit Zachæus : post quem quintus Tobias, cui succedit sextus Benjamin, ac deinde septimus Joannes, octavus Matthias, in cujus locum nonus constituitur Philippus.

CLARO ET ALEXANDRO.

ADRIANO ET SALINATORE.

busdam codicibus 6.

^d Mss. quinque Colb. Chron. Eusebii, *ad confæderandum*.

ADRIANO II ET RUSTICO.
SERVILIANO ET FULVIO.

Hoc tempore Judæi qui in Libyæ erant, et qui in Ægypto, quique apud Cyrenem et Thebaidem, adversus colibitatores suos magnas seditiones movent.

Judæis a Alexandria rebellantibus, Trajanus imperator Lysiæ Quietus præcepit, ut eos e provincia exterminaret: adversus quos Quietus aciem instruens, infinita eorum millia interfecit, et ob hoc procurator Judææ ab imperatore decernitur.

Salaminam urbem Cypri subvertere Judæi.

Trajanus in Selinunte, sive, ut alii ferunt, apud Selenciam Isauriæ civitatem moritur, anno ætatis LXIV. Ossa ejus in urnam auream conlata, et in foro sub columna posita, solusque omnium intra Urbem sepultus est.

ADRIANUS, XII, regnavit annis XXI. Hic Italicæ in Hispania natus, consobrinæ Trajani filius fuit.

VERO ET AUCURINO.

AVIOLA ET PANSÆ.

Senatus Trajanum in deos refert, et Adrianus relictis tributorum urbibus relaxat, chartis publice incensis, plurimosque ipsis tributis liberos facit.

Adrianus Judæos capit, secundo adversus Romanos rebellantes.

PATERNO ET TORQUATO.

GLABRIONE ET APRONIANO.

Bellum gestum contra Sarmatas.

Romanæ Ecclesiæ VI episcopatum suscipit XISTUS
c annis IX.

Alexandriæ V episcopus ordinatur Justus.

ASIATICO ET QUINTILLO.

Cephisus fluvius Eleusinam inundavit: quem Adrianus ponte jungens, Athenis hiemem exegit.

710 VERO ET AMBIGUO.

GALLICANO ET TITIANO.

Jerosolymis post Philippum constituitur X episcopus Seneca; post quem XI Justus; cui succedit XII Levi; post quem XIII Ephres; XIV Joseph; XV Judas. Hi omnes usque ad eversionem, quam per Adrianum Jerusalem passa est, ex circumcissione episcopi præfuerant.

Terræmotu Nicomedia ruit, et Nicææ urbis plurima: ad quarum instaurationem Adrianus de publico est largitus impensas.

TORQUATO ET LIBONE.

CELSE ET MARCELLINO.

CATULINO ET APRO.

PONTIANO ET RUFINO.

Finis cycli primi, et sequentis exordium.

Quadratus discipulus apostolorum, et Aristides noster philosophus, libros pro Christiana religione compositos edidit.

Serenus Granus vir apprimè nobilis, litteras ad imperatorem misit, iniquum esse dicens clamoribus

^a Apud Eusebium, tam in mss. Colb. quinque, quam in edit. Pont., Mesopotamiæ, aut Mesopotamiam.

^b In Chron. Eusebii edit. Pont. et mss. duobus Colb., 63. Mss. tres, 73.

A vulgi innocentium hominum sanguinem concedi, et sine ullo crimine, nominis tantum et sectæ reos fieri. Quibus commotus Adrianus, Minucio Fundano præconsuli Asiæ scribit, sine objectu criminum Christianos non condemnandos. Cujus epistolæ usque ad nostram memoriam durat exemplum.

AUCURINO ET SERGIANO.

TIBERIO ET SILANO.

Romæ VII episcopus ordinatur Telesphorus annis XI.

Antiochenæ Ecclesiæ IV præficitur Cornelius.

SERGIANO II ET VERO.

POMPEIANO ET ATILIANO.

Alexandriæ Ecclesiæ VI præest Eumenes.

POMPEIANO II ET COMMODO.

B LÆLIO ET ALBINO.

Judæi in arma versi, Palæstinam depopulati sunt, tenente provinciam Tænio Rufo: cui ad opprimendos rebelles Adrianus misit exercitum.

CAMERINO ET NIGRO.

Basilides hæresiarches in Alexandria commoratur, a quo Gnostici. Hoc autem Basilides distabat a Simonis dogmate, quod CCCLV cælos esse credebat, quo numero dierum annus includitur. Unde etiam quasi sanctum nomen commendabat, quod est ABRAXAS, quia hujus nominis litteræ, secundum supputationem Græcam, eundem numerum complent. Gnostici autem a præsumptione excellentioris scientiæ nominati sunt, quos quidam Borboritas vocant, quasi cænosos, propter nihilam turpitudinem quam in suis mysteriis exercere dicuntur. Tradunt autem fabulosis dogmata plena figmentis. Animarum substantiam dicunt Dei esse naturam: Deum quoque bonum et Deum malum 711 in sua perhibentur habere doctrina.

Barcochebas, dux Judæorum, nolentes sibi adversus Romanum militem ferre subsidium, omnimodis cruciatibus necat. Bellum Judaicum, quod in Palæstina gerebatur, finem rebus Judæorum posuit penitus oppressis. Ex quo tempore etiam introeundi eis Jerosolymam licentia ablata est; primum Dei nutu, sicut prophetæ vaticinati sunt, deinde Romanorum interdictionibus.

ANTONINO ET PRÆSENTE.

D Jerosolymis primus ex gentibus constituitur episcopus Marcus, cessantibus his qui fuerant ex Judæis.

ANTONINO II ET PRÆSENTE II.

SEVERO ET SILVANO.

Ælia ab Ælio Adriano condita est, et in fronte ejus portæ, qua Bethleem egredimur, sus sculptus in marmore, significans Romanæ potestati subjacere Judæos.

Adrianus apud Baïas moritur major LV annorum.

ANTONINUS TITUS cognomento Pius, XIII, cum filiis Aurelio et Lucio regnavit annis 4 XXII et mensibus III.

^c In Eusebii Chron., annis 10.

^d In edit. Pont., 23, mens. 3. In ms. Colb. uno, annis 23. Alii ut in textu nostro.

RUFINO ET TORQUATO

Romæ VIII episcopus ordinatur Hercius annis iv.

TORQUATO II ET HERODE.**AVIOLA ET MAXIMO.**

Antoninus pater patriæ appellatur.

* Valentinus hæresiarches, et Cerdo magister Marcionis Romam venerunt. Valentinus de natura rerum multa fabulosa conflavit, asserens xxx æonas, id est sæcula, existisse, quorum sit principium Profundum et Silentium, quod Profundum etiam Patrem appellat. Cerdonianus vero duo principia sibi adversantia dogmatizat, dominumque legis ac prophetarum non esse Patrem Christi, nec bonum esse Deum, sed justum; patrem vero Christi bonum. Ex quibus, duorum velut ex conjugio, processisse perhibet intellectum et veritatem, et protulisse æonas octo. De intellectu et voluntate processisse Verbum, et protulisse æonas decem. Porro de Verbo et vita processisse hominem, et Ecclesiam protulisse æonas duodecim. Itaque viii et x et xii fieri trices æonas, habentes principium de Profundo et de Silentio. Christum autem a Patre missum, id est a Profundo, spiritale vel cœleste corpus secum attulisse: nihil assumpsisse de Virgine Maria; sed per illam, tamquam per rivum aut fistulam, sine ulla de eadem sumpta carne transisse. Negat etiam **712** resurrectionem carnis, solum per Christum spiritum vel animam salutem accipere affirmans. ^b Christumque ipsum neque natum ex femina, neque habuisse carnem, nec vero mortuum, vel quidquam passum, sed simulasse passionem. Quidam eos in duobus principiis suis ita duos perhibent deos dicere, ut unus eorum sit bonus, alter autem malus. Resurrectionem mortuorum negant, spernentes novum Testamentum.

Marcion quoque, a quo Marcionitæ appellati, Cerdonis dogma sectatus est, hoc adjiciens, ut non duo tantum, sed tria assereret esse principia, unum scilicet bonum, alterum justum, tertium pravam. Quamvis tertii principii auctorem quidam Sirenum quemdam, potius quam Marcionem fuisse existiment.

ANTONINO III ET AURELIO.**GRATO ET SELEUCO.**

Romæ IX episcopus ordinatur Pius ^o annis xv.

Hoc tempore Justinus philosophus librum pro nostra religione conscriptum Antonino imperatori tradidit.

Antiochiæ V episcopus constituitur Heros.

ANTONINO IV ET AURELIO II.

* In aliis codicibus, quos se præ manibus habuisse testatus est Ph. Labbeus, sic exprimitur hic articulus: Valentinus hæresiarches, et Cerdo, magister Marcionis, Romam venerunt. Valentinus rerum naturæ duo dixit esse principia, Profundum et Silentium. A quibus 30 orta sunt sæcula. Profundum autem Patrem esse Christi, qui spiritale vel cœleste corpus habuerit, nihilque de natura matris Virginis assumpserit, sed per ipsam, tamquam rivus, sine carnis humanæ veritate transierit. Resurrectionem quoque carnis negant, spiritui tantum vel anime promittunt salutem. Cerdo quoque duorum principiorum, id est, unius boni et alterius mali assertor fuit: et Patrem Christi Deum

A LARGO ET MESSALINO.**TORQUATO III ET JULIANO.**

Alexandriæ VII episcopatum suscipit Marcus.

ORPHITO ET PRISCO.**GLABRIONE ET VETERE.****GORDIANO ET MAXIMO.****GLABRIONE II ET ROMULO.****PRÆSENTE ET RUFINO.****COMMODO ET LATERANO.****VERO ET SABINO.****SILVANO ET AUGURINO.****BARBARO ET REGULO.**

Alexandriæ Ecclesiæ VIII præfuit Celadion.

TERTULLO ET SACERDOTE.

^B Crescens Cynicus in nostri dogmatis philosophum Justinum, a quo ob nimiam gulam prævaricator philosophiæ arguebatur, persecutionem suscitavit, in qua ille gloriose pro Christo sanguinem fudit.

QUINTILLO ET PRISCO.**VERO H ET BRADUA.**

Romanæ Ecclesiæ episcopatum X suscipit Anicetus annis x, sub quo Polycarpus Romam veniens multos ab hæretico errore correxit.

ANTONINO III ET AURELIO III.**P. C. ANTONINI III ET AURELII III.**

Jerosolymæ episcopatum post Marcum XVII suscepit Cassianus, XVIII Publius, Maximus XIX, **713** deinde XX Julianus, sic XXI ^d Grajanus, XXII Symmachus, tum XXIII Caius, XXIV Julianus, atque inde XXV Capito.

^C Antoninus Pius apud Lorium in villa sua, XII ab Urbe milliario moritur, anno vitæ suæ LXXII ^o [Aliis LXXVII].

M. ANTONINUS, qui et VERUS, et L. AURELIUS COMMODUS, XIV, regnavit annis XIX et mense uno.

DUOBUS AUGUSTIS.

Ii primitus æquo jure imperium simul administraverunt, cum usque ad hoc tempus singuli Augusti fuerint.

RUSTICO ET AQUILO.**LÆLIANO ET PASTORE.****MAGRINO ET CELSO.****ORPHITO ET PUDENTE.****PUDENTE II ET POLLIONE.**

Alexandriæ IX præfuit Agrippinus.

^D QUARTA PERSECUTIO. Persecutione orta in Asia, Polycarpus et ^f Pœonius fecere martyrium: quorum scriptæ quoque feruntur passiones.

esse legis ac prophetarum negavit. Christum ipsum neque natum ex femina, neque habuisse carnem, nec vere passum, nec vere mortuum dixit. Resurrectionem etiam carnis reſutans, et Testamentum vetus spernendum esse decernens.

^b Vox, bonum, additur ex Augustino lib. de Hæres. hæc. 22.

^c Ms. unus ex Colb., annis 10. Mss. tres, annis 12. Quintus ms. antiquior et edit. Pont., annis 15.

^d In Eusebii Chronico, Gaijanus.

^e Editio Pontac. cum mss. quatuor Colb. habent 77; ms. alius, item Colb., 72.

^f Apud Eusebium Pionius, aut Pyonius.

In Gallia quoque plurimi ob nomen Dei interfecti: A quorum usque in præsentem diem condita libris certamina perseverant.

VERO IV ET QUADRATO.
APRONIANO ET PAULO.

Romanæ Ecclesiæ episcopatum XI suscipit SOTER
a annis VIII.

APRONIANO ET PAULO.

Antiochiæ VI episcopus ordinatur Theophilus, cujus plurima ingenii opera exstant.

PRISCO ET APPOLLINARE.

CETHEGO ET CLARO.

Lucius imperator anno regni sui IX, sive, ut quidam putant, X, inter Concordiam et Altinum apoplexia exstinctus est.

Antonino imperatori Melito Asianus episcopus B Apologeticum pro Christianis tradidit.

Apollinaris Asianus Hierapolitanus episcopus insignis habetur.

Eodem tempore Dionysius episcopus Corinthiorum clarus fuit, et Pinytus Cretensis vir eloquentissimus.

Hac tempestate pseudopphetia, quæ Cataphrygas nominatur, accepit exordium, Montano auctore, Prisca Maximillaque insanis vatibus. Nomen errori provincia Phrygia 714 dedit, quia inventores ejus illic primitus exstiterunt, ibique vixerunt, et nunc etiam in eisdem partibus populos habent. Adventum Spiritus sancti a Domino promissum, in se potius quam in apostolos fuisse asserunt: secundas nuptias pro fornicationibus habent; et ideo dicunt eas permisisse apostolum Paulum, quia ex parte sciebat et ex parte prophetabat; nondum enim venerat quod perfectum est. Hoc autem perfectum in Montanum, et in ejus prophetissas venisse delirant. Sacrificia perhibentur habere funesta. Nam de infantis anniculi sanguine, quem de toto ejus corpore minutis punctio- num vulneribus extorquent, quasi Eucharistiam suam conficere perhibentur, miscentes eum farina, panemque inde facientes. Qui puer, si mortuus fuerit, pro martyre habetur; si autem vixerit, pro maximo sacerdote.

a Ms. Colb. unus ætatis non contemnendæ, annis 14, cum alii et edit. habeant, annis 8.

b Codices Eusebiani Chronici habent 11.

c In libris Eusebiani Chronici, Priscilla.

d Auctior legitur articulus iste in codicibus aliis a Ph. Labbeo visis. Tatianus hæreticus agnoscitur, a quo appellati Encratitæ. Nuptias damnant, paresque eas fornicationi et omni turpitudini esse definiunt: nec recipiunt in consortium marem vel feminam conjugio contentem. Prolationes quasdam sæculorum de fabulis Valentini sequuntur. Salutis primi hominis contradicunt.

e Articulo sequenti ibidem diffusiori sermone legitur: Bardesanes alterius hæreseos princeps innotescit, qui Bardesanes, cum aliquandiu in fide fuisset insignis, postea in Valentini transiit errores, quamvis non omnia ejus secutus sit.

f Plura de hac pluvia divinitus missa orationibus Christianorum, apud Orosium lib. VII cap. 15; Eusebium lib. V cap. 5, qui illa transcripsit pene ad verbum ex Tertulliano in Apolog. cap. 5 et ad Scapulam;

SEVERO ET HERENNIANO.

d Tatianus hæreticus, a quo appellati Encratitæ, quorum dogma est non admittere ad communionem suam nisi continentes, et eos qui sæculo ita renuntiaverint, ut propria nulla possideant.

e Bardesanes quoque alterius auctor erroris, eodem tempore innotuit, in Valentini hæresim ex parte prolapsus.

ORPHITO ET MAXIMO.

SEVERO ET POMPEIANO

In regione Quadorum exercitu Antonini imperatoris siti oppresso, f pluvia divinitus missa est: cum e contrario Germanos et Sarmatas fulmina persequerentur, et plurimos eorum interficerent. Exstant litteræ Marci Aurelii gravissimi imperatoris, quibus illam Germanicam sitim, Christianorum militum precatio in parte concessa, discussam contestatur.

GALLO ET FLACCO.

PISONE ET JULIANO.

POLLIONE ET APRO.

COMMODO ET QUINTILLO.

Antoninus Commodum filium suum consortem regni facit.

ORPHITO ET RUFO.

Antoninus cum filio de hostibus triumphavit, quos per triennium apud Carnuntum 715 habens stativa castra vastaverat.

COMMODO II ET VERO II.

Alexandriæ X ordinatur episcopus Julianus.

Antoninus in Pannonia morbo periit.

COMMODO, XV, regnavit annos XIII.

PRÆSENTE ET BURRO.

Irenæus Lugdunensis episcopus insignis habetur.

Commodus Septembrem mensem nomine suo appellavit.

MAMERTINO ET RUFO.

Thermæ Commodianæ Romæ factæ.

COMMODO IV ET VICTORINO.

Jerosolymis XXVI ordinatur episcopus b Mormius; post quem XXVII Antoninus, XXVIII Valens, XXIX Dachianus, XXX Narcissus, XXXI Dius, XXXII Germanio, XXXIII Gordius, XXXIV alius Narcissus.

Nicephorum, lib. IV cap. 12; Justinum, in Apolog.; Diaconum, lib. X; Dionem, qui artibus magicis tribuit hanc pluviam; Capitolinum, qui precibus Antonini erga Deum extortam ait. Xiphilinus tradit legionem (Christianorum) ideo vocatam fuisse κραινωβολον, id est, fulminatricem. Anno 14 Antonini contigisse patet ex litteris ipsius imperatoris ad senatum, de tanta victoria precibus Christianorum oblata, quæ ex bibliotheca Vaticana reperiuntur apud Onuphrium in Fastis pag. 350, in quibus inscribitur, Antoninum fuisse tribunitiæ potestatis 28, tum ex nummis et veteribus inscriptionibus, ex quibus dignoscitur fuisse 15 tribunitiam potestatem eo anno quo ipse Antoninus suscepit imperium. Hæc Pontacus.

c Ms. unicus. Carnutum. Carnuntum urbs est in Pannonia, ex Plinio lib. IV cap. 12, et lib. XXXVII cap. 3, et Anton. in itinerar. Sunt viri docti qui putant idem esse quod hodie Petronilla dicitur in Austria, ubi visuntur moles et situs castrorum. Pontac.

d In Eusebii Chron., Maximus, XXXIX Dulchianus.

**MARULO ET HELIANO.
MATERNO ET BRADUA.
COMMODO V ET GLABRIONE.
CRISBINO ET HELIANO.
FULCIANO ET SILANO.**

Alexandriæ XI constituitur episcopus Demetrianus annis XLIII.

Commodus Colossi capite sublato, suæ imaginis caput jussit imponi.

Serapion Antiochiæ episcopus VIII ordinatur.
DUOBUS SILANIS.

**COMMODO VI ET SEPTIMIANO.
APRONIANO ET BRADUA.**

Commodus multos nobilium interfecit.
COMMODO VII ET PERTINACE.

Commodus strangulatur in domo Vestiliani.

HELVIVS PERTINAX, XVI, regnavit menses sex : qui cum major septuagenario præfecturam Urbis ageret, ex senatus consulto imperare jussus est.

Romæ episcopatum suscepit XIII Victor annis XII; cujus a non mediocria de religione exstant volumina.

Pertinax, obsecrante senatu ut uxorem suam Augustam, et filium suum Cæsarem faceret, contradixit : sufficere testatus, quod ipse regnaret invitus.

Pertinax occiditur in palatio, scelere Juliani jurisperiti, quem postea Severus ad Pontem Milvium interfecit.

SEVERUS, XVII, regnavit annis XVIII. Qui ortus provinciæ Tripolitane oppido Lepti, solus ex Africa usque in præsentem diem ex Romanis imperatoribus fuit, et in honorem Pertinacis Pertinacem se cognominari jussit.

FALCONE ET CLARO.

SEVERO ET ALBINO.

TERTULLO ET CLEMENTE.

DESTRO ET PRISCO.

Clemens Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter, **716** et Pântænus stoicus philosophus in disputatione dogmatis nostri disertissimi habentur.

LATERANO ET RUFINO.

Narcissus Jerosolymorum episcopus, et Theophilus Cæsariensis, Polycarpus quoque et Bachilus Asiæ provinciæ episcopus, hæc tempora illustraverunt.

SATURNINO ET GALLO.

ANULINO ET FRONTONE.

SEVERO II ET VICTORINO.

FABIANO ET MUCIANO.

SEVERO III ET ANTONINO.

Hoc tempore bellum Judaicum et ^b Sarmaticum : et Severus de nominibus gentium subactarum, Parthicus, Arabicus, Adiabenicus appellatus est.

Quæstione orta in Asia inter episcopos, an secun-

^a Abest negans particula a codicibus Eusebianis.

^b Libri Chronici Eusebiani, dempto manuscripto Colb. uno, Samariticum, vel Samaritanum. De quo Pontacus in notis : Germanior communis lectio (qua Samariticum dicitur) et eam sequuntur, præter alia exemplaria, Contractus, Vincentius, Antoninus. Quod enim Severus bellum Sarmatis indixerit, nullus, quod

A dum legem Moysis decima quarta mensis primi Pascha observandum esset, Victor Romanæ urbis episcopus, et Narcissus Jerosolymorum, Polycrates quoque et Irenæus, et Bachilus, plurimique Ecclesiarum pastores, quid eis probabile visum fuerit literis ediderunt, quorum memoria ad nos usque perdurat.

GETA ET PLAUTIANO.

CHILONE ET LIBONE.

Romæ XIV episcopus fuit ZEPHIRINUS annis * XIV.

QUINTA PERSECUTIO. Persecutione Christianis facta, Leonides Origenis pater gloriosa martyrii morte translatus est.

Alexander quoque ob confessionem Dominici nominis clarus exstitit.

B Qua tempestate Perpetua et Felicitas pro Christo passæ sunt, nonis Martii, apud Carthaginem Africae in castris bestiis deputatæ.

ANTONINO II ET GETA.

ALBINO ET ÆLIANO.

APRO ET MAXIMO.

Clemens multa conscribit.

ANTONINO III ET GETA III.

Clodio Albino, qui se in Gallia Cæsarem fecerat, interfecto Lugduni, Severus ad Britannos transfretavit, ut receptas provincias ab Incursione barbarica faceret tutiores, fossam et aggerem per cxxxii millia passuum a mari ad mare deduxit, et non multo post intra Britanniam Eboraci moritur.

POMPEIANO ET AVITO.

FAUSTINO ET RUFINO.

ANTONINUS cognomento **CARACALLA** Severi filius, XVIII, regnavit annis sex.

GENTIANO ET BASSO.

DUOBUS ASPRIS.

Antiochiæ IX episcopus constituitur Asclepiades : Jerosolymis vero XXXV Alexander, adhuc vivente Narcisso : et cum eo pariter Ecclesiam regit.

ANTONINO IV ET BALBINO.

717 MESSALA ET SABINO.

Finis cycli secundi, et initium tertii.

LÆTO ET CEREALE.

SABINO II ET VENUSTO.

Antoninus interficitur inter Edessam et Charras, anno ætatis suæ XLIII.

D **MACRINUS, XIX, regnat anno uno.**

PRÆSENTE ET EXTRICATO.

Antiochiæ X episcopus ordinatur Philetus.

M. AURELIUS ANTONINUS, XX, regnavit d annis tribus.

ANTONINO ET ADVENTO.

Romæ episcopatum suscepit **XV CALLISTUS** * annis sex.

sciam, scripsit. Eruditissimus vir ait se numquam invenisse bellum Judaicum a Severo gestum. At poterat illud hic advertere.

^c Editio Pont., 17 : mss. tres Colberti, 18.

^d In codicibus Eusebianis notantur, anni quatuor.

* Edit. Pontaci., annis 5. Ms. tres, annis quatuor : unus 15, alius 5.

Macrinus occiditur in Archelaide.

Antoninus Romæ Thermas nominis sui ædificavit.

ANTONINO II ET SACERDOTE.

ANTONINO III ET COMAZONTE.

GRATO ET SELEUCO.

Antoninus Romæ tumultu militari occiditur.

ALEXANDER Mammææ filius, XXI, regnavit annos XIII, sumpto nomine ab imperatore Alexandro.

Alexander Xerkem regem Persarum gloriose vincit.

MAXIMO ET ÆLIANO.

JULIANO ET CRISPINO.

Romæ XVI episcopus creatur URBANUS annis IX.

^a His temporibus Sabellius fuisse perhibetur. Cujus error est, ut in Trinitate divina, quem nominat Patrem, eundem Filium, eundem asserat Spiritum sanctum. Unde impietatis istius impostores merito etiam Patropassiani vocantur: qui hoc sentientes, passionem Domini nostri Jesu Christi, quam pro humani generis salute pertulit, Patri convincantur asserere.

Ulpianus jurisconsultus insignis habetur.

FUSCO ET DEXTRO.

Thermæ Alexandrinæ Romæ ædificatæ.

ALEXANDRO II ET MARCELLO.

ANIANO ET MAXIMO.

ALBINO ET MAXIMO.

^b Geminus presbyter Antiochenus, et Hippolytus, et Beryllus episcopus Arabiæ Bostrenus clari scriptores habentur.

Antiochiæ XI episcopus fit Zebennus.

MODESTO ET PROBO.

Alexandrinæ Ecclesiæ XII præest episcopus Heraclas.

Hoc tempore Origenes Alexandriæ clarus videbatur. ^c Hic qui per multam eloquii facultatem, perversa quædam est conatus astruere, condens libros quorum est titulus *Περὶ Ἀρχῶν*, in quibus, præter multa sacræ doctrinæ adversa, **718** etiam de commutatione hoc totius rationalis creaturæ asserit, quod non solum impiorum animæ, sed et ipse quoque diabolus, longa purificatione revocandus sit in suæ originis dignitatem, succedentibus sibi semper revolutionibus de bonis ad mala, et de malis ad bona. Quia hæc alternatio non possit non esse perpetua, et vicissim ut de miseris beati, et de beatis miseri.

ALEXANDRO III ET DIONE

GRATO ET SELEUCO.

POMPEIANO ET FELICIANO.

LUPO ET MAXIMO.

Romæ XVII episcopatum suscepit PONTIANUS annis ^d quinque.

^a Hæc adduntur in nostra editione ex Auctuario quod Ph. Labbe Chronico Eusebiano et Hieronymiano subjunxit.

^b Quidam mss., *Germinus*; alii, *Gemianus*.

^c Hæc quæ sequuntur articulo addita habentur ex Auctuario Ph. Labbe tom. 1 Biblioth. novæ.

A Alexander apud Mogontiacum tumultu militari occiditur.

MAXIMO ET PATERNO.

MAXIMINUS, XXII, regnat annis tribus.

MAXIMO II ET URBANO.

SEVERO ET QUINTIANO.

MAXIMINO ET AFRICANO.

SEXTA PERSECUTIO. Maximinus adversus Ecclesiarum sacerdotes persecutionem movet.

Maximinus Aquileiæ a Pupieno occiditur.

GORDIANUS, XXIII, regnavit annis sex.

PERPETUO ET CORNELIANO.

Romæ XVIII fit episcopus ANTERUS: post cuius unum mensem XIX constituitur FABIANUS annis XIII.

PIO ET PROCULO.

B GORDIANO ET AVIOLA.

SABINO ET VENUSTO.

GORDIANO II ET POMPEIANO.

ATTICO ET PRÆTEXTATO.

Gordianus cum Parthorum natione superata victor revertitur ad patriam, fraude Philippi præfecti prætorio haud longe a Romano solum interfecit est.

PHILIPPUS, XXIV, regnavit annis septem.

ARIANO ET PAPPO.

Philippus Philippum filium suum consortem regni facit: prius omnium ex Romanis imperatoribus Christianus fuit.

PEREGRINO ET ÆMILIANO.

PRÆSENTE ET ALBINO.

PHILIPPO II ET PHILIPPO.

C Regnantibus Philippis millesimus Romanæ urbis annus expletur.

Philippus urbem sui nominis in Achaia condidit.

PHILIPPO III ET PHILIPPO II.

ÆMILIANO ET AQUILINO.

Alexandriæ XIII ordinatur episcopus Dionysius.

Philippus senior Veronæ, Romæ junior occiditur.

DECIVS, XXV, regnat anno uno, et mensibus tribus.

719 DECIO ET GRATO.

DECIO II ET RUSTICO.

SEPTIMA PERSECUTIO. Decius cum Philippo patrem et filium interfecisset, ob odium eorum persecutionem in Christianos movet.

D Antonius monachus nascitur.

Alexandro Jerosolymorum episcopo ob martyrium interfecto apud Cæsaream Palæstinæ, et Antiochiæ Babyla eadem gloria occiso, ^e Mazabamus et Fabius episcopi constituuntur.

Decius cum filio ^f in Abritto, quæ est civitas Mysiæ, occiditur.

GALLUS ET VOLUSIANUS Galli filius, XXVI, regnavit 8 annis tribus et mensibus quatuor.

^d In ms. Colb. uno, *novem*.

^e Ms. Colb. unus, *Arabanes*. Quatuor alii et edit. Pont., *Mazabanus*.

^f Ms. Colb. unus, *in Abrutio*. Mss. Colb. tres, *a Bruto*.

^g Apud Eusebii Chronicon ubique, *annis duobus*.

Romanæ Ecclesiæ episcopatum post Fabiani gloriosam mortem XX suscipit CORNELIUS annis duobus, qui post biennium eodem martyrio coronatur.

GALLO ET VOLUSIANO.

VOLUSIANO II ET MAXIMO.

Novatus presbyter Cypriani Romam veniens, Novatianam et cæteros confessores sibi sociat, eo quod Cornelius pœnitentes apostatas recepsisset. Ab hoc hæresis Novatianorum sumpsit exordium, qui se propter munditiã quam sibi superbissime arrogant, Catharos appellari volunt: secundas nuptias non admittunt, reconciliationem pœnitentibus negant.

Antiochiæ XIV constituitur episcopus Demetrianus.

Romanæ Ecclesiæ episcopatum tenet XXI Lucius mensibus octo. Post quem XXII STEPHANUS B annis tribus. Exstant ad utrumque Cypriani epistolæ.

Gallus et Volusianus adversus Æmilianum res novas in Mœsia molientem Roma profecti, Interamnæ occisi sunt.

Æmilianus tertio mense occupatæ tyrannidis extinctus est.

VALERIANUS et GALLIENUS, XXVI, regnaverunt annis xv.

VALERIANO ET GALLIENO.

Cyprianus primum rhetor, deinde presbyter, ad extremum Carthaginensis episcopus, martyrio coronatur.

MAXIMO ET GLABRIONE.

Romæ XXIII constituitur episcopus XISTUS annis C septem.

OCTAVA PERSECUTIO. Valerianus in Christianos persecutionem movet.

VALERIANO III ET GALLIENO II.

Valerianus a rege Persarum Sapore capitur, 720 ibique servitute misera consenescit.

TUSCO ET BASSO.

Valeriano in Persas ducto, Gallienus nostris pacem reddidit.

Antiochiæ XV ordinatur episcopus Paulus Samosatenus.

ÆMILIANO ET BASSO.

SÆCULARE ET DONATO.

GALLIENO IV ET GENTIANO.

Gallieno in omnem lasciviam dissoluto, Germani D Ravennam usque venerunt. Alamanni vastatis Gal-

^a Hæc verba, non admittunt: reconciliationem pœnitentibus negant, ex codicibus in Auctuario tom. I Biblioth. Labbei expressis, substituiimus pro verbis fere similibus, quibus antea legebatur, denegantes, ad pœnitentiam non admittentes.

^b Numeratur 13 in editione Pontaci et ms. Colb. unico. In aliis dicitur 14.

^c In ms. Colb. unico, septem.

^d Apud Eusebium, In Foro Flaminii, vel ut alii putant, Interamnæ.

^e In edit. Pontaci et ms. Colb., annis octo. Ms. unus omittit Sixtum. Mss. tres alii Sixto Dionysium præire volunt, priori annos 11, posteriori 9 assignantes.

^f In edit. Pont. annis 12. Mss. Colb. annis 9.

liis in Italiam transiere. Græcia, Macedonia, Pontus et Asia per Gothos depopulatæ sunt. Quadi et Sarmatæ Pannonias occupaverunt. Germanis Hispanias obtinentibus, Tarraco expugnata est. Parthi Mesopotamiam tenentes Syriam incursaverunt.

GALLIENO V ET VICTORINO.

ALBINO ET MAXIMO.

Alexandriæ XIV episcopus ordinatur Maximus.

Romæ XXIV præficitur episcopus DIONYSIUS f annis xi.

GALLIENO VI ET SATURNINO.

VALERIANO ET LUCILLO.

Jerosolymorum episcopatum tenet XXXVI Hymenæus.

GALLIENO VII ET SABINILLO.

Paulus Samosatenus a cunctorum prædicatione desciscit, Artemonis hæresim suscitans, quæ asserit Christum non semper fuisse, sed initium ejus ex quo de Maria natus est prædicat, nec eum aliquid amplius quam hominem putat. Hujus erroris etiam Photinus assertor fuit, qui vehementiore studio, ut sectatores impietatis hujus Photiniani potius quam Pauliani dicerentur obtinuit. Hos baptizari in Ecclesia catholica synodus Nicæna constituit. Unde credendum est eos regulam baptismi non habere.

Antiochiæ in locum Pauli XVI ordinatur episcopus Domnus.

PATERNO ET ARCHESILAO.

PATERNO II ET MARIO.

CLAUDIUS, XXVIII, regnat anno uno, mensibus novem.

CLAUDIO ET PATERNO.

Claudius Gothos Illyricum et Macedoniam vastantes superat: ob quæ illi in Curia clypeus aureus, et in Capitolio statua aurea collocatur.

ANTIOCHIANO ET ORPHITO.

Claudius Sirmii moritur, cujus frater Quintillus.

^b Claudius a senatu Augustus appellatus, 721 septimo decimo die imperii sui Aquileiæ occiditur.

AURELIANUS, XXIX, regnat annos quinque, menses sex.

VALERIANO ET BASSO.

Antiochiæ XVII ordinatur episcopus ⁱ Timæus.

Aurelianus, Tetrico apud Catalaunos prodente exercitum suum, Gallias recepit.

QUIETO ET VOLDUMIANO.

Zenobia ^j apud Immas haud longe ab Antiochia

^a In Auctuario tomi I Biblioth. Mss. Labbei ex mss.: Hæc hæresis prius Artemonis fuit, sed efficaciore versutia Paulus Samosatenus in ea obtinuit principatum; accedente postea prævaricatore Photino, factum est ut discipuli eorum Photiniani quam Pauliani celebrius nuncupentur. Hos baptizari, etc., ut supra.

^b Aliter in Chronico Eusebii t. m in edito, quam in mss. Colb. post ista, Sirmii moritur. Quintillus Claudii frater a Senatu, etc., nec repetitur vox hæc, Claudius.

ⁱ Mss. tres, Timotheus; alius, Timotheus vel Timæus; alius Timæus, cum edit. Pontaci.

^j Mss. Colb. quatuor, Timas. Deinde pro Odoacro, omnes Eusebii codices Odenato, vel Denato.

vincatur, quæ occiso Oloacro marito Orientis tenebat imperium. In qua pugna strenuissime adversus eam dimicavit Pompeianus dux cognomento Francus.

TACITO ET PLACIDIANO.

Eusebius Laodicensis episcopus insignis habetur.

Aurelium Romæ triumphantem Tetricus et Zenobia præcesserunt. Ex quibus Tetricus Corrector postea Lucaniæ fuit, et Zenobia in Urbe summo honore consenuit, a qua hodieque Romæ Zenobia familia nuncupatur.

AURELIANO ET CAPITOLINO.

Romæ XXV episcopatum suscepit FELIX annis quinque.

AURELIANO II ET MARCELLO.

Aurelianus cum adversus nos persecutionem movisset, fulmen juxta eum comitesque ejus ruit : ac non multo post inter Constantinopolim et Hieracleam in a Cœnophurio viæ veteris occiditur.

TACITUS, XXX, regnat mensibus sex : quo apud Pontum occiso, FLORIANUS, XXXI, obtinuit imperium, regnavitque diebus xxviii.

Floriano apud Tarsum interfecto, PROBUS, XXXII, regnat annis sex, mensibus octo, alias quatuor.

PROBO ET PAULINO.

Anatolius Laodicensis episcopus, philosophorum disciplinis eruditus, plurimo sermone celebratur.

Insana Manichæorum hæresis exorta, b Persa quodam, qui Manes vocabatur, auctore. Quorum impietates et sacrilegia ac turpitudines explicare in hoc opere nimis longum est. Sufficit enim sciri, quod duo adversa sibi et cœterna principia, et duas boni scilicet et mali asserunt esse naturas. De Christo nihil secundum veritatem sentiunt. Cujus nativitatem ex Maria secundum carnem, et passionem et resurrectionem, simulationes dicunt fuisse, nec ita, ut prædicantur effecta. Vetus Testamentum et Prophetas refutant, Scripturarumque illarum non Deum bonum, sed malæ naturæ principem auctorem opinantur. De 722 novo Testamento ea accipiunt quæ putant apocryphis consonare. Resurrectionem carnis negant, nuptias damnant, adulterinos concubitus pro licitis habent, baptismum regenerationis nihil conferre existimant. Sacra eorum tam nefanda quam mores.

PROBO II ET PATERNO II.

PROBO III ET PATERNO III.

MESSALA ET GRATO.

Antiochiæ XVIII constituitur episcopus Cyrillus.

a Interpres Cedreni Xilander, in loco qui dicitur Novumcastrum, ipsorum lingua. Pontacus in notis pag. 658.

b In Auctuario Labbei Biblioth. novæ tom. I : *Manichæis Manes quidam auctor dementissimi dogmatis fuit. apud quos duo principia prædicantur, boni scilicet et mali : quorum naturæ adversæ sibi et cœternæ semper existerunt ; de quorum compugnantia prodigiosas fabulas et mendacia vana commentis sunt, promittentes discipulis suis purgationem per sacrilega sacramenta, in quibus nihil est, nisi execrabilis turpitudine confederationis obscenæ. Testamentum vetus non recipiant.*

Romæ XXVI ordinatur episcopus EUTYCHIANUS mensibus octo : post quem CAIUS XXVII creatur annis xv.

PROBO IV ET TIBERIANO.

PROBO V ET VICTORINO.

Alexandriæ XV episcopus præfuit Theonas.

Probus tumultu militari apud Sirmium in Turri, quæ ferrata vocabatur, occiditur.

CARUS cum filiis CARINO et NUMERIANO, XXXIII, regnavit annis duobus.

CARO ET CARINO.

CARO II ET NUMERIANO.

Carus Narbonensis, cum omni Parthorum regione vastata, Cochen et Clesiphontem nobilissimas hostium cepisset urbes, super Tigrin castra ponens, fulmine ictus interiit. Numerianus autem cum ob oculorum dolorem lecticula veheretur, insidiis Apri socii sui occisus est. Porro Carinus prælio apud Margum victus occubuit.

DIOCLETIANUS, XXXIV, regnavit annis xx.

DIOCLETIANO ET ARISTOBULO.

MAXIMO ET AQUILINO.

Diocletianus in consortium regni HERCULIUM MAXIMIANUM assumit. Qui rusticorum multitudine oppressa, quæ seditioni suæ c Bacaudarum nomen indiderat, pacem Galliis reddidit.

Carausius sumpta purpura Britannias occupavit.

DIOCLETIANO II ET MAXIMIANO.

MAXIMIANO II ET JANUARIO.

Constantius et Galerius Maximianus assumuntur in regnum. Quos Diocletianus ut etiam affinitate conjungeret, Constantio privignam Herculi Theodoram uxorem dedit, Galerio autem filiam suam Valeriam tradidit : utque hæc conjugia firmaret, ambos repudiare uxores suas, quas prius habebant coegit.

BASSO ET QUINTIANO.

DIOCLETIANO III ET MAXIMIANO III.

TIBERIANO ET DIONE.

HANNIBALIANO ET ASCLEPIODOTO.

DIOCLETIANO IV ET MAXIMIANO III.

Primus Diocletianus adorari se ut Deum jussit, et gemmas vestibus calceamentisque inseri : cum ante eum imperatores in modum 723 judicum d sollicitarentur, et chlamyde tantum purpurea a privato habitu discernentur.

D CONSTANTIO ET MAXIMO.

TUSCO ET ANULINO.

Romæ XXVIII episcopatum suscepit MARCELLINUS annis ix.

corrumpentes per omnia Evangelicam veritatem.

c Mss. tres. Colb., *Bagaudarum.*

d Apud Eusebium in Chronico, tam edito, quam in mss. quinque Colb. *salutarentur.*

e In uno ex Colb. codicibus, *Marcellianus. Alia tamen lectio magis est recepta, ut observat Pontacus in notis in Eusebii Chronico, ubi statim hæc subdit : Mirum autem est Eusebium præterire Marcellum, cum de unico Marcellino loquatur, sed forsitan deceptus fuit similitudine nominis. Tamen ex Augustino epist. 165 (nunc 53), Optato lib. II, Martyrologiis, et omnibus historicis constat duos et diversos fuisse Mar-*

DIOCLETIANO V ET CONSTANTIO II.

Jerosolymis XXXVII Zabdas episcopus ordinatur.

MAXIMIANO IV ET MAXIMIANO II.**FAUSTO ET GALLO.**

Veturius magister militiæ Christianos persequitur.

Finis cycli tertii, quartique principium.

DIOCLETIANO VI ET MAXIMIANO V.**CONSTANTIO III ET MAXIMIANO III.**

Thermæ Diocletianæ Romæ, et Carthagine Maximianæ ædificatæ.

Jerosolymis XXXVIII episcopus præfuit Hermon.

Antiochiæ XIX constituitur episcopus Tyrannus.

Alexandrinæ ecclesiæ XVI post Theonam ordinatur episcopus Petrus, qui postea persecutionis anno nono gloriose martyrium perpetravit.

TITIANO ET NEPOTIANO.**CONSTANTIO IV ET MAXIMIANO IV.**

Diocletianus et Maximianus Augusti ingenti pompa Romæ triumpharunt, antecedentibus curram eorum Narsei conjuge, sororibus, liberis et omni præda qua Parthos spoliaverant.

DIOCLETIANO VII ET MAXIMIANO VI.

NONA PERSECUTIO. Decimo nono anno Diocletiani, mese Martii, in diebus Paschæ Ecclesiæ subversæ sunt.

DIOCLETIANO VIII ET MAXIMIANO VII.

Secundo anno persecutionis Diocletianus Nicomediæ, Maximianus Mediolani purpuram deposuerunt.

GALERIUS, XXXV, biennio solus imperium tenuit, ^a mox cum alio annis sex.

CONSTANTIO V ET MAXIMIANO V.

Romæ XXIX episcopus constituitur EUSEBIUS: post cujus septimum mensem XXX Ecclesiam tenet MELCHIADES ^b annis tribus.

724 CONSTANTIO VI ET MAXIMIANO VI.

His consulibus Timotheus Romæ pro Christo passus est x kal. Julias. Maximinus et Severus a Galerio Maximiano Cæsares facti.

Constantius XVI imperii sui anno diem obiit in Britannia Eboraci. Post quem filius ejus CONSTANTINUS ^c ex concubina Helena procreatus, regnum invadit. Cujus regni initio quartus jam persecutionis annus agebatur.

cellinum et Marcellum. Non tamen celabo in Lodonensi ms. ita haberi ad annum 12 Diocletiani: Romanæ Ecclesiæ XXVIII episcopatum suscepit Marcellianus annis 8, Marcellus annis 3, cum in aliis sit tantum expressum nomen Marcellini seu Marcelliani, et illi tribuantur anni 9. Hunc Marcellinum ad infulas ecclesiastici imperii vocatum si velis anno 9 Diocletiani, allegare poteris, O., Vi., Mar.; sin anno 10, Fa. et impressos; sin anno 11, Pi.; sin demum anno 12, Fux., Peta., Lo. (mss. sunt quos præ oculis habuerat); quibus adhaereo. Sic enim facilius comperientur anni 15 Gaii seu Gaii superioris pontificis, et anni 9, qui inter hunc et Eusebium ejus successorem interponendi sunt. Adde quod minus recedes a summis viris Baronio et Ouphrio, qui sedis illius initium a decimo tertio Diocletiani numerant.

^a Hæc desunt in codicibus Chron. Eusebiani, præterms. unum Colb., qui post hæc, Galerius solus biennio Augustus imperium tenuit, addit, mox cum annis

A CONSTANTINUS, XXXVI, regnavit annis xxx, mensibus x.

DIOCLETIANO IX ET CONSTANTINO.

Maxentius Herculii Maximiani filius, a prætorianis militibus Romæ Augustus appellatur.

Severus Cæsar a Galerio Maximiano contra Maxentium missus Ravennam, secundo imperii sui anno interficitur.

DIOCLETIANO X ET MAXIMIANO VII.

LICINIUS a Galerio Carnuti imperator factus.

Herculius Maximianus a filia Fausta detectus, quod dolum Constantino pararet viro ejus, Massiliæ fugiens occiditur.

POST CONSULATUM X ET VIII.

B Quirinus episcopus Sciscianus cum sociis gloriose pro Christo interficitur.

ITEM ANN. II POST X ET VIII COSS.

Galerius Maximianus moritur ^d XXI imperii sui anno, quod partim Cæsar, partim Augustus exegit.

Romæ XXXI ordinatur episcopus SILVESTER annis XII.

MAXIMINO VIII ET LICINIO.

Maximinus persecutione in Christianos facta, cum jam a Licinio puniendus esset, apud Tarsum moritur, anno imperii sui sexto.

CONSTANTINO II ET LICINIO II.**CONSTANTINO III ET LICINIO III.**

Alexandriæ XVII ordinatur episcopus Achilles.

Maxentius juxta Pontem Milvium a Constantino superatus occiditur.

C VOLUSIANO ET ANIANO.

Jerosolymæ XXXIX constituitur episcopus Macharius.

CONSTANTINO IV ET LICINIO IV.

Pax nostris a Constantino reddita.

725 Diocletianus haud procul a Salonis in villa sua Spalato moritur.

SABINO ET RUFINO.

Crispus et Constantinus filii Constantini, et Licinius adulescens Licinii Augusti filius ex sorore Constantini, Cæsares appellantur. Quorum Crispus Constantius eruditus vir omnium suo tempore eloquentissimus, sed adeo in hac vita pauper, ut plerumque etiam necessariis indigerit.

16. Vide notam Pontaci (*supra tom. XXVII, col. 1115*).

^b Ms. Colb. unus, annis quatuor. Alius cum edit. Pont., annis sex. Tres alii, annis tribus.

^c Hac voce non indicatur Helenam Constantii Chlorigi minime fuisse uxorem. Sed alias sic vocabatur uxor sive indotata, sive aliis insignibus carens quæ matribus familiis competeabant. Licet ergo non ejus esset sortis Helena, quæ juxta leges viro e stirpe imperatoria Vespasiani oriundo, et Claudio II imperatori consanguineo jungeretur: patet tamen ex numismatibus antiquis, ipsam ex legitimo matrimonio vinculo Constantio Chlorigo adhæsisse: quidquid in contrarium protulerint quidam filii Constantini gloriæ æmuli, aut etiam quidam e sanctis Patribus fama a maledicis dispersa decepti, in contrarium sensisse videantur.

^d Ms. Colb. unus 20 ponit. Idemque infra Silvestri pontificatus annos assignat 21, cum alii 22 numerent.

GALLICANO ET BASSO.

LICINIO V ET CRISPO.

CONSTANTINO V ET LICINIO CÆS.

Licinius Christianos de palatio suo pellit.

CONSTANTINO VI ET CONSTANTINO CÆS.

Basileus Amasiæ Ponti episcopus sub Licinio martyrio coronatur.

Alexandriæ XVIII ordinatur episcopus Alexander.

CRISPO II ET CONSTANTIO II.

^a Arius presbyter, ab Alexandro episcopo de Alexandrina Ecclesia ejectus, multos suæ impietati sociat, prædicans Patrem et Filium et Spiritum sanctum non esse unius ejusdemque naturæ, aut, ut expressius dicitur, essentiæ; utpote creaturam: Spiritum vero sanctum creaturam creaturæ; id est ab ipso Filio creatum. Ad quam perfidiam coarguendam synodus trecentorum decem et octo episcoporum in Nicæam urbem Bithyniæ congregata, omnes hæreticorum machinas Homousii oppositione dejecit.

PROBIANO ET JULIANO.

SEVERO ET RUFINO.

Constantius Constantini filius Cæsar factus.

CRISPO III ET CONSTANTINO III.

Licinius Thessaloniæ occiditur.

PAULINO ET JULIANO.

Crispus filius Constantini et Licinius junior Constantiæ Constantini sororis et Licinii superioris filius interfecti.

CONSTANTINO VII ET CONSTANTIO.

Vicennalia Constantini Nicomediæ acta, et sequenti anno Romæ edita.

CONSTANTINO II ET MAXIMO.

Hucusque historiam perduxit Eusebius, Pamphyli martyris contubernalis. Post hæc Hieronymi presbyteri succedit auctoritas.

Drepanam Bithyniæ civitatem in honorem Luciani martyris ibi conditi Constantinus instaurans, ex vocabulo matris suæ Helenopolim nuncupavit.

JANUARIO ET JUSTO.

726^b Donatus agnoscitur, a quo per Africam Donatistæ, qui primum propter ordinatum contra voluntatem suam Cæcilianum Ecclesiæ Carthaginensis episcopum schisma fecerunt, objicientes ei crimina non

^a In Auctuario tomi I Biblioth. Mss. Ph. Labbei: **D** Arius Patrem et Filium et Spiritum sanctum negans unius esse naturæ, vel ut expressius dicamus, essentiæ, ita ut Filius Patre minor, Spiritus autem sanctus Filio etiam habeatur inferior. Cætera ut supra.

^b Auctuarium tomi I Biblioth. mss. novæ Labbei: Donatus agnoscitur, a quo per Africam Donatistæ sunt. Qui propter Cæcilianum Carthaginis episcopum, quia ipsis renitentibus ordinatus est, in schisma divisi sunt, principe et auctore Donato, objicientes Cæciliano quædam crimina quorum nullum probarunt. Unde pervicacia sua etiam hæretici facti sunt, baptizatos in catholica rebaptizantes, et in Trinitate deitatis unam quidem substantiam confitentes, sed Filium non æqualem Patri, et Spiritum sanctum minorem Filio sentientes. In quam impietatem illos alius Donatus, qui ab illo tertius fuit impulsisse dicitur.

A probata, et maxime, quod a traditoribus divinarum Scripturarum fuerat ordinatus. Sed post causam convictam atque finitam, pertinaci discordia in hæresim transierunt: definites propter Cæcilianum crimina, seu vera, seu, quod magis apparuit, falsa, Ecclesiam Christi in toto orbe terrarum contagione communio- nis extinctam, in sola Donati parte superesse. Audent etiam rebaptizare catholicos: cum Ecclesiæ catholicæ placuerit, nec in ipsis hæreticis baptisma commune rescindere.

Antiochiæ, post Tyrannum, XX ordinatur episcopus Vitalis; post quem, XXI^c Philogonus; cui successit XXII Paulinus: post quem XXIII fuit Eustathius. Quo in exilium ob fidem truso, usque in præsentem diem Ecclesiam Ariani obtine- runt.

CONSTANTINO VIII ET CONSTANTINO CÆS. IV.

CONSTANTIO III ET SYMMACHO.

Alexandriæ XIX ordinatur episcopus Athanasius.

BASSO ET ABLABIO.

Hieronymus nascitur.

PACATIANO ET HILARIANO.

Romæ XXXII ordinatur episcopus Marcus mensibus octo.

Post quem XXXIII ordinatus est Julius annis XVI, mensibus quatuor.

Edicto Constantini Gentilium templa subversa sunt.

Romani Gothos in Sarmatarum regione vicerunt.

C Constans filius Constantini provehitur ad regnum.

DALMATIO ET XENOPHILO.

OPTATO ET PAULINO.

CONSTANTIO ET ALBINO.

Constantinus cum liberis suis honorifice ad Antonium monachum litteras mittit.

NEPOTIANO ET FACUNDO.

Tricennalibus Constantini Dalmatius Cæsar appellatur.

Nazarii Rhetoris filia Eunomia Christiana virgo in eloquentia patri cœquatur.

^d Eustachius Constantinopolitanus presbyter innotescit, cujus industria Jerosolymis^e martyrium constructum est.

727^f Constantinus extremo vitæ suæ tempore

^c Quidam codices Chron. Eusebiani, *Philogonus*.

^d In ms. antiquissimo Colb. Biblioth. et editione Pont. vocatur *Eustathius*.

^e Templum intellige. Quare autem hoc templum in honorem gloriosissimi sepulcri Salvatoris constructum ex quinque, quæ ipse Constantinus ædificari jussit Jerosolymis, nuncupatum fuerit *Martyrium*, explicat Cyrillus Jerosolymitanus catech. 14, quasi *testimonium et monumentum* resurrectionis Christi: Hoc ipsum vocatur *basilica Constantiniana* actione 4 conc. Nic. II. Pontæcus in not. in Chron. Eusebii.

^f Prima pars istius articuli, quod *Constantinus extremo vitæ suæ tempore fuerit baptizatus*, confirmatur testimonio Socratis libro primo cap. 39, Sozomeni libro secundo cap. 34, Theodoretii libro primo cap. 31, Freculfi libro tertio cap. 20, Mariani et Eusebii lib. IV de Vita Constantini cap. 24, 61 et 62, et post

ab Eusebio Nicomediensi episcopo baptizatus, in Arianum dogma declinavit.

FELICIANO ET TITIANO.

Constantinus cum bellum pararet in Persas, in Ancyrona villa publica juxta Nicomediam moritur, anno ætatis suæ LXVI; post quem tres liberi ejus ex Cæsaribus Augusti appellantur.

CONSTANTINUS, CONSTANTIUS ET CONSTANS, XXXVII, regnavit annis XXIV, mensibus quinque, diebus duodecim.

URSO ET POLEMIO.

Dalmatius Cæsar, quem patruus Constantinus consortem regni cum filiis reliquerat, factione Constantii patruelli occiditur.

Jacobus Nisibenus agnoscitur, ad cujus preces sæpe urbs discrimine liberata est, cum oppugnaretur a B Sapore rege Persarum.

CONSTANTIO II ET CONSTANTE.

Ex hoc tempore impietas Ariana a Constantii imperatoris fulta præsidio, exsiliis, carceribus et variis afflictionum modis, primum Athanasium, deinde omnes non suæ partis episcopos persecuta est.

ACYNDINO ET PROCULO.

Constantinus bellum fratri inferens juxta Aquileiam, b Alsæ occiditur, anno imperii sui XXIII.

MARCELLINO ET PROBINO.

Audæus in Syria agnoscitur, a quo hæresis Audæana, c et Audæani, quos et Anthropomorphitas vocant: quia Deum humanæ imagini credunt esse conformem. In quibus etiam illud arguitur, quod C Pascha Christianum Judaica perhibentur observantia celebrare.

CONSTANTIO III ET CONSTANTE II.

cum Ambrosii in orat. de obitu Theodosii. Quod pertinet ad alteram partem, videlicet *Constantinum declinasse in Arianum dogma*, solus Lucifer ex veteribus lib. 1 de Reg. apost. idem sentire videtur, hinc forsitan suspicionis ansam captans, quod episcopos catholicos, ut Athanasium et alios, in exsilium amandari circa ultimos vitæ annos. Sed hoc factum non provenit ex fide corrupta, sed quia ipse artibus et fallaciis Eusebianorum deceptus (qui licet simularent se catholicos, Arianis tamen occulte favebant), existimabat ex eo effecturum ut hoc pacto Athanasius liber esset ab eorum crudelitate, qui illi per insidias imminabant, sicut loquitur Athanasius epist. ad solitariam vitam agentes; ubi non solum illum de suo exsilio excusat, sed etiam tuetur ab hac labe hæreseos. Idem facit Epiphanius hæresi 69, Hilarius lib. 1 ad Constantium, et Theodoretus lib. 11 Hist. cap. 5. His adde quod sacra antiquitas venerata est Constantinum ut orthodoxum, et memoriam ejus recolat Ecclesia Græca 21 Maii. Hæc pauca ex pluribus, quæ disserit illustr. Pontæus in notis. Quibus aliqua subjungit ad fulciendam lectionem codicis unius, qui integram sententiam refert ad Constantium. Denique licet fateatur non videri quomodo possit dici Hieronymus hæc intellexisse de Constantio, cum talia ab omnibus libris referantur ad annum 31 Constantini, nullo modo autem ad tempora Constantii, suspicatur dici posse Arianos jam ab initio Chronici in lucem editi, hæc quæ dicebantur de Constantio, transposuisse in ultimum annum Constantini. Ex quibus omnibus colligit acriter et maturo judicio Baronium tom. III Annal. pag. 210

Hermogenes magister militiæ Constantinopolim d tractus a populo ob episcopum Paulum, quem regis imperio et Arianorum factione pellebat.

728 e Macedonius artis plumariæ in locum Pauli ab Arianis episcopus subrogatur, a quo hæresis Macedoniana, cujus dogma est, Patrem quidem et Filium unius divinitatis ejusdemque substantiæ confiteri, sed Spiritum sanctum dicens creaturam.

Paulus crudelitate præfecti Philippi, nam fautor Macedonii partium erat, et Arianorum insidiis strangulatur.

PLACIDO ET ROMULO.

Maximinus Treverorum episcopus clarus habebatur, a quo Athanasius Alexandrinus episcopus, cum a Constantio quæreretur ad pœnam, honorifice susceptus est.

LEONTIO ET SALUSTIO.

Sapor Persarum rex Christianos persequitur.

CONSTANTIO IV ET CONSTANTE III.

Athanasius ad Constantis litteras Alexandriam recreditur.

AMANTIO ET ALBINO.

POST CONS. AMANTII ET ALBINI.

RUFINO ET EUSEBIO.

Quadragesimus Maximus post Macarium Jerosolymorum episcopus moritur: post quem Ariani Ecclesiam invadunt.

PHILIPPO ET SALIA.

Romanæ Ecclesiæ XXXIV episcopus ordinatur Liberius, quo in exsilium nono episcopatus sui anno ob fidem truso, omnes clerici juraverunt quod nullum alium susciperent. Verum cum Felix ab Arianis fuisset in sacerdotio substitutus, plurimi perjuraverunt exclusisse hunc paragraphum, tamquam adulterinum, et ab alio appositum, atque totius Ecclesiæ consensione et usu continuato improbatum et rejectum. Quem nihilominus ob codicum tam mss. quam excursorum auctoritatem non mutavit.

a Unicus ex mss. Colb. habet *Constantini*. Alii omnes cum edit. Pont., *Constantii*.

b Emendamus pro *Asiæ* ex mss. quinque Colb. et edit. Pont. Chron. Euseb. Nam constat ex Aurelio in Epitome Constantinum fuisse projectum in fluvium, cui nomen Alsa, non longe ab Aquileia; et Rufinus lib. 1 cap. 15, *Constantino non longe ab Aquileia apud Alsam fluvium a militibus interfecto*; et eo sensu Eusebius vocat Aquileiam Alsæ, hoc est, quæ adjacet Alsæ fluvio, ut testatur Plinius lib. 111 cap. 18. Pontæus in notis Chron. Euseb.

c In Anctuario t. I Biblioth. nov. mss. Ph. Labbei: *Audæani ab Audæo quodam cognominati*, etc., ut supra.

d Quorum verborum is sensus est: Non quod Constantinopolim perductus sit, sed quod, cum in eum populus insilisset, captum et interfectum fune traxerit. Sic enim Socrates lib. 1 cap. 15. Pont. in notis.

e Anctuarium Labbei: *Macedonianis Macedonius fuit auctor erroris, quos Græci Pneumatomachos vocant: eo quod Spiritui sancto D o confitendo repugnent. Nam de Patre et Filio recte sentiunt, quod unius sunt ejusdemque substantiæ: sed hoc de Spiritu sancto nolunt credere, creaturam eum esse dicentes. Quidam hos Semiarianos vocant, quod in hac quæstione ex parte cum illis sint, ex parte nobiscum.*

et post annum reverso in Urbem Liberio, cum Felice ejecti sunt.

LIMENIO ET CATULINO.

Magnentio apud Augustodunum arripiente imperium, Constans haud longe ab Hispania, in castro cui Helena nomen est, interficitur : ob quam rem turbata republica, Vetrano Mursæ, Nepotianus Romæ imperatores facti.

729 SERGIO ET NIGRIANO.

Nepotiani caput pilo per Urbem circumlatum.

Vetraniōni apud Naissum a Constantio regium insignie detractum, et Magnentius Mursæ magna republicæ clade superatus est.

POST CONS. SERGII ET NIGRIANI.

Gallus, qui et Constantius, Constantii patruelis Cæsar factus.

CONSTANTIO V ET CONSTANTIO CÆS.

CONSTANTIO VI ET CONSTANTIO CÆS. II.

CONSTANTIO VII ET CONSTANTIO CÆS. III.

Magnentius Lugduni in palatio propria manu seipsum interficit, et Decentius frater ejus, quem ad tenendas Gallias Cæsarem miserat, apud Senonas laqueo vitam finiit.

Gallus Cæsar sollicitatus a Constantio patruelle, cui in suspicionem ^a ob regiam indolem venerat, in Istria occiditur.

Paulinus et Rhodanus Galliarum episcopi in exilium ob fidem trusi.

Eusebius quoque Vercellensis episcopus, et Lucifer Calaritanæ Ecclesiæ, et Mediolanensis Ecclesiæ Dionysius episcopus, Pancratiusque Romanus presbyter, et Hilarius diaconus, distantibus inter se, ab Arianis et Constantio damnantur exsiliis.

ARBETIANO ET LOLLIANO.

Julianus frater Galli Mediolani Cæsar appellatur. CONSTANTIO VIII ET JULIANO CÆS.

Antonius monachus ^b centesimo anno ætatis suæ in eremo moritur, solitus multis ad se venientibus de Paulo quodam Thebæo miræ beatitudinis viro plurima memorare.

Hilarius Pictaviensis episcopus factione Saturnini Arelatensis episcopi, reliquorumque qui cum illo erant Arianorum, in Phrygiam ^c pulsus, libros de nostra religione composuit.

Reliquiæ Timothei apostoli Constantinopolim in vectæ.

Sarmata, Amathas, et Macarius discipuli Antonii insignes habentur.

Liberius episcopus Romanus in exilium mittitur.

CONSTANTIO IX ET JULIANO CÆS. II.

Ossa Andreæ apostoli et evangelistæ Lucæ Constantinopolim inlata.

Paulinus Treverorum episcopus in Phrygia exsulans moritur.

^a Editio Pont. et mss. Colb. duo, ob egregiam indolem. Cum vero dicitur supra sollicitatus a Constantio, significatur Constantium variis artibus Gallum ad se pellexisse, ac demum interfici curasse, ut testantur Ammianus, Zozimus, Victor, Socrates et

DATIANO ET CEREALE.

Synodus apud Ariminum et Seleuciam Isauria facta, in qua antiqua Patrum fides **730** decem primo legatorum, dehinc omnium proditiōne damnata est.

EUSEBIO ET HYPATIO.

Gratianus, qui postea imperator factus est, nascitur.

Hilarius episcopus, cum apud Constantinopolim librum pro se Constantio porrexisset, ad Gallias rediit.

Omnes pene Ecclesiæ toto orbe sub nomine pacis et regis, Arianorum consortio polluuntur.

Gallia per Hilarium Ariminensis perfidiæ dolos damnat.

B CONSTANTIO X ET JULIANO III.

Constantius Mopsocrenis inter Ciliciam Cappadociamque moritur.

JULIANUS, XXXVIII, regnat ^d annis duobus et mensibus octo.

Juliano ad idolorum cultum converso, blanda persecutio fuit, illiciens magis quam impellens ad sacrificandum, in qua multi ex nostris voluntate propria corruerunt.

TAURO ET FLORENTIO.

Georgio per seditionem populi incenso, qui in loco Athanasii ab Arianis fuerat ordinatus, Athanasius rediit.

Eusebius et Lucifer episcopi de exilio revertuntur, e quibus Lucifer, adactis aliis duobus confessoribus, Paulinum Eusthatii episcopi presbyterum, qui se numquam hæreticorum communione polluerat, in parte catholica Antiochiæ episcopum facit.

Probæresius sophista Atheniensis, lege data ne Christiani liberalium disciplinarum doctores essent, cum sibi specialiter Julianus concederet ut Christianos doceret, scholam sponte deseruit.

MAMERTINO ET NEVITA.

Æmilianus ob ararum subversionem Dorostori a Vicario incenditur.

JULIANO III ET SALUSTIO.

Ecclesiæ Antiochiæ clausæ : et gravissima imminentis persecutionis procella Dei voluntate sopita est. Nam Julianus in Persas profectus, nostrum diis suis post victoriam sanguinem voverat, ubi a quodam simulato perfuga ad deserta perductus, cum fame et siti magnam partem exercitus perdidisset, occisus est.

JOVIANUS, XXXIX, regnat menses vi, alias vii.

JOVIANO ET VARRONIANO.

Synodus a Meletio et suis Antiochiæ facta, in qua Homousio Anomæoque rejecto, medium inter hæc

alii Ponticus.

^b In Chronico Hieronymi, centesimo quinto.

^c Chronicon Hieronymi addit, ante triumvium.

^d Huic codices Chronici Hieronymiani annum unum imperii assignant cum mensibus octo, quidam septem.

Homoiousion • Macedonianum dogma vindicaverunt.

731 Jovianus cruditate, sive odore prunarum ^b moritur.

Post quem VALENTINIANUS tribunus scutariorum apud Nicæam Augustus appellatus, fratrem Valentem Constantinopoli in communionem regni assumit.

VALENTINIANUS et VALENS, XL, regnaverunt annis ^c xiv, mensibus quinque.

VALENTINIANO ET VALENTE.

GRATIANO ET DAGALAIPOH.

^d Apollinaris Laodiceus episcopus multimoda religionis nostræ scripta componit : qui postmodum a fide catholica deviauit, condens hæresim, quæ ipsius nomine nuncupatur : et cujus hic error est, ut asserat Jesum solam carnem sine anima suscepisse, vel animam vitalem tantum, non etiam rationalem, quoniam ipsum Verbum vim mentis impleverat : ipsam autem carnem non de Maria assumptam, sed Verbi aliquid in carnem fuisse conversum.

Procopius, qui apud Constantinopolim tyrannidem invaserat, apud Phrygiam Salutarem exstinctus est, multis partium ejus cæsis atque proscriptis.

Romanæ Ecclesiæ XXXV ordinatur episcopus DAMASUS annis xviii.

Hoc tempore fuit secundum schisma, Ursicino Antipapa, quod eo per collectam Romæ synodum ejecto, duravit mensibus sex, anno Domini ccclxix (*Hæc ex libri margine*).

Valens ab Eudoxio Arianorum episcopo baptizatus ^c nostris persequitur.

LUPICINO ET JOVINO.

^a De hac Meletii synodo et mente S. Hieronymi hic in Chronico, legi possunt viri eruditi qui de hac difficultate scripserunt, et interim consuli nota illustrissimi Vasatensis episcopi ad hanc partem Chronici S. Hieronymi (*nostro tom. XXVII*): in qua plura scribit de textu istius restitutione, et nonnulla addit de Meletii synodo, quam alii damnarunt, alii vero probatam habuerunt, postremosque inter numerat S. Basilium et plerosque Patrum, apud quos asserit Meletium semper veram doctrinam amplexatum fuisse. Athanasius quoque disputat. 1 contra Arianos vocat *Magnum*, et Nicephorus *Confessorem*. Ter enim ob fidem missum in exsilium tradit Greg. Nys. Orat. in funere Meletii, et Theodoretus lib. ii cap. 31 *divinum et magnum* appellat Meletium. Quin adhuc hodie a Græcis inter sanctos colitur, et ejus festum tertio idus Februarii celebratur. Cum autem non tam de re ipsa, quam de mente ac sententia Hieronymi agatur, hæc patet ex mss. hujus Chronici et aliis ejus libris, in quibus Meletium numerat inter hostes Christi. Quibus non obstantibus, concludit supradictus illustrator Chronici Hieronymiani, quod potest tamen Meletius variis modis defendi aut excusari, ut id quod in hac synodo egit minime hæretico sensu egisse credendus sit: utpote qui fuit vir sanctissimus, quique post hæc in exsilium tertio a Valente fidei causa sit pulsus, teste Sozomeno lib. vi, cap. 7.

^b Codices Chronici Hieron. addunt, quos nimias adoleri jusserat.

^c Colb. ms. antiquioris notæ habet 34. ut hic alii

GRATIANUS Valentiniani filius Ambianis imperator factus.

Hilarius episcopus Pictavis moritur.

VALENTINIANO II ET VALENTE II.

VALENTINIANO N. P. ET VICTORE.

VALENTINIANO III ET VALENTE III.

Athanasius rex Gothorum in Christianos persecutione commota, plurimos interfecit, et de propriis sedibus in Romanum solum expulit.

732 Eusebius Vercellensis episcopus moritur.

Constantinopoli apostolorum martyrium dicitur.

Lucifer Calaritanus episcopus moritur, qui cum Gregorio episcopo Hispaniarum, et Philone Libyæ, numquam se Arianæ miscuit pravitati. • Sed dum vigorem justitiæ erga correctionem eorum qui cesserant non relaxat, ipse a suorum communicatione descivit.

GRATIANO ET PROBO.

MODESTO ET ALINTHEO.

Didymus Alexandrinus multa de nostro dogmate per notarios commentatur, qui post quinque natiuitatis suæ annum luminibus orbatus, elementorum quoque ignarus fuit.

VALENTIANO IV ET VALENTE IV.

Eunomius discipulus Aetii Constantinopoli agnoscitur, a quo hæresis Eunomiana, quæ Filium Patri non consubstantialem dicit esse, sed similem. Cujus error est dissimilem asserere Patri Filium, et Filio Spiritum sanctum.

GRATIANO III ET EQUITIO.

POST CONS. GRATIANI ET EQUITII.

Quia superiore anno Sarmatæ Pannonias vastaverunt, iidem consules permansere.

cum edit. Pontaci 13, totidemque menses qui supra notantur.

^a Auctuarium t. I Biblioth. novæ mss. Lab.: *Apollinaris perversitas hoc primum deviauit errore, ut Dominum Jesum Christum diceret humanam carnem sine anima suscepisse; quia vitam et regimen corpori Deitas ipsa præbuerit. Ex hoc refutatus, confessus est illi carni animam non defuisse, sed mentis officia Verbi virtute completa. Ad ultimum, ipsam Christi carnem partem quamdam Verbi dixit fuisse, quæ naturam divinam habuerit, non maternam.*

^d Illustrissimus Vasatensis Chronici illustrator hunc Hieronymi locum explicans dicit: *Significat eos abstulisse a communione non solum Arianorum, sed eorum, sive episcoporum, sive aliorum catholicorum, qui cum Arianis quantumlibet pœnitentibus communicabant: non autem quod hi soli ex omnibus episcopis immunes fuerint ab Ariana hæresi. Nam in Occidente, præter Auxentium. Mediolan. episc. pauci admodum fuerunt sectatores illius impietatis. Unde Basilii in epist. 70, quam ad Italiæ et Galliæ episcopos dirigit: Hoc enim, inquit, hæreseos malum cuncta depascitur, et periculum est ne, vastatis Ecclesiis nostris, ad sanam incolatus vestri partem serpat. Immo in Oriente quoque major pars erat catholicorum, teste Basilio epist. 72: State in fide, ipsum orbem inspicite, et videte quam modica sit ea portio quæ hoc morbo laborat, reliqua vero universa Ecclesia, quæ ab orbis finibus usque ad fines Evangelium recepit, sanam hanc et rectam doctrinam sectetur, a cujus communione ne excidatis peccatis.*

Post Auxentii seram mortem, Mediolani Ambrosio A episcopo constituto, omnis ad fidem rectam Italia convertitur.

Aquileienses clerici quasi chorus beatorum habentur.

Valentinianus subita sanguinis eruptione, quæ Græcæ apoplexia vocatur, Brigitione moritur.

Post quem GRATIANUS assumpto in imperium VALENTINIANO fratre cum patruo Valente regnat.

Valens legem dedit ut Monachi militarent, nolentes fustibus necarentur.

VALENTE V ET VALENTINIANO.

Photinus in Galatia moritur, a quo Photinianum dogma inductum, Paulo Samosateno et Artemone, de quibus supra dictum est, conceptum auctoribus.

GRATIANO IV ET MEROBAUDE.

* Mss. Colb. 5, *circiter* 50,000. Locum vero certaminis eruditissimus Andr. Schottus putat esse oppidum in finibus Lemovicensium, quod *Argenton* vulgo. Sed probabilius putat Pontacus esse urbem sitam supra Rhenum, vulgo *Strasbourg*: quæ ab Eusebio

Alemannorum multa millia * apud Argerariam 733 oppidum Galliarum ab exercitu Gratiani caesa.

Gens Hunnorum Gothos vastat, qui a Romanis sine armorum depositione suscepti rebellant.

VALENTE VI ET VALENTINIANO II.

Superatis Romanis, Gothi funduntur in Thracia.

Valens de Antiochia exire compulsus, sera 734 poenitentia nostros de exilio revocat.

Lacrymabile bellum in Thracia: in quo deserente equitum præsidio, Romanæ legiones usque ad inter-necionem a Gothis cæsæ sunt. Ipse autem Valens cum sagitta saucius fugeret, et ob dolorem nimium sæpe equo laberetur, ad cuiusdam villæ casam deportatus est. Quo persequentibus barbaris, incesa cum eodem domo, sepultura quoque caruit.

circa olympiadem 284 vocatur *Argentoratum*, dum de simili Alemannorum cæde sit mentio, ut et apud Mar. hoc loco. Nam raro aut vix usquam constabit, Alemannos tempore priorum imperatorum Lemovicos usque irrupisse.

S. PROSPERI

AQUITANI

CHRONICUM INTEGRUM

PARS SECUNDA.

A MORTE VALENTIS IMPERATORIS USQUE AD OBITUM VALENTINIANI TERTII ET ROMANÆ A VANDALIS CAPTAM.

Illicusque Hieronymus presbyter ordinem præcedentium digessit annorum. Nos quæ consecuta sunt adicere curavimus.

Igitur Valente a Gothis in Thracia concremato, GRATIANUS cum fratre VALENTINIANO, XLI, regnavit annis vi.

AUSONIO ET OLYBRIO COSS. *

Gratianus post mortem patris, Theodosium Theodosii filium in consortium assumit imperii, et ei regnum tradit Orientis.

^b Theodosius summa felicitate multis atque ingenibus præliis Gothos superat et e Thracia expellit.

* Ms. Colb., *Musonio*. Restituerat *Ausonio* Pontacens ex mss. Cuspiniano in Cassiod. pag. 513, et Vasæo in Chron. Hispan. pag. 527. Nec hallucinari existimat Josephum Scaligerum et Onuphrium Panvinum, cum indicant hunc Ausonium esse Ausonium Burdigalensem poetam insignem: quod demonstratur ex ipso Ausonio cum de suo consulatu scribens inter Epigrammata, significat eum incidisse in annum 3 olympiadis 289.

^b Sequentia usque ad articulum qui incipit ab his verbis, *Ea tempestate*, absunt ab editione Labbei et ms. Colb. ac edita leguntur apud Pontacum charactere Italico, quo vulgato Prosperi Chronico addita notari voluit. Habentur etiam in editione Lugd. Biblioth. Patrum 1677.

^c Emendamus pro *de Galatia*, quod Labbeus et Biblioth. Patrum Lugdun. 1677; aut *de Gallia*, quod Augustanus ms. auctoritate, et rationibus illust. Pontaci in notis ad Chron. Prosperi. Cum constet Priscillianum non Galatam fuisse, ex illa scilicet

Longobardi ab extremis Germaniæ finibus, Oceanique protinus littore, Scandiaque insula, magna multitudo egressi, et novarum sedium avidi, Iberia et Aione ducibus Vandalos primum vicerunt.

Sempronius vir apprime eruditus agnoscitur.

Ea tempestate Priscillianus episcopus * de Gallæcia, ex Manichæorum et Gnosticorum dogmate, hæresim nominis sui condidit.

GRATIANO V ET THEODOSIO COSS.

^d Pro catholica fide multa sublimiter Ambrosius scribit.

* Theodosius cum Thessaloniæ ægrotaret, ^f ab

Galatia regione Asiæ ad Pontum Euxinum, tam ex Hieronymo epist. 66, Isidoro in Etymologiis lib. viii cap. 6, et Augustino de Hæresibus. Quod fuerit episcopus Hispaniæ, patet ex Sulpicio Severo, et ex ipso Hieron. libro de Script. Eccles., qui testantur ipsum fuisse episcopum *Abilæ*, hodie *Avila*; et Joan. Marianus lib. iv cap. 20, de Rebus Hispaniæ, vocat *Priscillianum præsullem Abulensem*. Unde patet corrupte legi apud Sulpicium in oppido *Labilensi*, pro *Abilensi*. Idem alias corrupte dicebatur, *Priscianus*: quod correctum jam, et ex mss. Colb. duobus corrigi debuisse agnoscitur.

^d Ms. unus Colb. et Augustanus, *Ambrosius episcopus pro catholica fide multa sublimiter scripsit*. Pont. omittit vocem *episcopus*.

^e Hic articulus cum duobus sequentibus absunt ab editione Labbei, et mss. Augustano et Colb., et apud Pontacum pro additis habentur.

^f Alias, a *Basilio*. Quæ lectio (ex Pontaco in notis) non poterat constare cum iis quæ leguntur in

Ascholio ejusdem civitatis episcopo baptismum suscepit.

Procurante Gratiano, eo quod Theodosius 735 ægrotaret, pax firmatur cum Gothis.

Synodus Patrum * CLXXX apud Constantinopolim celebrata est contra Macedonium, Spiritum sanctum Deum esse negantem.

† SYAGRIO ET EUCHERIO COSS.

Martinus, episcopus Turonorum, Gallia civitatis multis clarus habetur.

Gregorius Nazianzenus, vir sua ætate eloquentissimus et Hieronymi præceptor, obiit.

‡ ANTONIO ET SYAGRIO COSS.

Athanasius, rex Gothorum, apud Constantinopolim xv, quo fuerat susceptus, die * occiditur.

MEROBAUDE II ET SATURNINO COSS.

Arcadius, Theodosii imperatoris filius, Augustus appellatur.

Petronius Bononiensis episcopus, vir studiis et sanctitate clarus, moritur †.

RICIMERE ET CLEARCHO COSS.

Honorius, Theodosii filius, nascitur.

Romanæ Ecclesiæ post Damasum † SYBACIUS XXXVI præfuit annis xv.

In Britannia per seditionem militum Maximus imperator est factus, quo mox ad Gallias † transfre-

epistola synodali concilii Constantinopolitani, et apud Sozomenum lib. vii cap. 4, Socratem lib. v cap. 6, Næphor. lib. xii cap. 16, et Cedrenum, dum tradunt, Theodosium ab Ascholio episcopo Thessalonicensi baptizatum. Hinc idem existimavit optionem sibi datam esse ab ipsis libris (cum nihil testatur de mente Prosperi) amplectendi potius veritatem, quam nimis religiose immorandi in retinenda editorum lectione sine teste et ratione : quia etiam verisimile sit esse errorem solius librarii.

* In editione Pontaci et alibi numerantur dumtaxat 150, cujus notam vide de anno hujusce synodi, quæ unicuique pio debet esse commendata; sicuti est Gregorius magno instar Evangelii.

† Pontac., *Evagrio et Eucherio*; alii, *Eleuthio*.

‡ Hæc addita notantur in Chron. edit. Pontaci, et adsunt a libro Labbei. Quamvis sententia sit veritati consentanea: quia ipse Hieronymus ad Pammachium, ad Rufinum, et ad Domnionem, epist. 51, vocat Gregorium Nazianz. *suum catechistam*, et adversus Jovinianum, *suum præceptorem*, ut etiam lib. de Script. Eccles., quo ex loco ista verba videntur desumpta. Tamen situs nullo modo convenit cum ipso Hieronymo, dum lib. de Script. Eccles. scribit illum decessisse sub Theodosio principe ante hoc ferme triennium. At cum ipse ibidem testetur se absolvisse hujusmodi librum de Script. Eccles. anno 14 Theodosii, sequitur Gregorium Nazianz. vita functum anno 11 Theodosii: unde apposite Siegbertus in Chron. ejus obitum ad istum annum 11 refert. Pontac.

‡ Ms. Colb. unus, *Antonino et Siagrio*; alii, et *Evagrio*. V. Pont.

* In ora editionis Lugdun. habes, *lege occidit vel obiit*, teste Marcellino, Ammiano l. xvii. Zozimo lib. iv, Themistio orat. 6, Orosio lib. vii c. 34, Cassiodoro, et aliis. Marcellinus et Siegbertus ad annum superiorem referunt. V. Pontac.

† Hæc etiam adsunt a mss. pluribus et edit. Labbei Quod Petronius fuerit episcopus Bononiensis circa hæc tempora nemo potest dubitare (ait Pontacus), cum idem testentur, Gennadius cap. 41, Ado, etc. Sed quod obiit hoc consulatu nullo modo

tante. Gratianus Parisiis † Merobaudis magistri militum prodicione superatus, et fugiens, Lugduni captus atque occisus est.

Maximus Victorem filium suum Cæsarem consortem regni facit.

VALENTINIANUS cum Theodosio, XLII Romanorum, regnavit † annis vii.

ARCADIO ET BAUTONE COSS.

Hoc tempore Hieronymus presbyter toto 736 jam mundo clarus habitat in Bethleem, egregio ingenio et studio † universæ Ecclesiæ serviens.

Priscillianus in synodo Burdegalensi se damnandum intelligens, ad imperatorem Maximum provocavit, auditusque Treviris ab Evodio præfecto prætorio, † a Maximo gladio addictus est, cum Eucrocia B Delphidii rhetoris conjuge, et Latroniano, aliisque erroris consortibus.

HONORIO † N. P. ET EVODIO COSS.

Burdegalæ quædam Priscilliani discipula nomine Urbica, ob impietatis pertinaciam per seditionem vulgi lapidibus extincta est.

VALENTINIANO III ET EUTROPIO COSS.

THEODOSIO II ET CYNEGIO COSS.

Maximus tyrannus a Valentiniano et Theodosio imperatoribus in tertio ab Aquileia lapide spoliatus indumentis regis, sistitur et capite damnatur: cu-

potest sustineri: cum viveret adhuc Eusebius Bononiensis, cui suffectus est Felix, et huic tandem Petronius. Itaque magis credendum est Gennadio, dum scribit eum vita functum, Theodosio et Valentiniano juniore Augustis, quem Ado sequitur. Unde concludit vir in historia ecclesiastica peritissimus, hunc locum non esse Prosperi.

* Male in quibusdam codicibus vocatur *Ursinus*; in Colb. uno, *Sericus*, notaturque præfuisse annis 14 in August. et Colb. uno, in alio annis 16.

† Alias legebatur *transferente se*.

‡ Codex Augustanus, *Merobaudem magistro militum*. Quæ lectio probatur Pontaco. Quia testis est Pacatus Merobaudem occisum a Maximo, ut familiarem et intimum Gratiani, et hunc illo invito a militibus proditum.

§ Pontacus ex ms. Ulriciano (quem et Augustanum vocamus, quia erat Monasterii Augustiani SS. Afræ et Udalrici teste Henrico Canisio) ponit annos 8.

¶ Alias, *studio universalis*. Deest in Labbeo. Legitur in ms. Colb. et August., *universæ*; in Colb. altero, *universalis*.

‡ Hic additur a Maximo, in ms. Colb. uno et edit. Lugd., abest ab edit. Labbei et Colb. alio: quam lectionem tuetur Pontacus in notis pag. 767 (*Col. 4188 nostri XXVII tom.*) ex Hieron. lib. de Script. Eccles. scribente, *Priscillianum Treviris a Maximo tyranno cæsum*, et Sulpicio lib. ii dum refert *Evodium nocentem pronuntiasse Priscillianum, et gestis delatis ad imperatorem, ipsum censuisse Priscillianum, sociosque ejus capite damnari oportere*; et Isidoro in Chron., *Priscillianus a Maximo tyranno gladio cæditur*.

‡ Ms. Colb. unus, *Honorio Nepote*. Alius, *imperatore*, et Augustanus codex. Tamen Pontacus in no is p. 768 (*Col. et tom. cit.*) observat quod illæ omnes litteræ *N. P.* non significant, *Nepotem*, sed *nobilissimum puerum*. Unde in Fastis ista leguntur, *Fl. Honorius Theodosii Augusti fil. nobiliss. puer*. Nam cum consulatus ei fuit delatus agebat duos annos, ut do. et Claudianus:

Inter incubabula consul
Proveheris, signans posito nomine fastos.

ius filius Victor a eodem anno ab Arbogaste comite A cerat, principem constituit, xvi ab urbe milliario, cum hora tertia tenebrae factae sunt.

TIMASIO ET PROMOTO COSS.

Ithacius et Ursacius episcopi, ob necem Prisciliani, cuius accusatores fuerant, Ecclesiae communione privantur.

^b Longobardi, eorum ducibus defunctis, primum sibi regem creaverunt Algelmundum Aionis filium, qui regnavit annis xxxiii.

VALENTINIANO IV ET NEOTERIO COSS.

^c Signum in caelo, quasi columba pendens ardente per dies xxx apparuit.

^d Theodosius venerabile Joannis Baptistae caput ex vico Coslai Constantinopolim deportans, septimo ab urbe lapide, in Basilica, **737** quam magno sumptu in ejus honorem erexerat, recondit.

TATIANO ET SYMMACHO COSS.

^e Eugenius favore Arbogastis confusus, imperium sibimet usurpavit.

ARCADIO II ET RUFINO COSS.

Valentinianus ad vitae fastidium nimia Arbogastis magistri militum austeritate ductus, ^f laqueo apud Viennam periit.

Arbogastes magister exercitus, mortuo Valentiniano, cuius ^g exitu gravabatur, Eugenium in Gallis imperare facit.

Theodosius, XLIII Romanorum, cum jam per xiv regnaret annos, regnat cum Arcadio et Honorio filijs annis iii.

THEODOSIO III ET ABUNDANTIO COSS.

^h Honorium pater suus Theodosius in eodem loco, ubi quoque fratrem ejus Arcadium Caesarem fe-

^a Haec verba, eodem anno, addunt mss. Colb. duo et August. codex.

^b Hic articulus adjectus notatur apud Pontacum: nec habetur in edit. Labbei et mss. Colb. Sumptum indicat Pontacus ex Diacono lib. i de Longobardis cap. 10.

^c Desunt haec, et quae articulo sequenti habentur in edit. Labbei et mss. Pontaco videntur excerpta totidem verbis ex Marcellino comite. At legendum *Columna pendens*, non *Columba pendens*, ex On., Can., Marcellino, Sigeberto, et alijs.

^d Et ista ex additis designantur. Meminerunt tamen hujus translationis Sozomenus lib. vii cap. 24, Cassiodorus lib. ix Hist. Tripart. cap. 43, et Sigebertus qui eam designat circa annum Christi 392, et cum auctore circa annum 6 Theodosii, ut Cedrenus. Verum in annum sequentem remittenda, si credimus Marcellino, Theodosium non ante annum insequentem Constantinopolim reversum. Haec Pontacus (*Ubi supra*).

^e Articulus adjectus, de quo Pontacus censet quod videatur penitus eradendus, cum eadem dicantur sequenti anno, et verius; quia Fasti et alii scriptores referunt Eugenii imperium post mortem Valentiniani.

^f An mors Valentiniani fuerit spontanea, sicut vult Auctor cum Cassiodoro et Sozomeno, lib. vii cap. 22, an ab alio illata jussu Arbogastis, ut sentiunt Marcellinus, Orosius lib. vii cap. 35, Socras. lib. v cap. 25, jam eo tempore dubium erat, sicut testatur Rufinus lib. ii cap. 34. Pontac. — Ms. Colb. unus pro *austeritate* scribit *audacitatem*. Quod huic anno res assignanda probat Pontac. (*Col. 1189 nostri XXVII tom.*).

^g Sic legitur apud Labbeum et in mss. Colb. et

cerat, principem constituit, xvi ab urbe milliario, cum hora tertia tenebrae factae sunt.

ARCADIO III ET HONORIO II COSS.

Joannes monachus anacoreta clarus habetur: qui ornatus prophetiae gratia, Theodosium consulente de eventu belli quod adversus Eugenium movebat, victorem futurum praedixit.

OLYBRIO ET PROBINO COSS.

Theodosius Eugenium tyrannum vincit et perimit. Augustinus, beati Ambrosii discipulus, multa laetitia doctrinaque excellens, ¹ Hippone regio in Africa episcopus ordinatur.

Hoc tempore Claudianus poeta insignis habetur. Theodosius imperator Mediolani moritur.

ARCADIUS, XLIV Romanorum, cum jam **738** regnasset annis xii, regnat cum fratre Honorio annos xiii.

ARCADIO IV ET HONORIO III COSS.

¹ Terrae motus per dies plurimos fact, caelumque ardere visum est.

Orosius Hispanus presbyter, vir eloquens, et historicarum ² cognitor claret.

CAESARIO ET ATTICO COSS.

¹ Flacilla nata est Arcadio filia.

² Evagrius incredibilis abstinentiae monachus, et in sacris litteris eruditus, apud Aegyptios habetur insignis.

³ Concilium Carthaginis, ubi Hipponensis concilii statuta firmanentur et inseruntur.

HONORIO IV ET EUTYCHIANO COSS.

C ANASTASIUS XXXVII Romanae Ecclesiae episcopatum tenet annos iii, dies xxi.

August. Alibi, *cujus exercitus*.

¹ His carent mss. Colb. et alii plures. Habet editio Labbei. Quae omnia episc. Vasat. (*Ubi supra*) mutuatum suspicatur librarium ex Marcellino, ubi ad verbum reperiuntur, nisi quod legitur *7 ab urbe milliario* pro *17*, cui conveniunt Socr. l. v c. 25, Cassiod. in Hist. Trip. l. ix c. 46. Nam in Chron. rejicit in superiorem consulatum.

² Vide notam Pontaci (*Loc. cit.*), ubi abstersam maculam codicum quorundam qui praeferebant *Hippone regione Africa* probat; monetque duas fuisse in Africa urbes quae Hipponis nomen obtinuerunt, quarum una *Regia* alia *Diarytus*, propter aquarum irrigua dicebatur, cum inauditum esset Hipponem esse regionis nomen.

³ Absunt ista a codice Labbei et quibusdam mss., sed sunt ad verbum apud Marcellinum; et meminit Ambrosius, orat. de funere Theodosii. Pontac.

⁴ Absunt haec a mss. pluribus et editis quibusdam, sed non a rei veritate, ait Pontacus (*Loc. cit.*). Placebat doctissimo viro Nicolao Fabro legi *conditor*, non *cognitor*. Sed deest fides ullius codicis, et adversatur Gennadius in catalogo, ubi habetur *cognitor*.

⁵ Non habentur haec in edit. Lab. nec in mss., videnturque descripta ex Marcellino, cui assentitur Cedrenus, apud quem alias dicitur *Flaccia*, alias *Flavilla*. Baronius t. IV p. 515 confirmat vulgatae descriptionem. Pontac.

⁶ Ista quoque desiderantur in edit. Lab. et mss. multis. Leguntur apud Gennadium in Catalogo, Sozom. l. iv c. 23, Cassiod. l. ix Hist. Tripart. cap. 4. Pontac.

⁷ Hic articulus additur ex ms. Colb. uno et edit. Lugd. ad ms. Augustanum exacta.

4 MANLIO THEODORO V. C. COSS.

Cum hoc consulatum inierat Eutropius Eunuchus, qui mox honore et vita exutus est.

STILICONE ET AURELIANO COSS.

Gothi Italiam Alarico et Rhadagaiso ducibus ingressi.

VINCENTIO ET b FRAVITO COSS.

Joannes Constantinopolitanus c, et Theophilus Alexandrinus illustres episcopi habentur. Sed utrumque obscuravit discordia, quæ eo usque processit, ut Joannes a Theophilo oppressus, Pontum exilio pergere cogeretur; cum tamen communionem ejus maxima pars episcoporum, Romani pontificis exemplum secuta, servaverit.

ARCADIO V ET HONORIO V COSS.

d Pollentiæ adversus Gothos vehementer utriusque B partis clade pugnatum est.

INNOCENTIUS, XXXVIII Romanæ Ecclesiæ præest episcopus o annis xv, mensibus ii, diebus xxi.

739 THEODOSIO AUGUSTO ET RUMORIDO COSS.

f Carthaginensè concilium habitum de Donatistis.

Eudoxiæ Arcadii uxoris statua super porphyriticam columnam posita est.

HONORIO VI ET ARISTENETO COSS.

g Eudoxia uxor Arcadii diem clausit.

STILICONE II ET ANTHEMIO COSS.

Radagaisus in Thuscia multis Gothorum millibus cæsis, ducente exercitum Stilicone, superatus et captus est.

a Quod hic collocandus consulatus iste, et quod C male legebatur alias *Manlio* aut *Manilio et Theodoro* fuse dissertum legere licet in nota Pontac. colum. 771 (*Tom. cit. col. 1491*), qui inter cæteros testes citat Augustinum lib. xviii de Civit. Dei cap. ult., et eundem lib. i *Retract.* cap. 2. Claudianus quoque illi in consulu panegyricum elegantissimum habuit, ubi proficitur eum solum consulem illo anno dicens, *Culmen utramque tenes.*

b In aliis codicibus, *Flavit. a*, in aliis, *Flavito*, seu *Fabritio*.

c Intelligit Joannem Chrysostomum, qui sub consulu Honorii et Eutychiani ordinatus fuerat episcopus Constantinopolitanus ab ipso Theophilo Alexandrino, teste Socrate lib. vi cap. 2. Pontac.

d Sic post Pontaci correctionem Labbeus et nis. Colb. cum August. et aliis. In Colb. uno, *Adversus Gothos utriusque Pollentiæ partis clade pugnatum est.* Quem sequitur editio Lugd. Bibl. Patrum, in qua *pollentiæ* substituitur verbo *Pollentiæ*. Eadem narrat Cassiodorus paulo diverse. *Pollentia* urbs est sita in Alpibus Cotis Ptolemæo, inter Liguriæ urbes. Claudianus de consulu vi Honorii, et Clarius lib. iv de Bello Getico hæc describit, et testatur Alaricum victum, ac cum paucis fuisse; contra Cassiodorus et Jornandes lib. de Rebus Getic. aiunt Stiliconem victum atque fugatum. Sed videtur potius victoria Cadmea secundum auctorem. Pontacus.

e Chronicon Labbei cum mss. Colb. et Aug., annos 14. Aliqui codices, *diebus 22*. Videri potest Baronius in Annalibus. Pontacus.

f Prior articulus hujus consulatus additur ex ms. Colb. et Baronio. Posterior ex Chronici editione Arn. Pontaci, ms. Augustano et Lugdun. editione. Deest uterque apud Labbeum.

A ARCADIO VI ET PROBO COSS.

Vandali et Alani Gallias, trajecto Rheño, a pridie kal. Januariis ingressi.

HONORIO VII ET THEODOSIO II COSS.

Constantinus **1** ex infima militia, ob solam speciem nominis, in Britannia tyrannus exoritur, et ad Gallias transit.

BASSO ET PHILIPPO COSS.

Arcadius imperator Constantinepoli moritur.

Honorius, cum Theodosio fratris filio, XLV Romanorum, regnavit annis xvi.

HONORIO VIII ET THEODOSIO III COSS.

Vandali Hispanias occupaverunt.

Attalus Romæ imperator factus, qui mox privatus regno, Gothis i coheret

FLAVIO VARRONE V. C. CONSULE k.

1 Roma orbis quondam victrix, a Gothis Alarico duce capta, et ob hoc solus fuit Orientalium partium consul, quod in et sequenti anno observatum est.

THEODOSII AUGUSTI IV CONSULATU.

Constantinus **m** per Honorii duces Constantium et Ulphulam, apud Arelatense oppidum victus et captus est, cujus filium Constantem in Hispania regnare orsum Gerontius Comes, in Maximum quemdam tyrannidem transferens, interemerat.

HONORIO IX ET THEODOSIO V COSS.

Maximo in Hispania regno ablato, vita est concessa, eo quod modestia humilitasque hominis affectati imperii invidiam non merebatur.

Gothi rege Athaulpho Gallias ingressi.

Eodem tempore Heros vir sanctus, et beati Mar-

g Hæc absunt ab edit. Labbei et mss. Colb., et pluribus aliis. Marcellinus quidem et Socrates collocant ejus obitum sub iisdem consulibus quibus Auctor. Sed quomodo illud possit conciliari cum Nicephoro lib. xiv c. 38 et aliis qui tradunt Eudoxiam supervivisse Joanni Chrysostomo, qui plus, qui minus, lectoris eruditi judicio relinquatur. Pontac. col. 775.

h Mss. Colb. unus et Augustanus, in kalendas.

i Hæc verba, *ex infima militia ob solam speciem nominis*, non habent editio Labbei, nec mss. Colb. duo, et alii quos citat Pontacus, nec immerito, si credimus Sigeberto in Chronico dicente hunc Constantinum tyrannum (alii vocant Constantium) fuisse fratrem Aldroeni regis Britannæ minoris. Verum Orosius ipsissima verba profert: necnon eadem repetuntur a Diacono et Beda in Hist. Anglic. Pontacens.

j Sic mss. Colb. et edit. Labbei. In vulgatis, *Gothis cessit*. Priorem lectionem tuetur Pontacus ex Zosimo, Procopio, et Orosio lib. vii, cap. 42. Quamquam posteriorem defendi fatetur, si dicatur quod ejus potestati Gothi successerint.

k In quibusdam codicibus vitiose additur *Tertullus*. Quia eo anno kal. Januarii nulli fuerunt consules ordinarii; sed creati sunt, Varro quidem in Oriente ab Honorio circa kal. Februarias, alter vero Romæ ab Attalo circa kal. Julias: et hic a Fastis erasus fuit, cum a tyranno consul creatus esset. Propterea Orosius enim vocat *umbratilem consulem*, eratque ethiucus. Pontac.

l Hæc omittuntur in edit. Labbei et mss. Colb. et aliis pluribus.

m Desunt hæc, *per Honorii duces Constantium et Ulphulam*. Editio Labbei, *Ulphulam*, pro Ulphulam.

tini discipulus, cum Arelatensi oppido episcopus præ- A
sideret, a populo ipsius civitatis 740 insons, et a nulli
insimulationi obnoxius, pulsus est, inque ejus locum
Patroclus ordinatus, amicus et familiaris Constantii
magistri militum, cujus per ipsum gratia quæreba-
tur. Quæ res inter episcopos regionis illius magna-
rum discordiarum causa fuit.

LUCIANO VIRO CLARISSIMO CONSULE.

Hujus collega in consulatu fuit Heraclianus, qui
novarum in Africa rerum reus, et honorem amisit
et vitam.

Burgundiones partem Galliæ propinquantem Rhe-
no obtinuerunt.

b Jovinus et Sebastianus fratres in Galliis regno
arrepto interempti.

Ilac tempestate Pelagius Brito dogma nominis sui B
contra gratiam Christi, Cœlestio et Juliano adjutori-
bus, exseruit, multosque in suum traxit errorem,
prædicans unumquemque ad justitiam voluntate pro-
pria regi, tantumque accipere gratiæ, quantum me-
ruit: quia Adæ peccatum ipsum solum læserit, nec
posteris ejus obstrinxerit; unde et volentibus possi-
bile sit omni carere peccato: omnesque parvulos
tam insontes nasci quam prius homo ante prævari-
cationem fuit, nec ideo baptizandos, ut peccato
exuantur, sed ut sacramento adoptionis honorentur.

c CONSTANTIO V. C. CONSULE.

Atalus Gothorum consilio et præsidio tyrannidem
resumit in Galliis.

HONORIO X ET THEODOSIO VI COSS.

Attalus a Gothis ad Hispanias migrantibus negle- C
ctus, et præsidio carens, capitur, et Constantio pa-
tricio vivus offertur.

Athaulphus a quodam suorum vulneratus interiit,
regnumque ejus Wallia, peremptis qui idem cupere
intelligebantur, invasit.

THEODOSIO VII ET PALLADIO COSS.

Placidiam Theodosii imperatoris filiam, quam Ro-
mæ Gothi ceperant, quamque Athaulphus conjugem
habuerat, Wallia pacem Honorii expetens reddit,
ejusque nuptias Constantius promeretur.

ZOSIMUS XXXIX ROMANÆ ECCLESIAE EPISCOPATUM

a In quibusdam libris, nullis insimulationibus no-
zius.

b Sic legendum pro Jovius probat Pontacus. Fa-
vent mss. duo Colb. cum aliis ab ipso citatis, ubi et
arrepto melius legi vult quam *accepto*. Ms. unus Colb.,
abrepto.

c Sic mss. Colb. duo et alii codices ex quibus D
restituatur Pontacus, pro *Constantino vero consule*.

d In editione Labbei et ms. Colb. uno, *annis tribus*.
In altero ms. Colb. Pontaco, et aliis, ut supra.

e Ms. Colb. unus, *industria*. Idemque, a papa In-
nocentio, cum aliis a Pontaco citatis. Alii libri habe-
bant, *Pelagius jam . . . prædamnatus ei Afrorum vi-
gore*, etc.

f In editione Labbei, *Romam cum triumpho*.

g Sic editio Labbei et mss. Colb. quorum unus ad-
dit, et *amplius*. Alii codices, 217; alii, 224: quod
magis sequendum monet Pontacus, cum auctor libro
adversus Collatorem totidem numeret, nec plures.
Verumtamen Marcellianus et Contractus habent vul-
gatum numerum.

h Editio Lugd. in margine notat alias lectum a

suscipit, d anno 1, mensibus ix, diebus ix. Quo
tempore Pelagianis, jam a pontifice Innocentio præ-
damnatis, Afrorum 741 vigore, et maxime Augu-
stini episcopi o scientia resistebatur.

HONORIO XI ET CONSTANTIO II COSS.

Honorius f triumphans Romam ingreditur, præ-
eunte currum ejus Attalo, quem Liparæ vivere exsu-
lem jussit.

HONORIO XII ET THEODOSIO VIII COSS.

Hoc tempore Constantius servus Christi, ex Vica-
rio Romæ habitans, et pro gratia Dei devotissime
Pelagianis resistens, factione eorundem multa per-
tulit, quæ illum sanctis confessoribus sociaverunt.

Concilio apud Carthaginem habito e ccciv episco-
porum, h ad papam Zosimum synodi decreta perla-
ta sunt: quibus probatis, per totum mundum hæresis
Pelagiana damnata est.

Valentinianus Constantii et Placidia filius nasci-
tur, sexto nonas Julias.

Romanæ Ecclesiæ XL episcopatum agit Bonifa-
cius i annis iii, mensibus viii, diebus vi.

MONAXIO ET PLINTA COSS.

Hoc tempore fuit tertium schisma, Eulalio Anti-
papa per Honorium Cæsarem ejecto, quod duravit
annis duobus.

Constantius patricius pacem firmat cum Wallia,
data ei ad habitandum i secunda Aquitania, et qui-
busdam civitatibus confinium provinciarum.

THEODOSIO IX ET CONSTANTIO III COSS.

Constantius ab Honorio in consortium regni as-
C sumitur.

Hieronymus presbyter moritur k anno ætatis suæ
xci, pridie kal. Octobris.

AGRICOLA ET EUSTATHIO COSS.

Constantius imperator moritur.

HONORIO XIII ET THEODOSIO X COSS.

Hoc tempore exercitus ad Hispanias contra Van-
dalos missus est, cui Cassinus dux fuit, 742 qui
Bonifacium virum bellicis artibus præclarum, inepto
et injurioso imperio, ab expeditionis suæ societate
avertit. Nam ille periculosum sibi atque indignum
ratus eum sequi quem discordem superbientemque
pontifice Zosimo decreta sunt perla-
ta.

i Apud Labbeum et in mss. Colb. uno et Augu-
stano, *annis quatuor*. Ms. alter, et Pont. ut supra.
Idem Labbeus cum mss. duobus Colb. et August.
codice, alique in Pontaci notis citati rejiciunt in se-
quentem consulatum. Priorem lectionem prætulit
idem, tum propter auctoritatem Baronii, tum pro-
pter litteras Symmachi præfecti urbis ad Honorium
imperatorem de obitu Zosimi, et ingressu Bonifacii
datas eodem anno iv kalend. Januarii.

j Adjectum *secunda* ex ms. Colb. uno et aliis co-
dicibus. Nam quod Aquitania in primam et secundam
fuerit divisa docent Sextus Rufus et Notitia Provin-
ciarum, dum agit de præsulibus Aquitanie primæ et
Aquitanie secundæ, et de provinciis Galliarum 17,
inter quas numerat Aquitaniam primam, et Aquita-
niam secundam: illa a Garumna summe ad Ligerim,
hæc a Pyrenæis montibus ad Garumnam. Pontac.

k De anno mortis et ætate Hieronymi vide notam
Arn. Pontaci col. 778 et 779 (*Tomi nostri XXVII col.*
4197).

expertus esset, celeriter se ad portum urbis, atque A inde ad Africam proripuit, idque reipublicæ multorum laborum initium fuit.

MARINIANO ET ASCLEPIODOTO COSS.

Placidia Augusta a fratre Honorio pulsa, ad Orientem cum Honorio et Valentiniano filiis proficiscitur.

CÆLESTINUS, XLI, Romanæ Ecclesiæ præsidet episcopus annis ix ^a.

^b Longobardorum XI regnavit Lamissus meretricis filius annis III.

Honorius moritur, et regnum ejus Joannes occupat connivente, ut putabatur, Castino, qui exercitui magister militum præfuit.

^c **THEODOSIUS, XLVI**, Romanum imperium tenet annis xxx.

CASTINO ET ^d VICTORE COSS.

Theodosius Valentinianum amicitæ suæ filium Cæsarem facit, et cum Augusta matre ^e sua ad recipiendum occidentale mittit imperium : quo tempore Joannes, dum Africam, quam Bonifacius obtinebat, bello reposit, ad defensionem sui infirmior factus est.

THEODOSIO XII ET VALENTINIANO ^f COSS.

Placidia Augusta, et Valentinianus Cæsar mira felicitate Joannem tyrannum opprimunt, et regnum victores recipiunt, data venia Aetio, quod Hunni quos per ipsum Joannes ^g acciverat, ejusdem studio ad propria reversi sunt. ^h Castinus autem in exilium actus est : quia videbatur Joannem sine conniventia ipsius regnum non potuisse assumere.

Valentinianus decreto Theodosii Augustus appellatur.

ⁱ **Arelas** nobile oppidum Galliarum a **743** Gothis multa vi oppugnatum est, donec imminente Aetio non impuniti discederent.

THEODOSIO XII ET VALENTINIANO ^j II COSS.

^k *Mss. Colb. et August., Romanæ Ecclesiæ 41 episcopatum suscepit Cælestinus annis 9. Unus addit, mens. 10, diebus 17, ut in Chron. Pontaci.*

^l Monet Pontacus in notis hæc desiderari in mss. pluribus (non leguntur etiam in duobus Colb.) et quæcumque in hoc Chronico dicuntur de Longobardis, videri tempore posteriora, et aliunde assuta, ut ex Diacono lib. 1 de Longobardis cap. 10 et 11, ubi *Lamissum* hic nuncupatum *Lamissionem* appellat. Pontac.

^m *Mss. Colb. unus et Chron. Pont., Romanorum XLVI, Theodosius regnavit annis 30.*

ⁿ In codicibus nonnullis *Victorino*, ex quibus *ms. Colb. unus.*

^o Abest vox hæc *sua* a *ms. Colb. uno et August. et a Labbei Chronico.*

^p Quidam, inter quos *Lab.* addunt *Cæsare*, ut habent omnes *Fasti, Marcellinus et Cassiod. Pont.*

^q *Mss. Colb. unus, acceperat.*

^r Hic articulus, etsi non legatur in multis codicibus, et pro additio reputetur in *Chron. Pontaci*, firmatur tamen testimonio *Diaconi lib. iv*, et idem constat ex *epist. 10* in appendice *Augustini*. Ad superiorem tamen consulatum referri vult idem.

^s Emendavit *Lab.* post *Pont. Chron.* pro *Archillas*. Quod etiam legendum notatur ad oram libri sui *Hen. Canisina*. Lectioni nostræ suffragatur *Isidor. in Chron. Goth. Theodoricus*, inquit (rex Gothorum) *Arelatam nobilissimum oppidum Galliarum obsidet, a cujus obsidione imminente virtute Aetii Romanæ militiæ ducis*

Patroclus Arelatensis episcopus a tribuno quodam barbaro multis vulneribus laniatus occiditur : quod facinus ad occultam jussionem Felicia magistri militum referebatur cujus impulsu ^k creditus est etiam Titus diaconus vir sanctus Romæ pecunias pauperibus distribuens interemptus.

HIERIO ET ARDABURE COSS.

Bonifacio, cujus potentia gloriaque ^l intra Africam augebatur, bellum ad arbitrium Felicis, quia ad Italiam venire ^m abnuerat, publico nomine illatum est, ducibus *Mavortio*, et *Galbione*, et *Sinoce* : cujus proditione *Mavortius* et *Galbio*, cum *Bonifacium* obsiderent, interempti sunt : moxque ipse a *Bonifacio* dolo ⁿ detectus, occisus est.

Exinde gentibus, quæ navibus uti nesciebant, dum *Ba* concertantibus in auxilium vocantur, mare perivium factum est, bellique contra *Bonifacium* coepti in *Sigisvultum comitem* cura translata est.

Gens Vandalorum ^o ab Hispania ad Africam transit.

FELICE ET TAURO COSS.

Nestorius Constantinopolitanus episcopus novum Ecclesiis molitur errorem inducere, prædicans Christum ex Maria hominem tantum, ^p non etiam Deum natum, eique divinitatem collatam esse pro merito. Cui impietati præcipua Cyrilli Alexandrini episcopi industria, et papæ Cælestini repugnat auctoritas.

Pars Galliarum propinqua Rheno, quam Franci possidendam occupaverunt, Aetli comitis armis recepta.

FLORENTIO ET DIONYSIO COSS.

C Felice ad patriciam dignitatem provecto, *Aetius* magister militum factus est ^q.

Agricola Pelagianus, Severiani Pelagiani 745 episcopi filius, Ecclesias ^r Britanniarum dogmatis sui insinuatione corruptus. Sed ad actionem Palladii Diarremotus abscedit. Accedit Chronicum Pithæanum. Vix usquam legitur fieri mentio de Archilla oppido.

ⁱ Edit. *Chron. Lab.* addit *Augusto*. Vide *Pont. p. 781 (Col. 1199 nostri XXVII tom.)*.

^k *Alias, traditur ; et infra, intersectus. Ms. Colb. unus, creditur . . . interemptus.*

^l Sic *ms. Colb.* et alii aliquot. In aliis, in *Africa*.

^m *Mss. Colb. unus, annueret, alius, annuebat. Edit. Lab.* ut supra. Rectius quidem : cum, *vetus Diacono lib. xiv causa belli contra Bonifacium esset, quod accersitus ab imperatore, accedens distulit. Quod vero Auctor scribit, hoc bellum illatum ad arbitrium Felicis, Diaconus et Sigebertus tribuunt Aetio. Pontac.*

ⁿ *Mss. Colb. unus, detentus.*

^o *Mss. Colb. unus et alii codices, ab Hispaniis.*

^p In aliis codicibus, et non *Deum*.

^q Hic mendum irrepererat in editis, ubi insinuabatur *Aetius* magister militum factus ex *agricola* : cui errori favebant etiam *ms. et hos inter ms. Colb.* At *ms. Colb.* alter testatur recte emendatum a *Pontaco et Labbeo*, ut supra legitur. Cum nusquam auditum fuerit *Aetium* fuisse *agricolam* : et inepte hic a *Prospero* hoc additum foret, qui dum sæpe illius mentionem antea fecerit, priori loco illius genus et conditionem debuerit commemorare. Plura vide in nota *Pontaci col. 782 (Ubi supra)*.

^r Sic legendum, non vero *Brastaniæ*, aut *Hyberniæ*, constat ex *ms. Colb. uno et aliis pluribus* : et maxime ex eo quod constat ex *Sigeberto* in *Chronico*, Germanum episcopum *Antissiodorensis, de*

coni, papa Cœlestinus Germanum Antissiodorensis episcopum vice sua mittit, ^a et deturbatis hæreticis, Britannos ad catholicam fidem dirigit.

THEODOSIO XIII ET VALENTINIANO III COSS.

Aetius Felicem cum uxore sua Padusia, et Grunnium diaconum, cum eos insidiari sibi præsensisset, interemit.

Augustinus episcopus per omnia excellentissimus moritur v kal. Septembris, libris Juliani ^b inter impetum obsidentium Vandalorum, in ipso dierum suorum fine respondens, et gloriose in confessione Christianæ gratiæ perseverans.

BASSO ET ANTIOCHO COSS.

Congregata apud Ephesum plus ducentorum synodo sacerdotum, Nestorius cum hæresi nominis sui, et cum multis Pelagianis, qui ^c cognatum errori suo **B** jubabant dogma, damnatur.

Ad Scotos in Christum credentes ordinatur a papa Cœlestino Palladius, et primus episcopus mittitur.

AETIO ET VALERIO COSS.

Romanæ Ecclesiæ XLII præficitur episcopus Xistus, annis VIII, diebus XIX, ^d totius Urbis pace et consensione mirabili.

Bonifacius ab Africa ad Italiam ^e per Urbem venit, accepta magistri militum dignitate: qui cum sibi resistentem Aetium prælio superasset, paucos post dies morbo exstinctus est.

Aetius vero cum deposita potestate in agro suo degeret, ibique eum ^f quidam inimicus ejus repentino incursu opprimere tentasset; profugus ad Ur-

quo hic Prosper, et Lupum episcopum Trecassinum **C** in Britanniam navigasse ut hæresim Pelagianam confutarent. Adde quod statim Prosper subjungit, Britannus: quin certius est, quam ut probari debeat Pelagius ibidem erroris sui semina sparsisse. Pont.

^g In quibusdam libris, ut . . . dirigit. Ms. Colb. unus rededit.

^h Ms. Colb. unus, inter impetus. De anno quo mors tanti doctoris contigit vide notam Pontaci col. 783 (Col. 1204 nostri XXVII tom.).

ⁱ Quidam codices, cognatum sibi.

^k Hæc quæ sequuntur in codicibus quibusdam a superioribus disjuncta erant interpunctione, et sequentibus aggregata, tamquam de Bonifacio accipienda essent, et non de Xisto; a Pontaco et Labbeo ex mss. restituta: ubi voces Urbis et consensione pro orbis et confessione repositæ.

^l Antea, ad Italiam pervenit in urbem. Aliam lectionem tuetur Pontacus, sequitur Labbeus, et præferunt mss. Colb. duo et tres alii a Pontaco citati, ac Augustanus codex, quem ille ubique Ulricianum **D** vocat.

^m Editio Lab. et ms. unus Pontaci, ibique cum quidam inimici ejus repentino eum incursu opprimere tentassent.

ⁿ Ita mutatum a Pontaco et Labbeo, pro Aetius interpellatæ paci, secutis mss. plures a priori citatos, quibus favent mss. Colb. unus, et alter etiam pro voce potestatis. Djac. autem lib. XIV, referens totam istam sententiam, ita scribit: Pacem principum Aetius cum receptu interpolatæ potestatis obtinuit, nec multo post patriciatu etiam dignitatem adeptus est. Quibus verbis non solum confirmat nostram lectionem, sed etiam eam explicat. Tradit etiam Sigebertus ad an. Christi 435: Aetium sese contulisse ad Rugilam regem Hunnorum, et ejus auxilio regressum

hem, atque illuc ad Dalmatiam, deinde per Pannoniam ad Hunnos pervenit, quorum amicitia auxilioque usus, pacem principum ^o et jus interpolatæ potestatis obtinuit.

745 THEODOSIO XIV ET MAXIMO COSS.

^p Maxima urbis regiæ pars Septentrionalis per tres dies continuos incensa collapsaque est, mense Augusto.

Joannes Monachus cognomento Cassianus Maspiliæ insignis et facundus scriptor habetur.

Colliguntur omnes anni usque ad consulatum Theodosii XIV et Maximi.

A XV Tiberii anno et passione Domini, anni ccccvi.

Ab instauratione templi sub Dario, anni dccccliv.

Ab olympiade prima et Isaia propheta, anni mccc.

A Salomone et prima ædificatione templi anni mccccxvi.

A Moyse et Cecrope rege Atticæ, anni mccccxc.

Ab Abraham et regno Nini et Semiramidis, anni mcccccl.

A diluvio autem, usque ad Abraham, anni mxxxii.

Ab Adam vero, usque ad diluviu, anni mccccxlii.

Sunt itaque ab Adam, usque ad tempus supra scriptorum consulum quinquies mille dcccxii.

ASPARE ET AREOBINDA COSS.

THEODOSIO XV ET VALENTINIANO IV COSS.

Pax facta cum Vandalis, ^q data eis ad inhabitandum per Trigetium Africæ portione, Hippone vi idus Februarii.

Eodem tempore Gundicarium Burgundionum re-

ad Romanum solum; et anno sequenti, Aetius in gratiam recipitur. Hinc intelliges quomodo Aetius pristino gradui restitutus fuerit, ubi teste Prospero devicerit Burgundionum regem, et Patricius et Consul tertio factus sit, et multa prælia gesserit, usque in annum 50 Valentiniiani, cujus manu interfectus fuit, ut ait Prosper Pithæi, et alii scriptores. Pontac.

^r Hic et sequens articuli, qui in mss. Pontaci et Colb. duobus non leguntur, nec in edit. Lab. habentur, ad eundem consulatum apud Marcellinum et Socratem lib. VII cap. 59. Intellige per urbem regiæ, urbem Constantinopolim. Nec dubium quin viveret tum Joannes Cassianus, cujus exstant Collationes Patrum, et qui lib. VII de Incarnatione circa finem testatur se fuisse discipulum Joannis Chrysostomi, quem antea Prosper vocavit Joannem Constantinopolitanum. Sed non est verisimile (ait Pontacus) Prosperum ejus mentionem fecisse tam honorificam, contra quem scripserit tamquam male sentientem de fide orthodoxa cum Pelagianis: ut vocat Marcellinus sub consulatu Theodosii XVI, et testantur ejus opera. Hæc in notis Pontacus, qui subjicit collectionem annorum ab orbis condito, etc. ex ms. Lod.; quæ licet mendis non careat, tamen juvat utcumque ad comprobanda quæ sunt in edito: maxime si aliquot annos ex nonnullis detrahas. Quæ cum addita fuerit editioni Chronici a Labbeo cum aliqua numerorum trium diversitate, nec nos omittendam putavimus.

^s Sic castigatur locus a Pontaco, quem sequitur Lab. et favent mss. Colb. et alii: cum antea legeretur data eis ad habitandum per triennium in loco Africæ Hippone vi id. Febr. Ms. unus ex Colb. et codex August. sep. Ulric., data eis ad habitandum Africæ portio; nec plura. Vide notam Pontaci col. 786 (1205 nostri XXXVII tom.).

gem intra Gallias habitantem Aetius a bello obtulit, A pacemque ei supplicanti dedit, qua non diu potius est. Siquidem illum b Hunni cum populo atque stirpe sua deleverunt.

ISIDORO ET SENATORE COSS.

Gothi pacis placita perturbant, et pleraque municipia sedibus vicina suis occupant, Narbonensi oppido maxime infesti, quod cum diu obsidione et fame laboraret, per Littorium comitem ab utroque periculo liberatum est. Siquidem per singulos equites binis 746 tritici modis advectis, strenuissime et hostes in fugam vertit, et civitatem annona o implevit.

AETIO II ET SIGISVULTO COSS.

Bellum adversus Gothos Hunnis auxiliantibus geritur.

In Africa Geisericus, rex Vandalorum, intra habitationis suae limites volens catholicam fidem Ariana impietate subvertere, quosdam nostrorum episcoporum, d quorum Possidius, et Novatus, ac Severianus clariore erant, eateus persecutus est, ut eos privatos jure basilicarum suarum, etiam civitatibus pelleret, cum ipsorum constantia nullis superbissimi regis terroribus cederet.

Valentinianus Augustus ad Theodosium principem Constantinopolim proficiscitur, o filiumque ejus in matrimonium accipit.

Eodem anno piraticam f barbarorum foederatorum desertores exercuerunt.

Per idem tempus quatuor Hispani viri, Arcadius, Probus, Paschasius, et * Eutyehius dudum apud Geisericum merito sapientiae et fidelis obsequii chari clarique habebantur: quos rex, ut copulatiores sibi faceret, in Arianam sectam transire praecipit. At illi facinus constantissime respuentes, excitato in rabidissimam iram barbaro, primum proscripti, deinde in exilium acti, tum atrocissimis cruciati suppliciiis; ad postremum diversis mortibus interempti, illustri martyrio mirabiliter occubuerunt.

Puer autem Paulillus nomine, frater Paschasii et Eutyehii, pro elegantia formae atque ingenii admodum regi acceptus, cum a professione atque amore catholicae fidei nullis minis detorbari posset, fustibus diu caesus, b ad infamam servitutem damnatus est: l ideo, ut apparet, non interfectus, ne de superata saevitia impii regis etiam illa aetas gloriaretur.

* Sic ms. Colb. unus, Lab. et Aug. cod. Alii, bello obtulit.

b Idem in diversis codicibus Hunni aut Chumni vocantur. Pont.

c Ms. Colb. unus, impleverit. Alius, adjuverit. August., adjuvit.

d Haec addita ex edit. Lab. et ms. Lod. a Pontaco recensito.

e Eadem scribit et sub liis consulibus Marcellinus. Sed Socrates lib. vii cap. 44, Cassiod. lib. xii flist. Tripart. cap. 13, Diaconus lib. xiv, rejiciunt in superiorem consulatum. Cui potius adhaereas vix judicari potest. Haec autem filia vocabatur Eudoxia filia alterius Eudoxiae. Pontac.

f In quibusdam codicibus, Barbari pyratiam exercuerunt. Desunt haec apud Lab. Chron.

g Apud Labbeum, Eutichianus. Idem addit chari,

THEODOSIO XVI ET FAUSTO COSS.

Hoc quoque anno iidem piratae multas insulas, sed praecipue Siciliam vastaverunt.

Adversum Gothos in Gallia quaedam prospere gesta.

THEODOSIO XVII ET FESTO COSS.

Littorius l qui secunda ab Aetio patricio 747 potestate Hunnis auxiliariis praerat, dum Aetii gloriam superare appetit, dumque aruspicum responsis et daemnonum significationibus fidit, pugnam cum Gothis imprudenter conseruit, fecitque intelligi, quantum illa, quae cum eodem perit, manus prodesset potuerit, si potioribus consiliis quam sua temeritate uti maluisset, quando tantam ipse hostibus cladem intulit, ut nisi inconsideranter praelians in captivitatem incidisset, dubitandum foret, cui potius parti victoria ascriberetur.

Hac tempestate Julianus h Eclanensis jaecantissimus Pelagiani erroris assertor, quem dudum amissi episcopatus intemperans cupido agitabat, multimoda arte fallendi correctionis spem praefrens, molitus est in communionem Ecclesiae irrepere. Sed his insidiis Xistus papa diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens, nullum aditum pestiferis conatibus patere permisit: et ita omnes catholicos de rejectione fallacis bestiae gaudere fecit, quasi tunc primum superbissimam haeresim apostolicus gladius detruncasset.

Per idem tempus Vitricus reipublicae nostrae fidelis, et multis documentis bellicis clarus habebatur.

Pax cum Gothis facta, cum eam post ancipitis pugnae lacrymabile experimentum, humilium quam unquam antea poposcissent.

Aetio rebus quae in Gallis componebantur intento, Geisericus, de cujus amicitia nihil metuebatur, xiv kalendas Novembris Carthaginem dolo pacis invadit, omnesque opes ejus, excruciativis diversis tormentorum genere civibus, in jus suum vertit, nec ab Ecclesiarum despoliatione abstinens, quas et sacrivasis exmanitas, et sacerdotum administratione privatas, non jam divini cultus loca, sed suorum jussu esse habitacula; in universum captivi populi ordinem saevus, sed praecipue nobilitati et religioni infensus, ut non discerneret hominibus magis, an Deo bellum intulisset l.

D et postea in Arianam perdidit.

h Sic ms. Col. unus, August. codex et Chron. Labbei. In aliis, ad infamem.

i Ita Chron. Lab. cum mss. Colb. duobus et August. Alibi, nec ideo, ut apparet, interfectus.

l Sic mutatum auctoritate mss. plurimum, pro, secunda ab Aetio patricio potestate. Item pro quantum illa eorum quae perit manus.

k In aliis codicibus Athetanensis. Apud Pontacum et Lab. Eclanensis. Eclanum urbs est Campaniae Antonino et aliis: et Gennadius tradit hunc Julianum fuisse Campanum. Qua de re consule Praefationem librorum Operis Imperfecti contra Julianum tomo x Operum S. Augustini editionis novissimae RR. PP. Benedictinorum pag. 265 et sequent.

l Sic consequenter habetur in Chron. Labbei, cum in quibusdam deficiat haec sententia, in aliis articu-

Hanc autem captivitatem Carthago subiit anno A confirmata, et certis spatiis Africa inter utrumque divisa est.

748 VALENTINIANO AUGUSTO V ET ANATHOLIO COSS.

Defuncto Xisto episcopo, XL amplius diebus Romana Ecclesia sine antistite fuit, mirabili pace atque patientia^a præsentiam diaconi Leonis exspectans, quem tunc inter Aetium et Albinum amicitias^b redintegrandem Galliæ detinebant. Quasi ideo^c longius esset abductus, ut et electi meritum, et eligentium iudicium probaretur. Igitur Læo diaconus legatione publica accitus, et gaudenti patriæ præsentatus, XLIII Romanæ Ecclesiæ episcopus ordinatur.

Geisericus Siciliam graviter affligens, accepto nuntio^d de Sebastiani ab Hispania ad Africam transitu, e celeriter Carthaginem rediit, ratus periculosum sibi ac suis fore, si vir bellandi peritus recipiendæ Carthagini incubisset. Verum ille amicum se magis quam hostem videri volens, diversa omnia^e apud barbari animum quam præsumperat reperit: eaque spes causa illi maxima et calamitatis et infelicissimæ mortis fuit.

CYRO V. C. CONSULE.

Theodosius imperator bellum contra Vandalos movet^f Areobinda, et Anaxilla, atque Germano ducibus cum magna classe directis: qui longis cunctationibus negotium differentes, Siciliæ magis oneri, quam Africæ præsidio fuerunt.

DIOSCORO V. C. ET EUDOXIO COSS.

Hunnis Thraciam et Illyricum sæva depopulatione^g vastantibus, exercitus qui in Sicilia morabatur, ad defensionem orientalium^h partium revertitur.

Cum Geisericus autem a Valentiniano Augusto pax

ius novus constituatur ab his inciplus, *Carthago a Vandalis capta anno postquam Roma esse cæperat* xxxciii, *alias* xxxcv. Pontaco non videntur esse Auctoris. Prior autem numerus optime respondet anno 3 Olymp. 458, quo Eusebius notavit Carthaginem fuisse captam a Romanis: modo non includas in ea consulatum hunc extremum, quo capitur a Vandalis. Pontac.

^a In aliis codicibus, *adventum*.

^b In quibusdam libris, *amicitiæ redintegrandæ detinebant aut detinebatur*.

^c Alii codices, *longus esset adventus*. In Colb. uno, *longius esset adductus*, in aliis et Aug. cod. desunt hæc.

^d In quibusdam codicibus, *de Sebastiano... trans-eunte*.

^e Erat autem Sebastianus (ut ait Victor de Persec. Vandal. lib. ii) famosi illius comitis Bonifacii gener, acer ingenio et strenuus in bello: cujus Geisericus sicut consilia necessaria habens, ita et præsentiam formidans, occasionem ejus exstinguendi a religione quæsit. Sed quod ipse Geisericus suasiones de transmutanda fide catholica in perfidiam Arianam egregia elusisset similitudine panis simitacæ mundissimi, qui si in frusta contractus, et aqua madidatus iterum coquatur, deterior evadit: eundem alterius generis argumento Geisericus postea occidit. Narrat hæc Victor. Sed quo mortis argumento vel genere extinctus Sebastianus fuerit non tradit. Fuerat autem ille invidia præfectorum Romani exercitus, quasi perduellis existimatus Romani imperii; ob eamque causam factus extorris, ex Hispania in Africam ad

In Geisericum etiam apud suos de successu rerum superbientem, quidam optimates ipsius conspiraverunt. Sed molitione detecta, multis ab eo suppliciis excruciatu atque extincti sunt. Cumque idem audendum etiam ab aliis videretur, multis regis suspicio exitio fuit, ut hac sui cura plus virium perderet, quam si bello superaretur.

MAXIMO II ET PATERIO COSS.

749 Hoc tempore plurimos Manichæos intra Urbem latereⁱ diligentia papæ Leonis innotuit, qui eos de secretis suis erutos, et oculis totius Ecclesiæ publicatos, omnes dogmatis sui turpitudines et damnare fecit et prodere; incensis eorum codicibus, quorum magnæ fuerant interceptæ. Quæ cura viro sancto divinitus, ut apparuit, inspirata, non solum Romanæ urbi, sed etiam universo orbi plurimum profuit. Siquidem confessionibus in Urbe captorum, qui doctores eorum, qui episcopi, quive presbyteri, in quibus provinciis vel civitatibus degerent, patefactum est. Multique Orientalium partium sacerdotes industriam apostolici rectoris imitati sunt.

THEODOSIO XVIII ET ALBINO COSS.

Hoc anno Pascha Domini ix kalendas Maii celebratum est, nec erratum est. Quia in die decima calendarum Maiarum dies Passionis fuit. Ob cuius reverentiam natalis urbis Romæ siue circenibus transit.

Atila rex Hunnorum Bledam fratrem et consortem in regno suum perimit, ejusque populos sibi parere compellit.

VALENTINIANO VI ET NOMO COSS.

Geisericum se contulit. Spondanus tom. I Epitomes pag. 647.

^f Hic variant codices: alii habent, *apud barbaros*; alii, *apud barbarum*; alii, *apud barbarum animum*. Notandum interim in hoc articulo et aliis *Geisericum* legi et *Genesericum*, in diversis libris et auctoribus quos enumerat Pontacus.

^g In quibusdam *Alriovinda et Ausila*, seu *Ausila*, *Ausilia*, et *Anaxilla*.

^h In quibusdam codicibus, *provinciarum*.

ⁱ Ita edit. Chron. Labbei, mss. Colb. duo, et Aug. codex. Pontacus, ex mss. Cassiodoro et Fastis, magis probat legi, *Paterno*.

^j Apud Lab., mss. Colb. duos et August. cod., *diligentia*. Alibi, *diligentiæ*. Et infra in eodem Chron. Labbei, *turpitudinem*.

^k Ms. Colb. unus, *Nomo*. Sic scribit Spondanus pag. 651, nec legi patitur *Nomio*. Quomodo tamen scribitur in Chron. Labbei, et editione antiqua, licet August. *Nomo* præferat. Lectionemque nostram tuetur idem Pontacus ibidem ex mss. pluribus, Fastis Siculis, Marcellino, Cassiodoro, post Fastos capitulinos, Sigonium et actionem^l concilii Chalcedonensis. Post hæc autem in edit. antiqua et ms. Colb. uno desinit Properi Chronicon in hæc verba, *Hic fuit Prosper post Hieronymum*. Nonnulla etiam subjunguntur in uno ex mss. Colbertinis (et Lodonienis a Pontaco lecto) usque ad consulatum Valentiniani viii, ejusque necem et Urbem captam a Geisericis: inter quæ leguntur ad calcem eadem quæ itidem sunt ad calcem in Prospero Pithæi, idque iisdem fere verbis sumpto initio ab ea periodo, *Attila*

ÆTIO III ET SYMMACHO.

• CALLEPIO ET ARDABURE.

[^b Eutyches hæresiarches Constantinopolitis presbyter, fretus Theodosii Augusti amicitia, conatus est noui perfectum hominem in Christo asserere. Contra quem Flavianus ejusdem urbis episcopus suscipiens..., cum sacerdotibus suis damnatus est, auctore Dioscoro Alexandrinæ urbis episcopo. Contra quem papa Urbis Leo misit episcopum, presbyterum, et diaconum. Qui injuriam passi, Flavianum nuntiant in defensione catholica per injurias gravissimas defecisse.

POSTHUMIANO ET ZENONE.

Theodosius imperator pro defensione Eutychetis Leonem papam Urbis ad se vocat : quidam ire vellet, a populo prohibitus, **750** presbyteros et diaconos direxit.

ASTURIO ET PROTOGENE.

Iterum vocati catholici audiendi.]

Hoc tempore Eutychna hæresis exorta est, auctore Eutyche quodam presbytero, qui apud Constantinopolim monasterio celeberrimo præsidebat, prædicans Jesum Christum Dominum nostrum, beatæ Mariæ Virginis Filium, nihil maternæ habuisse substantiæ, sed sub specie hominis solam in eo Verbi Dei fuisse naturam. Ob quam impietatem a Flaviano ejusdem urbis episcopo, quia corrigi noluit, condemnatus est. Sed sifidens amicitia regia et aulicorum favore, ab universali synodo se poposcit audiri : annuente imperatore Theodosio, qui ob hujus causæ retractationem omnes episcopos jussit Ephesum convenire.

In quo concilio Dioscorus Alexandrinus episcopus primatum sibi vindicans, absoluto Eutyche, in Flavianum episcopum Constantinopolitanum damnatio-

in sedibus mortuo, magna inter filios ipsius certamina de obtinendo regno exorta, etc. Unde certissime colligo (subdit illustrissimus Vasatensis) illum codicem non solum esse germanum Prosperi Chronicon, cum ea omnia habeat quæ pridem Genuadius designavit. Oritur enim ab Adamo, et tandem in necem Valentiniani desinit, et Urbis expugnationem factam a Geiserico. Sed etiam illud Pithœi esse alterius auctoris, qui quædam exscripsit ex Chronico Prosperi, et nostrum seu Ulricianum (Augustanum vocavimus) et alia hujusmodi esse quidem Prosperi majori ex parte; sed aucta ab aliis, vel a Mileto seu Melito, qui similiter auxit Chronicon Isidori, vel ab ipso Tirone, cujus præfert nomen, ex quibus duobus excerptisse se proficitur Marianus : idque in eis locis quæ notavimus desiderari consensu librorum. Hætenus Arnaldus Pontacus.

^a Sic vocat Chron. Labbei. Ms. Colb., *Albio*. Aug. cod., *Albio*. Spond. ad annum 447, *Alypio rise Calypio et Ardaburio*. Articulus subjunctus non legitur in Chron. Labbei, sed in mss. Colb. et Aug.

^b Quæ hic duobus his signis [] includuntur absunt omnino a codice Labbei : leguntur autem in ms. Colbertino et Augustano codice, cum eadem lacuna, quam mss. defectu replere nequivimus. Apud Labbeum vero indicantur tantum tres consulari supra editi, absque ulla historia alia; præter exactiorem Eutychnæ hæresis narrationem, quæ sub *Asturio et Protogene* consularibus refertur.

^c Præter hos destinatus fuerat et Renatus presby-

ter. Anis sententiam tulit : reclamante Hilario diacono Ecclesiæ Romanæ, qui vice sancti Leonis papæ, cum Julio episcopo Puteolano a sede Apostolica fuerat destinatus. Nam cum omnes episcopi in concilio constituti, vi et metu comitum, vel militum, quos Dioscoro Alexandrinæ urbis episcopo attribuerat imperator, compellerent huic hæresi accommodare consensum; memoratus diaconus inter tot vitæ pericula constitutus, voce contradictionis emissa, cum in ejus propter hoc perniciem sæviretur; relictis illic omnibus suis, latenter abscessit, ut præfate papæ, vel cæteris Italiæ sacerdotibus, qualiter ibi catholica fides fuerat violata, sua delatione promeret.

Sanctus vero Flavianus, inter manus eorum, a quibus in exilium ducebatur, glorioso ad Christum sine transivit.

VALENTINIANO VII ET AVIENO.

Prævalente iterum papa Leone, diriguntur ad Orientem ^d presbyteri et diacones, ad **751** hæresim confutandam. Et eodem anno defecit Theodosius Augustus.

^e Theodosio imperatore diem functo, et Chrysaphio præposito, qui amicitia principis male usus fuerat, interempto; MARCIANUS consensione totius exercitus suscepit regnum, vir gravissimus, et non solum reipublicæ, sed etiam Ecclesiæ pernecessarius.

Hujus edictis apostolicæ sedis auctoritatem secutis, synodus Ephesina damnatus, et apud Chalcedonem celebrari concilium episcopale decernitur : ut correctis venia mederetur, et pertinaces cum hæresi depellerentur.

Placidia defuncta est v kalendas Decembris.

MARCIANO AUGUSTO ET FLAVIO ADELPHIO.

^f Attila post necem fratris, auctus opibus inter-

ter tituli S. Clementis, qui in via in Delos insula diem extremum obiit. Quibus adjunctus et Dulcitus Leonis notarius, vir probatæ fidei.

^d Hoc anno S. Leo ad Theodosium miserat *coepiscopos Abundium et Asterium, sed et Basilium et Senatorem Presbyteros, per quos quæ nostra (ait in Epistola nunc b2) forma sit fidei, manifestatis instructionibus, quas misimus, possitis dignanter agnoscere.* De diaconis tamen in ea nulla mentio. Hi autem Theodosium jam defunctum advenientes repererunt.

^e Hic loci in ms. Colbertino et codice Augustano leguntur sequentia quibus rex apud Labbeum fusius narratæ paulo aliter referuntur, scilicet :

ADELPHIO V. C. CONSULE.

Theodosius cum magna pompu a Placidia et Leone et omni senatu deductus, et in mausoleo ad apostolum Petrum depositus est.

Nuntiatur, defuncto Theodosio, regnare Marcianum : et Pulcheria ejus conjugæ Augusta facta est. A quo damnatur. In Aug., ejus conjugem Augustam factam. A quo damnatur Eutyches et omnes ejus fautores. In ms. Colb. :

MARCIANUS IMPERATOR XLV. REGNAVIT ANNIS VIII.

In August. codice, *Et levatus est imperator Marcianus XLVII annis VIII*

^f Ms. Colb. et August. codex brevius, *Pugna facta in Gallis inter Aetium et Attilam regem Hunnorum, cum utriusque populi cæde. Attila fugatus in Gallias superiores.*

empti, multa vicinarum sibi gentium millia cogit in bellum, quod Gothis tantum se inferre, tamquam custos Romanæ amicitiae denuntiabat. Sed cum transito Rheno sævissimos ejus impetus multæ Gallicanæ urbes experirentur, cito et nostris et Gothis placuit, ut furori superborum hostium consociatis exercitibus repugnaretur. Tantaque Aetii patricii providentia fuit, ut raptim congregatis undique bellatoribus viris, adversæ multitudini non impar occurreret. In quo conflictu, quamvis neutris cedentibus, inæstimabiles strages commorientium factæ sint, Chunnos tamen eo constat victos fuisse, quod amissa præliandi fiducia, qui super fuerant ad propria reverterunt.

• HERCULANO ET SPORATIO.

Attila redintegratis viribus quas in Gallia amiserat, Italiam ingredi per Pannonias intendit, nihil duce nostro Aetio secundum prioris belli opera prospiciente; ita ut ne clusuris quidem Alpium, quibus hostes prohiberi poterant, uteretur: hoc solum spei suis superesse existimans, si ab omni Italia cum imperatore discederet. Sed cum hoc plenum dedecoris et periculi videretur, continuit verecundia metum, et tot nobilium provinciarum latissima eversione credita est sævitia et cupiditas hostilis expleta: nihilque inter omnia consilia principis ac senatus, populique Romani salubrius visum est, quam ut per legatos pax truculentissimi regis expeteretur.

752 Suscepit hoc negotium cum viro consulari Avieno, et viro præfectorio Trigetio beatissimus papa Leo auxilio Dei fretus, quem sciret numquam piorum laboribus defuisse. Nec aliud secutum est quam præsumperat fides. Nam tota legatione dignanter accepta, ita summi sacerdotis præsentia rex gavisus est, ut et bello abstinere præciperet, et ultra Danubium promissa pace discederet.

• OPILIONE V. C. CONSULE.

Synodus Chalcedonensis peracta, Eutyche Dioscuroque damnatis: omnes autem qui se ab eis retraxerunt, in communionem recepti, confirmata universaliter fide, quæ de incarnatione Verbi secundum Evangelicam et Apostolicam doctrinam per sanctum papam Leonem prædicabatur.

* In ms. Colb. et codice Augustano: *Honorio et Aspero*. In margine August. editi, *Herculano et Sporatio seu Sporatio*. *Iconica Marciani imperatoris Romanam ingressa 3° kalendas Aprilis*.

^b In ms. Colbertino et Augustano codice, *Opilione et Vincemalo*, in margine, *Vincemalo cons.* S. Leo in epistolis hoc anno datis solius *Opilionis* meminit; uterque tamen citatur in dissertat. 1. de Vita et Rebus gestis S. Leonis Magni, p. 312, tom. II novæ editionis ejusdem Operum.

^c Hæc eadem paucioribus verbis in ms. Colbertino et edit. Augustani codicis: *Eo anno occisi sunt Aetius et Boetius patricii. Carthagine ordinatur episcopus Deo gratias in basilica Faustii die Dominica viii kalendas Novembris*.

^d Aetium propria imperatoris manu necatum esse, Boetium a circumstantibus, tradit Cassiodorus in Chron. et post illum auctor Miscellæ lib. xv; sed Procopius de Bel. Vand. hb. 1 Aetium absentem jussum esse interfici; idemque hæc pluribus narrans, id accidisse ait ex falsa suggestione Petronii Maximi

A Attila in sedibus suis mortuo, magna præstantem inter filios ipsius certamina de obtinendo regno exorta sunt: deinde aliquot gentium, quæ Chunnis parebant, defectas secuti, causas et occasiones bellis dederunt, quibus ferocissimi populi mutuis incursibus contererentur.

Apud Gothos intra Gallias consistentes, inter filios Theodorici regis, quorum Thorismodus maximus natu patri successerat, orta dissensio est. Et cum rex ea moliretur, quæ et Romanæ paci, et Gothicæ adversarentur quieti, a germanis suis, quia noxiis dispositionibus irrevocabiliter instaret, occisus est.

AETIO ET STUDIO.

* Inter Valentinianum Augustum et Aetium patricium, post promissæ invicem fidei sacramenta, post pactum de conjunctione filiorum, diræ inimicitie convaluerunt, et unde fuit gratia charitatis augenda, inde exarsit fomes odiorum, incensore (ut creditum est) Heraclio spadone, qui ita sibi imperatoris animum insincero famulatu astrinxerat, ut eum facile in quæ vellet impelleret.

Cum ergo Heraclius sinistra omnia Imperatori de Aetio persuaderet, hoc unum creditum est salutis principis profuturum, si inimici molitiones suo opere præcepisset. Unde Aetius, dum placita instantius repetit, et causam filii commotus agit, imperatoris manu et circumstantium gladiis crudeliter confectus est: Boethio præfecto prætorio simul **753** perempto, qui eodem multa auctoritate copulabatur^d.

VALENTINIANO VIII ET ANTHEMIO.

Mortem Aetii morte Valentiniani non longo post tempore consecuta est, tam imprudenter non declinata, ut interfector Aetii amicos amicosque ejus sibi met consociaret. Qui concepti facinoris opportunitatem dissimulante aucupantes, egressum extra Urbem principem, et ludo gestationis intentum, inopinatis ictibus confoderunt; Heraclio simul, ut erat proximus, interempto, et nullo ex multitudinis regia ad ultionem tanti sceleris accenso.

* Ut autem hoc patricium perpetratum esse, Ma-

senatoris Romani, ex stirpe illius Maximi tyranni, quem Theodosius senior sustulerat: qui injuriam passus a Valentiniano in stupro uxoris suæ formosissimæ, æque ac pudicissimæ, cogitans de vindicta, primo Aetium fortissimum ducentem, in quo potissimum spes Romanorum esset, e medio tollendum judicavit, ideoque illum per imperatoris eunucho eidem Augusto affectati imperii suspectum reddidit. Quid autem sublato Aetio Maximus in ipsum Valentinianum molitus sit dicetur anno sequenti. Spodanus tom. I Epitomes, ad annum Christi 454, p. 674.

* Pro his omnibus, et sequentibus, in ms. Colbertino et editione Lugd. codicis Augustani, seu Utriciani: *Valentinianus ipse occisus est ad duas Laureas xvii kalendas Aprilis. Et levatus Petronius Maximus imperator, qui 72 die occisus, per Urbem tractus.*

Geisericus Romam ingressus præda facta Carthagine revertitur. Et post aliquot dies levatur in imperium Avitus.

ANUS, vir genini consulatus et patriciæ dignitatis, A sumpsit imperium. Qui cum periclitanti reipublicæ per omnia profuturus crederetur, non sero documento quid animi haberet probavit : si quidem interfectores Valentiniani, non solum non plecterit, sed etiam in amicitiam receperit, uxoremque ejus Augustam, amissionem viri lugere prohibitam, intra paucissimos dies in conjugium suum transire coegerit.

Sed hac incontinentia non diu potitus est. Nam post alterum mensem, nuntiato ex Africa Geiserici regis adventu, a multisque nobilibus ac popularibus ex Urbe fugientibus, cum ipse quoque, data cunctis abeundi licentia, trepide vellet abscedere, septuagesimo septimo adepti imperii die a famulis regis **754** dilaniatus est, et membratim dejectus in Tiberim, sepultura quoque caruit.

Post hunc Maximi exitum, confestim secuta est multis digna lacrymis Romana captivitas, et Urbem omni præsidio vacuum Geisericus obtinuit, occurrente sibi extra portas sancto Leque episcopo, cujus

^a Ab Eudoxia mortem Valentiniani mariti in Maximum vindicare volente accersitum narrat Procopius de Bello Vandal. lib. 1.

^b Hic inseruntur a Bucherio in Paschal. Cyclum Victorii cap. 3: *In quo nec in ratione plenitudo, nec in primi mensis limite fuisse erratum.* Quæ tamen marginales studiosi annotationem esse non absurde quis putaverit. Neque enim in Sirmondi aut Chiffletii cod. mss. ex quibus Chronicum illud auctius edidit Duchesnius, inveniuntur hæc verba. Vide dissert. 1 de Vita et Oper. S. Leonis pag. 326 et seq. ^c tom II nov. edit. Oper. S. Leonis Magni. Ubi observabis, tum primum hæc occasione Occidentalibus inquirendi diem Paschalis, motusque solis et lunæ

applicatio ita eum Deo agente lenivit, ut cum omnia potestatis ipsius essent, tradita sibi civitate, ab igne tamen et cæde atque suppliciis abstinereur.

Per quatuordecim igitur dies, secuta et libera scrutatione, omnibus opibus suis Roma vacata est, multaque millia captivorum, prout quaque, aut ætate, aut arte placuerunt, cum regina et filiabus ejus Carthaginem abducta sunt.

Eodem anno Pascha Dominicum die viii kalendas Maii celebratum est, pertinaci intentione Alexandrini episcopi, cui omnes Orientales consentiendum putaverunt : quavis sanctus papa Leo xv kalendas Maii potius observandum protestaretur. ^b Exstant ejusdem papæ epistolæ ad clementissimum principem Marcianum datæ, quibus ratio veritatis sollicitatæ evidenter patefacta est ; et quibus Ecclesia catholica instrui potest quod hæc persuasio studio unitatis et pacis tolerata sit potius quam probata, nunquam deinceps imitanda : ut quæ exitialem attulit offensionem, omnem in perpetuum perdat auaritatem.

diigentius supputandi ortam æmulationem apud Latinos, qui diutius passi non sunt legem sibi ab Alexandrinis de indicendo paschali die imponi. Prosperum quoque Aquitanum, qui tum Romæ apud Leonem pontificem agebat, suum Cyclum composuisse : cujus testes sunt Genuadius in Catal. Vir. Illustr. cap. 88, ubi de Victorio Aquit., et Isidorus Origin. lib. vi cap. 17, nisi jam editus ab illo esset ad annum 444, quo similis occurreret difficultas. Ut ut sit, dubium non est quin ad illum scribendum a Leone sit excitatus. Cyclus ille jam perii. Certe cum paulo irrior scribat de Paschate hujus anni 455, quo Chronicum suum claudit, apparet pro sua sententia ipsam decertasse.

APPENDICULA

AD CHRONICUM S. PROSPERI AQUITANI.

755 Cum in codice quem Augustanum vocamus, Pithorus vero sub Ulriciani titulo citavit in notis suis ad Chronicum Eusebii, etc., subjiciantur quedam quæ leguntur etiam in ms. Colbertinæ Bibliothecæ 240, et illa limites excedant Prosperiano Chronico a Gennadio assignatos in Catalogo, cap. 84, de Prospero, de quibus fusius dicta in admonitione consules, si vacat ; illa nos hæc, caractere tamen inferiori, excudi debere credidimus. In quibus regni Vandalorum, post captam ab iis Romam, status per annos non paucos repræsentatur. Quibus tamen in eisdem libris præfiguntur tres consulatus, qui Valentiniani viii ultimum cum morte consulatum exceperunt.

VARANE ET JOHANNE.

CONSTANTINO ET RUFO.

ARDABURE ET MAXIMIANO.

Post consulatum Theodosii xvii et Festi, Geisericus Vandalorum rex Carthaginem ingressus est, die xiv kalendarum Novembrium. ^a Qui rexit eandem Africam civitatem annis xxxviii, mensibus iii, diebus vi.

Post hunc regnavit Hunerix, filius ejus, annis vii, mensibus x, ^b diebus xviii. Qui in fine anni vii regni sui catholicæ Ecclesiæ persecutionem fecit, omnesque Ecclesias clausit, et cunctos Domini catholicos sacerdotes, cum Eugenio Carthaginensi epi-

scope exsilio relegavit. Qui Dei judicio scatens ver nibus vitam finivit.

Post eum regnavit ^c Guntamundus Gentonis ejusdem Hunerici regis fratris filius annos xi, menses ix, dies xi. Qui tertio anno regni sui cœmeterium sancti martyris Agilei apud Carthaginem catholicis dare præcipit, **756** Eugenio Carthaginensi episcopo, ab eodem jam de exsilio revocato. Decimo autem anno regni sui, Ecclesias catholicorum aperuit, et omnes Dei sacerdotes, petente Eugenio Carthaginensi episcopo, de exsilio revocavit. Quæ Ecclesiæ fuerunt clausæ annos xi, menses vi, dies v, hoc est, ab octavo anno Hunerici, id est, ex die vii idus, Fe-

^a In codice ms. Colb., Qui regnavit in eadem Africa civitate annis 27.

^b In ms Colb., diebus 28.

^c Alias, Gundabundus Gentonis, seu Gensonis.